Preot Varnava Iankos

BISERICA PĂCĂTOȘILOR

PREOT VARNAVA IANKOS

BISERICA PĂCĂTOȘILOR

Traducere din limba greacă
NICUȘOR DECIU

EDITURA EGUMENIȚA
2016

INV.: 71087
MITROPOLIA MOLDOVEI ŞI BUCOVINEI
BIBLIOTECA "DUMITRU STĂNILOAE" - IAŞI
COTA: II 33470

Traducere realizată după
originalul din limba greacă:

Π. Βαρνάβα Γιάγκου

Αμαρτωλών Εκκλησία

Αθηνά, 2015

© Editura Egumenița pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
IANKOS, VARNAVA
Biserica păcătoșilor / preot Varnava Iankos ; trad. din lb. greacă: Nicușor Deciu. - Galați : Egumenița, 2016
ISBN 978-606-550-238-3

I. Deciu, Nicușor (trad.)

2

Părintele Arhimandrit Varnava Iankos este de origine cipriotă. El s-a născut în insula Cipru în anul 1965. Mai târziu, în anul 1974 s-a mutat împreună cu familia în orașul Tesalonic din Grecia. Tatăl său a fost, de asemenea, preot și a avut împreună cu soția sa o familie numeroasă, născând un număr de nouă copii.

În Tesalonic, în acest oraș reprezentativ pentru credința ortodoxă, Varnava Iankos și-a petrecut anii copilăriei, precum și perioada studiilor universitare. E important de menționat aici că formația părintelui Varnava este una foarte cuprinzătoare, sfinția sa fiind absolvent al facultăților de Filozofie și Theologie din cadrul Universității Aristotel din Tesalonic.

În acest moment părintele Varnava este ieromonah și preot paroh al sfintei biserici „Maica Domnului Lodighitria" din centrul Tesalonicului, unde slujește de mai mulți ani. În toată această perioadă de slujire a acordat o atenție aparte tainei duhovniciei, arătând o grijă duhovnicească specială față de tineri. În acest sens părintele Varnava realizează omilii adresate cu precădere tinerilor, în fiecare zi de luni de la ora 9.30 seara, în sala de conferințe a sfintei biserici „Maica Domnului Lodighitria".

Calitatea deosebită a activității pastorale a părintelui Varnava nu a fost trecută cu vederea nici de Mitropolitul Antim al Tesalonicului, care l-a remarcat și l-a numit responsabil al activităților cu tineretul al Sfintei Mitropolii a Tesalonicului. De asemenea, în anul 2014 a fost numit și în demnitatea de egumen al Sfintei Mănăstiri a Sfintei Theodora din Tesalonic, păstrând în același timp și parohiatul de la biserica „Maica Domnului Lodighitria".

Arhimandritul Varnava Iankos s-a remarcat prin excelență ca o personalitate orală; este un vorbitor foarte cunoscut și apreciat în tot spațiul de limbă greacă, fiind invitat să susțină omilii în multe biserici din Tesalonic și din toată Grecia, precum și la diverse conferințe pe teme duhovnicești. Iar ceea ce atrage în mod deosebit la părintele Varnava nu este atât tematica predicilor și a omiliilor sale, cât stilul proaspăt, viu și eliberat de stereotipuri și clișee retorice învechite.

De curând, părintele Varnava a debutat și în spațiul publicistic, aceasta s-a întâmplat în anul 2015, odată cu lansarea cărții sale de predici, *Biserica păcătoșilor*, la târgul de carte de la Tesalonic, din luna mai, 2015, unde lucrarea părintelui Varnava a și fost premiată.

Această carte este dedicată
oricărei persoane rănite
de păcat și de deznădejde
și nobilei mele mame,
care de curând a răposat...

Cuvânt înainte la ediția grecească

Cu multă bucurie prezentăm textele omiliilor părintelui Varnava Iankos, preotul paroh al sfintei Biserici „Laodighitria" (Îndrumătoarea poporului) din Tesalonic, responsabil al Biroului pentru tineret al Sfintei Mitropolii a Tesalonicului, precum și Egumenul Sfintei Mănăstiri a Sfintei Teodora din Tesalonic.

La prima lectură se poate constata că este vorba despre omilii înregistrate, care au fost rostite în duminici. Foarte grabnic însă cititorul va înțelege că nu este vorba despre mostrele unui simplu cuvânt predicatorial, ci despre indicatoare ale unui parcurs duhovnicesc personal. Și, precum orice lucru personal, tot așa și în aceste texte se ivește în fiecare clipă uimirea.

Pericope cunoscute, noime și înțelesuri prezentate deseori de la amvon, sau prin intermediul publicațiilor religioase, sunt scufundate în izvorul unei sensibilități personale și ne sunt oferite cu discernământ și prospețime, ca și cum le-am întâlni pentru prima dată.

Părintele Varnava a avut cunoștință despre greutatea care de multe ori a fost așezată pe umerii publicului ascultător, în special prin vechiul dis-

curs predicatorial exclusivist și acuzator. Se vede, de asemenea, că are cunoștință cât de indiferent îl lasă pe publicul ascultător o predică care se limitează exclusiv la comportamentul moral. Poate că a și pătimit aceasta, de aceea și în fiecare clipă, fie prin intuiție, fie prin cunoaștere, se îndreaptă spre acel loc unde Sfinții Părinți îl localizează pe Hristos însuși instalat după Botez: În inima omului!

Și totuși! Niciodată cuvântul lui nu devine superficial sau sentimental. Dimpotrivă, nu ezită să vădească și să cauterizeze patimile omenești arătate sau ascunse. În principal însă, îl mâhnește omul religios, adică acela care, chiar dacă este ascuns în spatele evlaviei și al pregătirii theologice, se îngrijește în fond doar de „eul" său, asigurându-și minunarea față de sine, dar și disprețul față de orice om păcătos și ratat.

Părintele Varnava, în coordonatele acestui cadru, ne cheamă să descoperim semințele dezbinării și ale singurătății înlăuntrul nostru. Pe fiecare dintre noi îl așază în centrul dezvoltărilor sale, și cu fiecare ocazie accentuează nevoia de unitate și de rodire, care va porni de la transformarea noastră personală. Această atitudine este promovată ca un răspuns al Bisericii adresat unei lumi dezbinate și egocentrice.

În fiecare moment, în fiecare frază a cuvântului său, părintele Varnava rămâne tăios, dar și nobil, neîmpăcat în ceea ce privește criteriile, dar și îngăduitor în ceea ce privește neputința omenească.

Mădular conștient al Bisericii lui Hristos, dar și necontenit căutător al specialei relații personale cu Hristos. Iar această calitate din urmă, întrucât este absolut sinceră și trăită, cred că întâmpină fără dificultate dorința și nădejdea fiecărui cititor. Pentru că ceea ce are să-i ofere Hristos părintelui Varnava și fiecăruia dintre noi, exact după aceea însetează fiecare inimă omenească: Adevărul și Dragostea în duhul unei absolute libertăți.

Nu este întâmplător faptul că această libertate, pe care numai Hristos o dăruiește, libertatea de alegere, libertatea față de patimi, libertatea față de neînduplecatul „trebuie" sunt un continuu motiv duhovnicesc în textele părintelui Varnava. Și această invitație pentru întâlnirea cu Hristos, care este adresată prin intermediul acestor texte, constituie și mobilul fundamental al Editurilor ARHONDARIKI, care cu mare bucurie și-au asumat această ediție, astfel încât și voi să vă apropiați de gândirea lui, gândire a îngăduinței, a iertării și a cunoașterii de sine.

Fiecare pagină a cărții răspândește un cuvânt neconvențional, un zbucium personal pentru autenticitate în viața duhovnicească și bisericească, o concentrare pe misiunea liberatoare a Bisericii noastre, o sinceră mărturie a experienței duhovnicești, elemente despre care credem în mod neclintit că vor oferi parcursului fiecăruia dintre noi perspective noi!

Editurile ARHONDARIKI

Biserica păcătoșilor

Nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi. N-am venit să chem pe cei drepți, ci pe cei păcătoși la pocăință.

Aceia care cred că sunt bine nu au nevoie de doctor. De doctor au nevoie cei bolnavi, așa cum și cei păcătoși au nevoie de tămăduitor, adică de Hristos. Aceasta ne spune însuși Domnul nostru în pericopa evanghelică de la *Matei* 9, 9-13. El nu a venit să cheme pe cei drepți, ci pe cei păcătoși. Nu a venit să-i îndreptățească și să-i recompenseze pe cei drepți, ci a venit să-i cheme pe păcătoși la pocăință.

Aceasta este purtarea (ethosul[1]) lui Hristos, acesta este ethosul Bisericii noastre, aceasta este rânduiala morală în Biserica noastră și nicidecum alta. **În Biserică nu vin cei curați și cei drepți, nu este doar spațiul drepților, ci este și**

[1] Cuvânt deseori folosit în această carte, care semnifică purtarea și felul de a fi specific unei persoane sau unei comunități. Astfel, ethosul creștin, spre pildă, presupune un fel caracteristic de comportament și de cugetare, care este și semnul distinctiv al apartenenței unei anumite persoane la Biserică (*n.tr.*).

spațiul celor decăzuți, al celor ce-și recunosc boala și cer tămăduire!

Coexistența ambelor categorii creează totuși o contradicție. Pe de-o parte se spune că Biserica, Hristos, este pentru cei păcătoși, dar în același timp vedem că se face o delimitare prin legi și porunci, care-i evidențiază pe cei drepți. Pe aceștia îi laudă Biserica zilnic în cultul ei.

Aceasta pare descurajant și, la o primă vedere, după cum am spus, contradictoriu. Pe de-o parte cuvântul pare să se vădească a fi slobod, cu lărgime, iar pe de alta să pună hotare care ne limitează! Aceasta este o realitate, aparentă însă. În esență lucrurile sunt cu totul diferite decât par.

Ne simțim contradictoriu pentru că nu privim în esență. Esența nu este construirea eului nostru pe un plan moral superior în mod separat de relația noastră cu Hristos, ci restaurarea relației noastre cu Hristos. Parcursul nostru pentru mântuire și tămăduire este să ne aflăm locul în Trupul lui Hristos. Să ne găsim relația noastră cu Hristos, adică să ne hrănim din harul Lui, să ne hrănim din dragostea Lui.

Dacă aceasta va deveni orientarea noastră, atunci de bună voie vom urmări să păzim relația noastră de Dumnezeu doritoare, care este tămăduirea, echilibrul și odihna noastră. Vom căuta să aflăm modurile, căile care conduc la aceasta, dar în același timp și pricinile care ne îndepărtează de ea.

Însă, întrucât nu avem maturitate, Hristos ne-a arătat această cale. Poruncile Sale nu sunt conținutul, ci modul, calea de a rămâne în legătură, modul de a întâlni și de a gusta această relație.

Dacă, prin urmare, primim poruncile Lui în afara acestui duh, în afara raportării noastre la Hristos, dacă primim poruncile în afara iubirii Lui părintești, atunci Biserica se devalorizează și ajunge un sistem, fie el chiar cel mai desăvârșit sistem.

Chiar dacă am adopta cel mai moral sistem, dacă acesta nu ne conduce la dragostea de Dumnezeu și la o legătură cu Hristos, este sărac, este, desigur, lipsit de folos, și poate mai nefolositor decât toate sistemele păcătoase ale lumii pentru că, deși făgăduiește o relație, nu o oferă.

Pocăința și zdrobirea nu sunt doar o întristare pentru dezastrul nostru personal, care reprezintă simptomul, indiciul. Esența, pricina – și aceasta este pocăința noastră –, se găsește în faptul că ne-am despărțit de trupul lui Hristos.

Pe cât este omul de izolat în păcatul său, tot atât de izolat este și în virtutea sa, care este înstrăinată de Hristos. Însă, el astfel se condamnă pe sine. Desigur că este chinuită conștiința lui pentru că nu s-a orientat acolo unde este pricina mântuirii lui, unde este crucea lui Hristos.

Îl putem huli pe Hristos atât în afara Bisericii, păcătuind în chip vădit, cât și în Biserică,

păcătuind prin virtutea noastră deoarece nu am săvârșit această deschidere față de Dragostea lui Hristos. În acest fel ne biciuim pe noi înșine. Totuși, nu ne pedepsește Hristos, ci însăși starea noastră, și pentru aceasta nu avem bucurie, nu avem libertate. În cele din urmă tot parcursul vieții noastre este constituit din motive și prilejuri ca să se dovedească prin Dragostea lui Dumnezeu dezastrul nostru personal, căderea noastră personală, nefericirea și tragismul nostru interior. Nu ca să rămânem într-acestea, ci ca să ne întoarcem către Hristos.

În cadrul vieții duhovnicești, în toate manifestările ei există o contradicție aparentă. Pe de-o parte Cuvântul lui Hristos se înfățișează aspru, iar pe de alta iubitor de oameni. Pe de-o parte se pare că trăim în virtute, dar suntem departe de Hristos – deoarece prin lupta noastră duhovnicească țintim spre îndumnezeirea noastră departe de Hristos –, iar pe de alta se poate să păcătuim, dar, fiind zdrobiți la inimă, să fim lângă Hristos, pentru că începem să ne demitizăm propriul „eu", pe care înainte îl divinizasem. Hristos este Acela care ne face dumnezei după har.

În Biserică, așadar, există două mâini: O mână care ne arată calea, care la exterior pare dureroasă, și o altă mână care ne mângâie și ne odihnește pe acest parcurs urcător. Aceasta recunoaște căderea noastră, îl recunoaște pe om, arată îngăduință fără să înceteze să fie adevăra-

tă şi să ne arate adevărul. **Pe cât de primejdios este conservatorismul care se poate exprima în Biserică printr-o îngustime de minte, la fel de primejdios poate să fie şi liberalismul care nu indică arătarea căii.** Acest lucru este datoare să-l facă Biserica dacă este adevărată. Să ne arate calea pe care o avem de parcurs, să ne arate datele noastre reale, să ne dezamăgească şi în acelaşi timp să ne susţină dându-ne dragoste.

Aşadar, în Biserică o mână arată, iar cealaltă dăruieşte. Ne arată parcursul, dar în acelaşi timp ne dă şi mângâierea. Adevărata mângâiere nu este un drog care ne drogheză conştiinţa cu o falsă simţire a vieţii. Adevărata mângâiere ne dă ceea ce ne arată cine suntem cu adevărat, cât de mult am deviat, dar în acelaşi timp ne mângâie că există nădejde pentru că Dumnezeu ne iubeşte. Aceasta se întâmplă în toate relaţiile noastre. Nu poţi să fii iubitor dacă nu eşti adevărat şi invers.

Când fărâmiţăm, sistematizăm şi îmbucătăţim dragostea şi adevărul, atunci toate sunt o minciună, pentru că toate cele dumnezeieşti constituie împreună o unitate. Unitatea este adevărată dacă este unitatea Trupului lui Hristos şi dacă raportarea noastră nu este propria noastră filosofie sau teorie, ci Hristos.

Hristos ne face sfinţi, adică ne face oameni. Pentru că dacă nu eşti om, nu devii nici sfânt. Este mincinoasă sfinţenia ta. Dacă mărturiseşti

și dovedești adevărata ta stare, păcătoșenia ta, dar în același timp și adevărul înlăuntrul tău, adică dorirea după adevăr și după Dumnezeu, această contradicție este izbăvitoare, liberatoare. Te smerește, dar îți dă și mângâiere, pentru că te încrezi în dragostea lui Dumnezeu, care te eliberează.

Acest fel de a fi (ethosul) creează conștiința noastră, și această conștiință creează felul de a fi (ethosul), astfel încât să putem trăi odihniți, fie că ne bucurăm, fie că ne întristăm. Fie că trăim în păcat, fie că ne pocăim. Toate acestea vădesc un alt mod de a fi, o altă posibilitate, care se exprimă în cuvintele lui Hristos, „nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi" și „N-am venit să chem pe cei drepți, ci pe cei păcătoși la pocăință". Răsturnarea oricărui sistem, conservator sau liberal, și răsturnarea oricărei măsuri a dreptei judecăți omenești este susținută pe arătarea dragostei lui Dumnezeu!

Necredința cea „bună"

Astăzi este Duminica lui Toma (*Ioan* 20, 19-31), și Biserica noastră pomenește evenimentul pipăirii Domnului nostru „în locul cuielor" de către Apostolul Toma. Biserica noastră numește necredința lui Toma „necredința cea bună", pentru că această nevoie și acest mod de a fi al său l-au condus la cunoștința Învierii lui Hristos.

Toma, respingând orice formă de ipocrizie religioasă, care se exprimă prin înțelesul credinței religioase ca tradiție, ca obișnuință și ca identitate, caută ca să-i fie întemeiată credința pe gustare și experiență personală.

Nu s-a mulțumit, așadar, cu mărturiile celorlalți ucenici, ci a vrut el însuși să fie martor ocular al Învierii lui Hristos, astfel încât să aibă putere cuvântul său și predica sa, când mai târziu îl vom vedea că merge în India în calitate de apostol al lui Hristos. Așadar, Toma a vrut să-L atingă pe Domnul, să-L pipăie, ca să poată să spună și altora: „Eu L-am văzut, L-am gustat, L-am pipăit. Nu poate nimeni să mă ia în râs, spun adevărul". În acest fel pătrunde el însuși în procesul relației personale cu Dumnezeu.

Avem aici dimensiunea predicii și a trăirii, dimensiunea a ceea ce am învățat, sau a ceea ce

ne-au spus alții și a trăirii personale. Secularizarea care se întâmplă în viața noastră cotidiană este rezultatul acestei distanțe dintre ceea ce am fost învățați și ceea ce trăim. Aceste două realități trebuie să fie unite.

De multe ori declamăm că suntem credincioși și că nu avem nevoie de ceva ca să se întărească credința noastră, nu deoarece credem, ci pentru că realmente nu credem în posibilitatea unei legături vii cu Dumnezeu.

Secularizarea majorității membrilor Bisericii noastre se datorează unei religiozități pe care aceștia și-o consolidează pe experiențele altora. Dar Biserica lui Hristos, ca să devină vie, trebuie să fie întemeiată pe trăirile personale ale membrilor ei acum și aici.

Faptul de a nu căuta trăirea personală este posibil să nu se datoreze credinței ortodoxe, ci mai degrabă necredinței noastre. Socotim că un asemenea lucru este irealizabil și ne odihnim iarăși în obișnuință, în religiozitate, în tradiție. Însă o tradiție care nu are o trăire vie este o tradiție moartă. **O tradiție care este numai reamintire și nu este posibilitatea participării personale la taina Crucii și Învierii este avorton bisericesc și infirmitate duhovnicească.**

Atunci când omul se limitează la câteva canoane în viața bisericească, aceasta este dovada că își dorește frâna. Chiar și ascultarea, atunci când o folosim în Biserica noastră drept paravan,

multe vor fi simptomele căderii bisericesc-religioase. Așadar, mă odihnesc, iarăși, în mărturia unui terț, și nu am responsabilitate personală, dorință personală de a mă întâlni cu Hristos.

De multe ori dorul nostru pentru Hristos este îngrădit de „ascultări" de tip psihologic, ca să simțim o asigurare religioasă pentru un Rai viitor. Dar Raiul, dacă nu este o simțire vie a Învierii lui Hristos, este un Rai mincinos.

Dumnezeu este și pentru măsurile noastre, dar ne și depășește. Însă se apropie de noi cu dragostea Sa și cu îngăduința Sa. Ceea ce controlează Dumnezeu, ceea ce deosebește Dumnezeu în inima noastră este credința noastră în legătura personală cu El.

Aceasta înseamnă că în inima noastră avem simțirea că nu este suficient modul în care trăim pentru ca să fim vii. Nu este suficient modul de a fi dimpreună cu evenimentele și cu propunerile lumii și cu plăcerile ei ca să acopere inima noastră pe deplin. Chiar și faptul că noi suntem pur și simplu numai mădulare ale Bisericii nu ne este suficient. Inima noastră caută adevărul, nu întrucât l-a auzit de la un oarecare preot, sau a citit despre el în vreo carte, ci pentru că omul însuși în mod personal dorește să-l guste. **Pentru aceasta există Biserica, pentru ca să-i dea omului posibilitățile de a participa (de a se împărtăși) în mod personal la lucrările lui Dumnezeu, la dragostea lui Dumnezeu; pentru ca omul să**

aibă o legătură personală cu Dumnezeu. Ceea ce constituie cu adevărat păcatul nostru este izolarea noastră în faptele noastre, în aranjarea pe care o creează faptele și datele vieții noastre și în respingerea unei necontenite căutări lăuntrice și a neliniștii, de a găsi ceea ce denaturează viața noastră de zi cu zi. De a găsi ceea ce este adevărat și biruiește moartea.

Obișnuința este aceea care ne distruge; în special obișnuința religioasă, care a devenit o stare „profesională", am putea spune.

Ceea ce de multe ori devine un motiv pentru mulți oameni, membri ai Bisericii, ca să se înregimenteze în oarecari secte, sau grupări religioase, este faptul că acestea, prin modul lor de a fi, prin expresia și structura lor psihologică, dau senzația vioiciunii în viața duhovnicească și în relația lor cu Dumnezeu. Dimpotrivă, la noi baricadarea noastră în spatele unor stări sau obișnuințe statornicite a omorât simțirea lui Dumnezeu. Această omorâre (necrozare) a noastră o acoperim spunând că „nu ajunge mintea noastră la Dumnezeu, drept pentru care, suntem în regulă, ne este de ajuns faptul că suntem creștini ortodocși", și astfel ne continuăm parcursul nostru. Aceasta este o greșeală uriașă.

Drept pentru care ce ne arată nouă Apostolul Toma? Din care motiv Biserica noastră dă mărturie pentru acest eveniment al pipăirii Domnului? Ca să ne spună că există un fel de necredință care

nu este „rea". Există o „necredință bună" atunci când omul are gând bun și când Hristos vrea să devină realitatea vie a vieții lui. Dar, ca să se întâmple așa ceva, trebuie să-L urmăm pe Hristos nu numai în Înviere, ci și pe Golgotha. Trebuie să fim gata să ne răstignim voia „proprie".

Hristos ne răspunde în acord cu voia noastră. Însă aceasta nu trebuie să fie o curiozitate a minții, ci o dispoziție adevărată de a ne răstigni împreună și de a învia împreună cu Hristos cel Înviat. Când omul are această maturitate a dispoziției de a-și „vinde" propriul „eu" pentru această așteptare, atunci Hristos îi răspunde.

Însă, atunci când este doar o curiozitate a minții, o certitudine a capacității noastre intelectuale, aceasta este o înlocuire a lui Hristos cu propria noastră putere. Prin urmare, o cădere reală și o neputință de a ne întâlni cu Hristos.

La Apostolul Toma așa ceva nu a existat. Și unde se vede că apostolul cel necredincios era gata să se întâlnească și să se răstignească împreună cu Hristos? După această mărturisire ce a făcut? A devenit el însuși apostol misionar, a ajuns până în India, consemnează biograful său. Dar noi suntem gata ca după întâlnirea cu Hristos cel Înviat să le lăsăm pe toate? Acolo, așadar, se vede în ce măsură suntem gata „să ne vindem" dorința noastră, gândul nostru. Așa cum face cel îndrăgostit, care pentru a-și asigura dragostea (erosul) sa, le lasă și le uită pe toate, toate grijile.

Așadar, care este problema? Desigur, să ni se descopere Hristos cel Înviat, să ne descopere experiența Învierii. Dar suntem noi gata să le lăsăm pe toate? Dacă nu suntem, atunci trăirea revelatoare a Învierii devine o ofensă.

Credința nu este o curiozitate a minții. Credința nu este o rafinare a puterilor noastre sufletești. **Credința este o descoperire a lui Dumnezeu în omul smerit.** Cine este omul smerit? Este omul rănit, care vrea să afle dragostea și este gata să le lase pe toate pentru ea. Exact opusul acesteia este secularizarea. Această îngroșare a minții și a inimii, din pricina căreia pierdem sensibilitatea duhovnicească și funcționăm numai pentru voia noastră, numai pentru interesul nostru.

Noi vrem, prin urmare, și Învierea, vrem și păcatul. Vrem Învierea ca să fim asigurați față de impasul existențial, dar în același timp vrem să urmăm și păcatului. În acest caz Învierea satisface numai mintea noastră, nu ne odihnește existența, nu ne va odihni „persoana" noastră.

Pentru ce însă Domnul îi zice lui Toma: „Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut?". Domnul nu-l condamnă pe Toma pentru această neliniște a lui, pentru această dorință a lui, adică pentru a deveni și el părtaș personal la Învierea Lui. Ci îl judecă pentru planul pe care l-a ales pentru a-L întâlni pe Hristos, cel mai de jos plan, acela al simțurilor. Să-L ating pentru a mă încredința; să pun degetul „în locul cuielor".

Există însă și planul Cuvântului, planul Luminii, planul iubirii lui Dumnezeu. Însă, ca să poată omul să primească și să distingă cine este Duhul lui Dumnezeu, se cere o deosebită maturitate lăuntrică.

Precum, de pildă, îndrăgostitul, care dorește să-l întâlnească pe cel iubit numai în planul simțurilor. Știm că aceasta nu are o mare durată în timp. Dacă, însă, relația se dezvoltă într-o mai profundă legătură lăuntrică, ce are de-a face cu rațiunea vieții omului, aceasta are adevăr, are profunzime, are durată, nu se strică.

În planul simțurilor omul își exprimă în principal dispoziția sa de a fi stăpânul celuilalt, adică este negat faptul smereniei pe care-l are dragostea cu o altă persoană.

În același fel funcționează și relația noastră cu Dumnezeu, nu se mulțumește cu asemenea criterii mărunte ale unei „mici cuviințe" a minții noastre, care vrea ca existența noastră să devină un microscop pentru a-L analiza pe Dumnezeu și să devenim stăpânitorii Lui.

Așadar, în acest înțeles este mustrat Toma. Nu este mustrat pentru dorința sa față de adevăr, ci pentru modul în care a ales să-L întâlnească pe Dumnezeu.

Planul lui Toma nu fusese dezvoltat la un asemenea nivel, încât să aibă marea posibilitate a primirii luminii dumnezeiești, tocmai pentru că el îl alesese pe acela al simțurilor.

Omul, însă, începe să dezvolte un alt simț atunci când îl caută pe Dumnezeu și se exercită într-o nevoință care nu este numai exterioară. Metaniile lui, îngenuncherile lui, osteneala lui exprimă o neliniște lăuntrică, o subțirime lăuntrică, astfel încât să poată să recunoască faptul că în persoana lui Dumnezeu se află bucuria lui. Este o subțirime a întregii noastre existențe care dobândește posibilitatea cunoașterii și a discernământului. Și poate apoi să deosebească duhurile, care este al lui Dumnezeu și care nu este al lui Dumnezeu.

În acest mod el poate să deosebească în persoana fratelui său întru Hristos starea lăuntrică a aceluia. Iar aceasta nu ca să lucreze în chip manipulator împotriva lui, ci ca să-i ofere premisele odihnei sufletești. Oamenii, prin diferitele lor sisteme lumești, vor să-l cunoască pe celălalt ca să fie manipulatorii aceluia, în vreme ce ar trebui să-l cunoască pe celălalt pentru a-l odihni, mai degrabă pentru a se oferi pe ei înșiși spre folosul celuilalt ca să fie odihnit.

Ca să avem, însă, această posibilitate, este nevoie să trecem într-o stare lăuntrică în care să nu domine simțurile noastre exterioare; acestea vor fi binecuvântate printr-o simțire a cunoașterii lăuntrice, care are de-a face cu mila și cu îngăduința lui Dumnezeu, iar nu cu propriile noastre puteri.

Atunci când omul se străduiește să creadă cu propriile lui puteri, în planul simțurilor sale,

poate să fie condus spre înșelare, și astfel ceea ce va crede să fie idolul său, iar nu Dumnezeu.

Credința este darul lui Dumnezeu. Și Dumnezeu nu se cunoaște prin descoperirile noastre, ci prin descoperirea (revelația) Lui. Trebuie ca Dumnezeu să se pogoare în inima noastră. Ca să poată să se întâmple aceasta, este nevoie de o pregătire lăuntrică, este nevoie de acea fecundă stare lăuntrică prin care să putem să-i dăm loc lui Dumnezeu întru noi.

Noi îi vom da loc prin trei moduri.

Primul este ca să dorim adevărul și să nu epuizăm rațiunea existenței noastre la fenomenele exterioare și formale, chiar și dacă acestea sunt forme bisericești. Să avem, așadar, un dor după adevăr.

Al doilea este să depunem osteneală. Să ne rugăm, să priveghem, să ținem poruncile lui Dumnezeu din perspectiva de a-i oferi lui Dumnezeu premisele de a locui în inima noastră.

Și al treilea este smerenia, zdrobirea inimii. Omul se zdrobește lăuntric și înțelege că adevărul îl depășește, cu consecința de a cere mila lui Dumnezeu. Căutarea stăruitoare a harului și a milei este lăuntrica noastră pipăire a lui Hristos cel Înviat. De-acum vedem și mărturisim.

Acele femei care L-au iubit fierbinte pe Hristos

După arătarea lui Hristos cel înviat Apostolului Toma, pe care am prăznuit-o săptămâna trecută, avem astăzi și o altă prăznuire a femeilor mironosițe (v. *Marcu* 15, 43 - 16, 8). Ele sunt primele care au primit vestirea Învierii și primele care L-au întâlnit pe Hristos.

Hristos nu face deosebiri și răspunde fiecărui om în acord cu dispoziția inimii lui. Femeile mironosițe sunt primele care L-au întâlnit pe Hristos și au primit mărturia Învierii Lui, nu întâmplător. Ele au fost primele deoarece L-au iubit cu patos fierbinte pe Hristos, deoarece își doreau din adâncul inimii lor să-L întâlnească. Acestea au fost cele dintâi și în ceea ce privește dragostea pentru Hristos.

Cum se poate dovedi că aceste ucenice, mai mult decât ceilalți, l-au dorit cu ardoare pe Hristos cel Înviat? Aceasta se poate distinge din faptele lor. În momentul în care ucenicii bărbați erau adunați de frica iudeilor într-un anumit loc, acestea „foarte de dimineață" au mers la mormântul lui Hristos ca să-L ungă cu aromate. Dragostea lor a depășit frica, primejdia și greu-

tatea. Da, să meargă. Dar cum să dea piatra deoparte? Aceasta este cu neputință.

Însă dragostea lor depășește greutatea, devine credință.

Când dragostea noastră nu depășește interesul nostru, nu depășește asigurarea sau certitudinea și siguranța noastră, nu este îndrăzneață în dorirea întâlnirii cu celălalt, nu este o dragoste adevărată. Acolo pătimim, acolo este problema noastră. Alcătuim diverse teorii, fie lumești, fie religioase, a căror bază teoretică este iubirea, dar în practică ignorăm care este adevărata iubire.

Adevărata dragoste, potrivit practicii ucenicelor, este aceea care evidențiază persoana umană. Nu poți să iubești cu adevărat dacă nu promovezi înlăuntrul tău persoana omenească. Această valoare poate fi promovată numai și pe măsură ce ieși din hotarele strâmte ale interesului tău, ale logicii tale, ale asigurării și ale îndreptățirii tale.

Noi spunem că iubim și vrem să fim iubiți, dar dragostea noastră se sprijină pe interes, pe cifre, pe acțiuni sau pe îndreptățire. Suntem neputincioși să ieșim din fobiile și din nesiguranțele noastre, fapt ce dovedește că dragostea noastră este o dragoste care are drept fundament interesul personal, desfătarea și obiectivizarea persoanei omenești. Dragostea se măsoară după gradul interesului sau după gradul desfătării pe care o poate căpăta cineva de la

altul, sau cel puțin să dea și să primească „într-un mod echilibrat".

Însă dragostea este posibilitatea acestei stări „pătimașe", a acestei patimi pe care a sădit-o Dumnezeu în noi, ca să se transfigureze, să se prefacă în posibilitatea rațiunii vieții pentru a putea prin această rațiune (logos) să am părtășie și să cinstesc o altă persoană omenească, pe fratele meu. Această luptă duhovnicească este lupta personală pe care o facem.

Unii spun că acestea sunt lucruri teoretice. Însă responsabilitatea noastră este ca să devină practică pentru fiecare dintre noi. Care este lupta mea personală, nevoința mea? Când înlăuntrul meu există un conflict pentru ceea ce este corect și ceea ce este greșit, dacă altul m-a nedreptățit sau nu, când mă gândesc ce voi lua și ce voi da, când înlăuntrul meu sunt promovate astfel de întrebări, cum mă plasez eu de obicei?

De cele mai multe ori noi răspundem impulsiv, sentimental sau raționalizant: „Dacă celălalt m-a nedreptățit, nu trebuie să mă protejez pe mine însumi?". Aceasta este abordarea lumească, pătimașă a lucrurilor.

Există însă și abordarea duhovnicească, prin care se promovează nevoia învierii-salvării persoanei omenești. Aceasta se poate izbuti când îmi salvez propria mea persoană, mă pocăiesc, adică îl iubesc cu mare dor pe Hristos.

Dacă nu-l iubesc pe Hristos voi fi o nenoroci-

re care va simula existența, rațiunea creștină de a fi, fără să-și asigure bucuria plăcerii duhovnicești înlăuntrul vieții.

Plăcerea dragostei este aceea de a propăși rațiunea dragostei în relația umană, astfel încât dragostea să nu fie imobilizată în stagnare, ci să existe o dispoziție spre înaintare, prin care necontenit se descoperă celălalt și mă descopăr eu celuilalt și amândoi ne descoperim înlăuntrul Trupului lui Hristos.

Omul are nevoie să iasă din stagnare, la care este condus fie de către religiozitate, fie de starea lumească în care se cuprinde și se ridică în slăvi iubirea ca erotism sau ca sexualitate. Omul poate să iasă din această stare, să facă o ieșire reală, o ieșire a libertății, dacă intră în acest proces al evidențierii persoanei umane din descoperirea Cuvântului lui Dumnezeu, a rațiunii existenței sale.

Există, desigur, posibilitatea ca omul să fie protejat psihologic, să intre în forme tehnice de apărare-conflict, de oportunitate. Acestea sunt pe de-o parte importante, dar nu-l eliberează pe om. Însă în Cuvântul lui Dumnezeu, în Rațiunea iubirii Lui, omul realizează o mare deschidere, un mare salt.

Dacă, așadar, nu învață inima noastră să se hrănească din dorul față de persoana iubită și dacă dragostea noastră nu riscă, nu îndrăznește spre legătura personală cu Dumnezeu; dacă nu

ne depășim fricile noastre de tipul: „Ah, mă va nedreptăți celălalt. În regulă, mă voi întoarce la Dumnezeu, dar îl voi găsi pe Dumnezeu? Nu cumva voi pierde lumea și nu mă voi desfăta cu nimic nici de la Dumnezeu?". Dacă nu depășește omul această dilemă a fricii, că va pierde desfătarea lumii pentru dragostea lui Hristos, nu va învia niciodată Dragostea lui Dumnezeu înlăuntrul său, nu-L va întâlni niciodată pe Hristos cel Înviat.

Căutând sinele nostru pierdut

Mironosițele femei foarte de dimineață au mers la mormântul lui Hristos ca să ungă trupul Lui cu aromate, deși existau două dificultăți de netrecut (v. *Marcu* 15, 43 - 16, 8). Pe de-o parte, faptul că mormântul avea o piatră mare în față și nu putea fi mișcată ca să intre, pe de alta, exista și frica de iudei, care i-a făcut pe ucenicii bărbați să se zăvorască în casă și să nu poată să se arate.

Ucenicele, însă, depășesc această frică, depășesc și impasul pietrei de la mormânt și merg să ungă Trupul Domnului cu aromate. Ceea ce le-a făcut să depășească impasul și frica a fost marea lor dragoste pentru Hristos. Potrivit cuvântului Sfântului Ioan Theologul „dragostea scoate afară frica" (*1 Ioan* 4, 18), dragostea alungă frica, alungă impasurile, alungă dificultățile.

Atunci când omul nu are dispoziție să iubească în acest înțeles, nu se poate slobozi de frici. Sau mai curând fricile, nesiguranțele și primejduirea pe care le presupune o relație conduc la infirmitatea de a-l iubi pe celălalt om.

În viața duhovnicească premisa necesară este ca omul să aibă ca dispoziție lăuntrică dragostea pentru Dumnezeu. Însă atâta timp cât

Dumnezeu nu este pentru noi o realitate vie, atâta timp cât omul nu are o dispoziție pentru dragoste, pentru adevăr, pentru viață, nu poate să devină primitor al darurilor lui Dumnezeu. Pentru că într-adevăr, atunci când pornești pe un parcurs duhovnicesc, când pornești lupta lăuntrică în nevoința personală, în căutarea lui Dumnezeu, iar înlăuntrul tău există un gol nesfârșit, o uriașă îndoială, și simți că rugăciunea ta, raportarea ta, merge spre un gol, atunci cu adevărat trebuie să existe un cuget „bărbătesc", ca să rabde și să stăruiască omul în căutarea lui Dumnezeu „întru rugăciune".

Frica de faptul că această luptă este un lucru pierdut, impasul că nu este cu putință ca Dumnezeu să se descopere în inima noastră, această deznădejde ne conduce la tăgăduirea relației personale cu Dumnezeu. Ne conduce la akedie, la trândăvie, la indiferență și lenevie duhovnicească, și atunci ne tăiem orice nădejde de mântuire și orice posibilitate de relație cu Dumnezeu.

Cugetul, atunci este „bărbătesc", când omul, deși posedă aceste date, adică conștiința căderii sale personale și a patimilor sale, față de care este dependent, iar pe de altă parte a tăgăduirii care există înlăuntrul său, a acelui „cum este cu putință ca Dumnezeu să se descopere în viața mea și să-mi devină bucurie, dacă acestea sunt datele mele?", continuă și stăruie în parcursul său duhovnicesc. Iar în paralel, în ciuda totalei

MITROPOLIA MOLDOVEI ŞI BUCOVINEI
BIBLIOTECA "DUMITRU STĂNILOAE" IAŞI

sugestii a lumii care vorbește despre imposibilitatea întâlnirii cu Dumnezeu, dacă omul continuă să stăruiască și să-L caute, aceasta înseamnă că acest om are înlăuntrul său drept criteriu dragostea. Numai dragostea pentru adevăr, pentru viață, poate să-ți incite acea dispoziție de a depăși aceste dificultăți.

Așadar, în acest înțeles niciun sistem religios, cu oricâte amenințări cu iadul ne-ar constrânge, nu poate să ne constrângă să activăm în mod personal această dispoziție a căutării lui Dumnezeu.

Același lucru se întâmplă și în relațiile umane interpersonale. Ceea ce-l împiedică pe om să-l iubească și să-l cunoască pe celălalt este frica. Este nesiguranța că poate să devină ușor de cucerit într-o relație și ușor de exploatat. Această primejduire pe care o ascunde dragostea într-o relație este aceea care-l face pe om să-și sprijine relația pe logica lui, pe dreptatea lui și nu pe dispoziția lăuntrică a inimii.

Însă, chiar dacă dispoziția lăuntrică a inimii este pozitivă, omul nu știe cum s-o administreze. Deoarece poate să pornească cu bune dispoziții, însă la un moment dat să simtă că nu primește ceea ce așteaptă, sau că dăruiește mai mult decât acele lucruri pe care le primește și începe să intre într-un proces de percepție lumească asupra lucrurilor; un raționalism al dreptății, potrivit căruia el dorește – după cum și spune – să așeze lucrurile la locul lor. Astfel el intră într-un pro-

ces de rivalitate și conflictual cu omul la care se raportează.

Nu poate să-l iubească pe om dacă este suspicios și nesigur. Din momentul în care te poți teme de omul tău că poate să te înșele, să te exploateze, să te batjocorească și să nu-ți dea ceea ce dai tu, este cu neputință să-l iubești. Se poate să spui „dar eu posed elemente și indicii și dovezi că nu mă iubești". Însă și tu, care pornești cu această suspiciune, ești chiar mai rău decât acela. Pentru că tu nu creezi acea temelie, astfel încât celălalt să se simtă confortabil lângă tine ca să ți se deschidă.

Prin urmare, această poveste că „eu dau mai mult decât primesc" ascunde altceva mai adânc. Ascunde faptul că nu suntem pregătiți să iubim cu adevărat, în chip jertfelnic, răstignindu-ne. Și nu numai că nu suntem pregătiți, nici măcar nu putem, suntem incapabili. Din ce motiv? Deoarece, ca să ai puterea de a iubi, trebuie să știi ce înseamnă să iubești. Înseamnă că-l cunosc pe celălalt și combat poveștile închipuite. Omul, însă, numește dragoste echilibrarea unei relații sau analiza ei, pentru ca astfel să poată fi înțelese acțiunile celuilalt om.

Aceasta nu este nici cunoaștere, nici dragoste. Este o strădanie ostenitoare a omului ca să poată coexista împreună cu celălalt, nu însă ca să-l iubească. Însă iubirea depășește hotarele unei simple coexistențe. Nu pot să iubesc, așadar să scap de nesiguranța mea, dacă nu mi-am aflat valoarea

mea personală. Omul care nu-și cunoaște valoarea (vrednicia) pe care o posedă înlăuntrul său, pe care i-a dat-o Dumnezeu și nu este bănuitor asupra evenimentelor vieții, asupra evenimentului existenței sale, omul care nu s-a cufundat în adâncul existenței sale și nu a găsit ceva puternic înlăuntrul său care să-l facă să merite să trăiască, nu poate să iubească. Iar acest complex de inferioritate al lui, această lipsă a lui, această incapacitate a lui îl face să-și caute un alibi, o scuză. Iar alibiul este faptul că „celălalt nu se poartă frumos cu mine, nu se poartă așa cum mă port eu cu el".

Prin urmare, întreaga poveste, întreaga luptă se dă înlăuntrul nostru. Acolo se află într-o mai mare măsură temelia și apoi în afară, în relația cu omul nostru. Însă atunci când avem o trândăvie existențială (akedia), ne îngreunăm că trăim și nu ne bucurăm, din această pricină când nu căutăm înlăuntrul nostru faptele urâte, când nu îndrăznim să le căutăm, atunci epuizăm toată această boală în pretențiile legate de comuniunea interpersonală. Iar rezultatul este conflictul continuu și continua singurătate.

Prin urmare, întreaga poveste se realizează în inima noastră. Cum putem să ne regăsim pe noi înșine, pe sinele nostru pierdut? Pe acel sine pe care-l dorește Dumnezeu și care are valoare veșnică? **Căutarea sinelui nostru este lupta noastră; acea luptă de a găsi ceva frumos înlăuntrul nostru ca să ne minunăm de sinele nos-**

tru și să-l iubim pentru că ni l-a dăruit Dumnezeu. Dacă nu ducem această luptă și dacă nu vedem că avem premisele potrivite pentru smerenie și pentru răbdare și pentru nevoință și pentru înfrânare și pentru rugăciune și dacă nu vom găsi toate aceste uriașe posibilități pe care le avem înlăuntrul nostru, astfel încât să se lege provizoratul și efemerul nostru de veșnicie, nu putem să facem nimic.

Noi suntem izolați în efemer, în trecător, și toate gândurile noastre acolo se epuizează. Atunci, însă, toate energiile noastre vor fi stricăcioase, iar dragostea noastră mincinoasă. E foarte posibil să existe clipe de mulțumire și entuziasm, dar nu vor avea acea profunzime care să ne facă să putem să răbdăm și nedreptatea, ba chiar să putem să preschimbăm nedreptatea în binecuvântare. Aceasta are de-a face cu o altă căutare personală a contactului cu sinele nostru, adică a legăturii trecătorului cu veșnicia. Acolo se află întreaga poveste.

Cugetul bărbătesc este acesta: să mă conving pe mine însumi să înțeleg că viața mea nu este reprezentată de temporar, de trecător, și să leg efemerul cu veșnicia. Știți de ce cuget bărbătesc este nevoie ca să înțeleg că viața mea este etapa pregătitoare a veșniciei? Și să mă lupt ca să primesc aceasta, să o trăiesc, să devină experiența mea personală. Iar toate lucrările mele să devină proiecții în veșnicie.

Ce înseamnă ca toate lucrările (energiile) mele să fie proiectate în veşnicie? Să explicăm puţin acest lucru. Creştinul se nevoieşte pentru Rai, adică leagă particularul cu întregul, cu veşnicia. Lucrările sale sunt proiectate în veşnicie, adică lucrările sale au valoare veşnică.

Dacă omul conştientizează aceasta în sufletul său şi se iubeşte în acest sens pe sine însuşi, dacă înţelege valoarea pe care o are, atunci nu se concentrează pe un înţeles îngust de dreptate, ci dobândeşte o sensibilitate existenţială şi asumă în mod pozitiv în inima lui orice lucrare a aproapelui său. Care este înrâurirea din inima lui? Nu una intelectuală, „s-a purtat frumos faţă de mine şi mă bucur pentru aceasta". Sensibilitatea este cum se poate ca din aceste lucrări să descopere dragostea. Chiar şi din cele negative, din lucrările negative să-L descopere pe Hristos. Prin toate aceste lucrări să fie oferite motivele să se unească mai profund cu omul său. Şi prin greşeli şi prin nedreptăţi.

Dacă, însă, sunt un om efemer, al temporalităţii trecătoare, stricăcios, mă voi gândi la ce mi-a făcut acela ieri, ce mi-a făcut alaltăieri şi altele asemenea. Omul intră în acest proces în care se teme, aşadar, să nu fie nedreptăţit de celălalt, şi astfel clocoteşte întru sine lăşitatea. Acest proces îl face să fie un om nenorocit. Însă el este nenorocit deoarece nu este împreună-legat cu veşnicia şi cu Hristos.

Măsurând propășirea noastră duhovnicească

După Învierea Domnului nostru, Biserica pomenește evenimentul vindecării paraliticului (v. *Ioan* 5, 1-15), care era bolnav de treizeci de ani. Aici se descoperă Hristos și ca tămăduitor al bolii trupești, al bolii paraliziei.

În pericopa evanghelică se menționează că în Ierusalim se afla colimvitra (scăldătoarea) Siloamului, în care, din vreme în vreme, se pogora un înger, tulbura apa, și cel ce apuca să intre primul în scăldătoare se vindeca.

Exista, se spune în această pericopă, un om paralizat de treizeci și opt de ani, în fața colimvitrei, dar, din pricina paraliziei sale, a neputinței lui de a se arunca primul în scăldătoare, nu se vindecase. Domnul se apropie de el, îl întreabă dacă vrea să se facă bine și de ce nu s-a vindecat, de vreme ce se afla de atâția ani în fața colimvitrei, iar acela îi răspunde: „Nu am om".

Două puncte pot fi consemnate aici.

În primul rând, Domnul îl întreabă dacă vrea să se facă bine. Priviți cinstirea pe care o acordă libertății lui! Aceasta putem și noi s-o avem drept principiu, ca mod de viață față de aproapele nostru.

Să întrebăm despre acel „vreau" al lor. De obicei noi suntem concentrați pe eul nostru într-un mod iubitor de sine și bolnav cu o anumită insistență pe propriul nostru „vreau", pe propriile noastre dorințe, și nu intrăm în procesul de a examina realitatea altui om, a altei persoane. Să cercetăm dispoziția propriei lui libertăți.

Dacă cinsteam libertatea celuilalt, a aproapelui nostru, și ne străduiam să o înțelegem întrebând despre acel „vreau" al lui, lucrurile ar fi fost probabil foarte diferite în viața noastră. **Faptul de a căuta acel „vreau" al celuilalt constituie cinstire față de libertatea lui, cinstire față de persoana lui, reprezintă noblețe sufletească; posibilitatea înțelegerii și posibilitatea relației.** Ce întrebare nobilă! „Vrei?". Să-l întrebăm pe celălalt om dacă „vrea" el, să-l înțelegem, așadar.

Noi trăim, însă, într-o anumită grabă, într-o anumită tensiune. În esență, trăim boala iubirii noastre de sine (a filavtiei noastre), a insistenței asupra propriilor noastre așteptări și dorințe și-l ignorăm pe celălalt om. Însă, faptul de a-l ignora pe celălalt dovedește foarte adânca noastră cădere.

Al doilea element este acela despre care îl întreabă Domnul pe paralitic, anume dacă are om, iar acela îi răspunde că nu are.

În principiu, adresându-se în mod retoric, imnografia Bisericii ne spune: „Cum spui că nu ai om? Pentru tine Eu am devenit om".

Așadar, Hristos este omul nostru! Prietenul nostru personal" este propriul nostru om, astfel încât să nu mai putem spune că nu avem om. „Pentru tine m-am făcut om și tu spui că nu ai om?". Aceasta este poziția imnografiei noastre.

Așadar, Domnul, după ce l-a vindecat pe paralitic spunându-i: „Scoală-te, ia-ți patul tău și umblă", la sfârșit i-a zis: „De acum înainte să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău". Și se poate întreba cineva ce păcat a făcut paraliticul? Există o legătură între boala trupească și păcat? Sigur că da. Nu se leagă de multe ori boala trupească cu angoasa, care este rezultatul puținei credințe, sau cu conflictele interioare, care sunt rezultatul absenței orientării existențiale? Putem analiza foarte multe situații de acest fel.

Toate sunt legate împreună. **Păcatul nu este despărțit de ipostasul biologico-somatic al omului.** Așa cum păcatul strică sufletul omului, tot așa strică și trupul acestuia. Multe boli trupești sunt rezultatul iubirii noastre egoiste de sine (a filavtiei), a lăcomiei noastre și a egocentrismului nostru.

Domnul, așadar, îi spune paraliticului: „Iată că te-ai făcut sănătos. De-acum să nu mai păcătuiești ca să nu-ți fie ceva mai rău". Dar care a fost păcatul paraliticului? Păcatul lui, și aici se află cel mai important element al Evangheliei de astăzi, este ceea ce a mărturisit paraliticul: „Nu am om". Acesta este păcatul lui, că nu a avut om.

Noi obișnuim să privim lucrurile cu totul exterior. Considerăm că de vreme ce un om a fost părăsit de către toți, sunt vinovați aceia care l-au părăsit. Se poate, cu siguranță, să se întâmple și aceasta și să treacă omul printr-o perioadă de ispită, printr-o stare necesară pentru creșterea lui duhovnicească, drept pentru care el se smerește în acest mod. Însă de cele mai mult ori singurătatea noastră este rezultatul propriei noastre căderi și stricăciuni. Cum se întâmplă aceasta? Acel „nu am om" este păcatul.

În Biserica Ortodoxă monahul, care este singur și se retrage, exprimă dimensiunea unei alte singurătăți. Monahul este „cel ce este despărțit de toți și unit cu toți". Este acela care s-a despărțit de toți pentru a se uni cu toți. Este acela care s-a despărțit de toți din dragoste pentru toți, pentru întreaga lume. Aceasta este ceva cu totul diferit.

Există însă și o singurătate și o solitudine a omului care este rezultatul iubirii egoiste de sine, a ciudățeniei sale, a vieții trăite după propria lui părere și a resentimentelor sale. De multe ori cineva se desparte de toți ceilalți pentru că se simte ofensat și, disprețuindu-i, vrea să-i rănească. Un oarecare om simte că nu a izbutit să ducă la bun sfârșit încredințarea celorlalți asupra valorii lui personale și ține ranchiună și se retrage. Un alt om dorește ca toți ceilalți să se preocupe de el și, întrucât nu reușește așa ceva, devine obositor cu sâcâiala lui, și astfel se îndepărtează toți de el.

Singurătatea noastră, prin urmare, care poate să ia forma nu doar a distanțării trupești, ci în principal a distanțării lăuntrice, este o formă de nemulțumire a omului, a amărăciunii și a necazului pe care-l exprimă, că toți oamenii l-au părăsit, pentru că omul nu are noblețea smereniei și a pocăinței.

Paraliticul trăia în această stare a singurătății sale, a nesociabilității sale. O expresie psihologică a căderii noastre este nesociabilitatea noastră, infirmitatea noastră de a comunica, de a ne reconcilia și de a dialoga cu celălalt om.

Această nenorocire lăuntrică de a nu putea să mă simt confortabil și să-i fac și pe ceilalți să se simtă confortabil împreună cu mine este o stare de cădere. Chiar dacă aș fi pe deasupra și un om „religios" și de obicei este paradoxal că oamenii care au mari dificultăți să se înțeleagă cu un alt om sunt tocmai oamenii „religioși"! Pentru că religiozitatea noastră reprezintă strădania satisfacerii și a încredințării egoiste de valoarea noastră personală. În ce mod? De vreme ce am dat greș cu lumea, voi găsi pe cineva care nu va putea să mă verifice dacă sunt bine sau nu, iar acesta este Dumnezeu; cel care nu grăiește și nici nu-I vorbesc în chip limpede, și astfel prin ideea mea și prin închipuirea mea am un Dumnezeu Atotputernic, care necontenit mă asigură și îmi certifică valoarea mea personală.

Astfel omul se aspreşte lăuntric şi spune că el nu are niciun fel de treabă cu cei lumeşti şi se închide în bisericuţa lui. Chiar şi în biserică când merge, este deranjat de prezenţa celorlalţi oameni pentru că – vezi Doamne! – îi ofensează evlavia şi sfinţenia lui în timpul slujbelor, pentru că-l tulbură cu starea lor.

Această greutate de a fi liberi, degajaţi faţă de alţi oameni, de a fi mai puţin critici, această greutate a noastră de a ierta, această pretenţie a noastră de a fi nemulţumiţi şi de a ne plânge continuu, ignorând acel „vreau" al celorlalţi oameni şi de a urmări continuu să ne cinstească şi să se minuneze de noi sunt stări de păcat care se nasc sau certifică singurătatea noastră. Singurătatea, nu ca alegere pentru a merge mult mai aproape de Dumnezeu şi de a-l iubi mai mult pe aproapele nostru, ci ca stare de păcat şi de cădere.

Aşa că gradul sporirii noastre duhovniceşti, gradul pocăinţei noastre se judecă din faptul dacă putem cu aceeaşi lejeritate să trăim cu toţi oamenii, bisericeşti sau nu, creştini şi duşmani ai lui Hristos, lejeritatea de a trăi cu toţi oamenii. **Omul suspicios nu a intrat în procesul de pocăinţă. Omul iertării, îngăduinţei şi al înţelegerii este omul lui Hristos, dar se şi pocăieşte necontenit. Dumnezeu va vedea inima noastră.**

Inima omului se judecă cu această măsură. Cu această măsură a simplităţii, a sincerităţii,

a lipsei de griji. Este cu totul de neînțeles ca să existe un creștin care să aibă dificultăți în a coexista cu alți oameni, să-l macine gândurile, „cum m-a văzut, cum m-a privit, ce a gândit despre mine, cum să mă port cu el". Printre altele putem ca seara să facem o sută de metanii, să mâncăm fără untdelemn și să venim la biserică de cinci ori pe săptămână și să ne împărtășim! Unde este însă Hristos?

Chiar și aceste împărtășiri ale noastre sunt făcute ca să se întărească egoismul nostru religios, ca să ni se satisfacă narcisismul nostru. Întrucât nu am reușit s-o scoatem la capăt cu lumea, ne străduim să ducem lucrurile la bun sfârșit în Biserică și cu Dumnezeu, pentru că Dumnezeu nu este un alt om viu ca să ne controleze, să ne judece și să ne rănească egoismul. Omul se aranjează spunând că „eu nu ies în oraș serile, stau și-mi fac rugăciunile cu metanierul", și spune aceasta deoarece a eșuat în relațiile lui sociale și nu mai suportă să conviețuiască împreună cu oamenii!

Așadar, această realitate lăuntrică a noastră este o stare a căderii noastre, însă acesta este și criteriul mântuirii noastre pentru că din cunoașterea de sine se naște unitatea. Prin urmare, ar trebui să depășim gândurile îndoielnice de nesociabilitate.

Cum se sparge, cum se fracturează unitatea noastră? Prin aceste gânduri prostești, prin această nemulțumire și prin aceste reproșuri pe care ni

le dorim ca să ne simțim bine cu „eul" nostru, ca să aflăm greșeala la alt om, așadar, criticându-l.

Lucrurile sunt însă cu totul diferite. Omul care nu este suspicios, care are simplitatea iertării și a îngăduinței, care-și uită cu detașare (cu relaxare, lipsă de griji) nemulțumirile sale și greșelile pe care le-au făcut alții față de el, este criteriul propășirii duhovnicești a omului.

Cineva întreabă: „Cum să fiu cu ceilalți oameni?". Poziția duhovnicească este aceasta: cu simplitate și cu o atitudine firească, într-un mod simplu și neprefăcut, fără al doilea și al treilea gând să ne apropiem cu vedere curată și cu auz curat de aproapele nostru.

Păcatul și singurătatea

Astăzi, în pericopa noastră evanghelică (v. *Ioan* 5, 1-15) se pomenește despre vindecarea paraliticului. Domnul nostru vindecă această boala trupească veche de mulți ani a unui om răbdător.

Există această obișnuită concepție a noastră că Dumnezeu există ca să facă minuni, ca să respingă lucrurile negative pe care le avem în viața noastră, sau pentru a conduce viața noastră așa cum am dori noi. Însă, atunci se ivește o întrebare: Dăm întâietate vieții noastre sau lui Dumnezeu? Noi socotim, și aceasta este o atitudine greșită în interiorul Bisericii, că existăm, ne mișcăm și trăim pentru ca Dumnezeu să slujească nevoilor noastre. Chiar și participarea noastră la Sfintele Taine, și în special la aceea a Spovedaniei, a Pocăinței, în acest sens este. Această Taină există nu atât pentru că avem drept centru al vieții noastre pe Dumnezeu, cât pentru că noi credem că Dumnezeu va sluji mai bine intereselor noastre.

Prin urmare, drept centru este așezată viața noastră, iar nu Dumnezeu. Chiar și nevoința noastră și lupta duhovnicească pe care o facem, nu se face pentru că așteptăm prin intermediul

unei căutări simțirea lui Dumnezeu, ci pentru că noi căutăm un mod și o cale a dreptății noastre.

Așadar, din perspectiva acestei accepțiuni omul nu poate intra pe calea lui Hristos. Suntem datori ca peste toate să ne lămurim în noi înșine dacă suntem pregătiți, să presupunem aceasta înainte de toate, să ne tăgăduim anumite drepturi care ni se par importante pentru noi, pentru dragostea lui Hristos, pentru căutarea lui Dumnezeu. Trebuie să ne întrebăm mai profund pe noi înșine cine este centrul? Viața noastră sau Hristos? De aici s-ar putea limpezi toată chestiunea.

Deoarece se poate ca aparent să pășim pe calea unei vieți duhovnicești, să fim exigenți păstrători ai rânduielilor bisericești, dar fundamentul strădaniei noastre, al luptei noastre, să fie propriul nostru eu. Acesta este și motivul pentru care obișnuim să ni-L închipuim pe Dumnezeu ca pe un mag, care dintr-odată ne va schimba viața și ni se vor rezolva toate problemele.

Astfel, noi primim simptomele păcatelor noastre și în principal pe acela al iubirii egoiste de sine (filavtia), care s-a cronicizat înlăuntrul nostru și a devenit o stare concrescută, dar și stări psihopatologice, precum o apatie, o senzație de tristețe, o melancolie, și chiar o greutate apăsătoare asupra sinelui nostru. Cu toate acestea, cârtim împotriva lui Dumnezeu că nu răspunde la cererile noastre și ne întrebăm unde este atotputernicia Lui, dacă nu poate să ne schimbe

atmosfera lăuntrică, iar întunericul să-l facă lumină pentru noi.

Însă aceasta arată în mod limpede că drept centru al vieții noastre nu am ales să fie căutarea, ci comoditatea proprie. Nu căutarea lui Dumnezeu, ci dreptatea eului nostru. Rugăciunea noastră de multe ori este o abordare manipulatoare a lui Dumnezeu, ca să ne slujim pe noi înșine.

Așadar, în acest sens este greu de înțeles atitudinea de astăzi a lui Hristos în fața paraliticului, când îl întreabă dacă vrea să se facă bine. Ce altceva ar fi vrut să se facă paraliticul dacă nu bine, de vreme ce ședea neputincios acolo lângă colimvitră?

Întrebarea este pusă de Hristos pentru a merge mai departe. Pentru că tămăduirea, minunea, nu este o mișcare fără coparticiparea omului, fără conștiința omului, fără consimțământul libertății omului, fără posibilitatea restaurării persoanei și a rațiunii existenței sale. Aceasta este distincția și aceasta este diferența față de „lume". „Lumea" vrea să-ți facă viața ușoară fără conștientizarea existenței tale, fără schimbarea stării vieții tale. Astfel ea îți schimbă lucrurile și îți face viața pur și simplu... ușoară.

Însă pentru Domnul nostru există anumite premise, deoarece fundamentul vieții, nașterea vieții, izvorăște din Cruce, izvorăște din jertfă. Adică este un proces al iubirii. Și Domnul nostru ne întreabă ca să vadă unde se află problema.

Pentru că de multe ori boala trupească – fiind omul o unitate întreagă și nedespărțită – se corelează și cu stările duhovnicești și cu bolile sufletești. Pricinile pot fi multiple.

Așadar, Domnul întreabă astfel, pentru ca paraliticul însuși să-I spună: „Vreau să mă fac bine, dar nu am om. Sunt de treizeci și opt de ani aici și nu am om". Pentru a ajunge astfel la pricina problemei.

Nu poate omul să se tămăduiască dacă nu se va afla rațiunea, motivul, pricina. Dar nici nu poate să aibă o relație vie cu Dumnezeu, dacă relația lui se epuizează în rânduielile bisericești formale și nu a aflat rațiunea sa lăuntrică, rațiunea existenței sale. Dacă nu a găsit pricina și motivul ca să se apropie de Dumnezeu, sau fie numai să-și dovedească lui însuși că merită să trăiască, că merită să se bucure, că merită să nădăjduiască.

Hristos găsește pricina bolii paraliticului, iar pricina este aceea că este singur. Așadar, singurătatea este printre principalele semne ale păcatului.

Dar, va spune cineva, pe acesta l-au lăsat sigur și tot el este de vină? Ne-am obișnuit să considerăm păcat numai părăsirea oamenilor și că păcatul îl poartă aceia care părăsesc. Dar și acela care este părăsit este de multe ori pricina părăsirii, prin ciudățenia caracterului său și prin viețuirea după capul lui.

Este păcat să ne dorim ca toți oamenii să se ocupe de noi și să ne facă să fim centrul existenței lor. Pentru că ce se întâmplă prin aceasta? Sunt respinși oamenii, sunt îndepărtați oamenii. Însă, atunci când te apropii de un om smerit, oricât de suferind ar fi, te bucuri, te folosești că te afli lângă el și nu mai vrei să te dezlipești de el. În vreme ce, dacă găsești un om îngâmfat, un cârtitor, care necontenit își prezintă nefericirea lui, la sfârșit vrei să pleci la zeci de kilometri departe de el. De ce-ți apare această stare? Pentru că propria lui stare este una nesociabilă. El vrea să se apropie de alții cu propria lui măsură, cu propriile lui clauze, potrivit cărora își dorește să se îndreptățească. Prin urmare, problema noastră este îndreptățirea vieții noastre.

Astfel, păcatul paraliticului a fost singurătatea lui, faptul că nu putea să atragă oameni lângă el. Nu avea acea calitate a vieții, astfel încât să se bucure oamenii să fie lângă el. Dovada stării noastre duhovnicești în Hristos este atunci când ne bucurăm să ne apropiem anumiți oameni. Așa cum este cel smerit, pentru care toți se bucură să fie împreună cu el. Așadar, în acest înțeles singurătatea este simptomul păcatului.

De multe ori în nenorocirea noastră și în egoismul nostru și fiind vorba să ne simțim îndreptățiți, „jucăm rolul" nefericitului, ca să ne arătăm amărâți, ca să arătăm că suntem nedreptățiți de întreaga lume. Și în acest mod să

simțim o asigurare emoțională și o îndreptățire emoțională. Și-i provocăm pe oameni să ne nedreptățească pentru că oarecum nu am reușit într-un alt mod să dominăm peste alții și astfel să ne bucurăm. Noi suntem cei nedreptățiți, dar justificați. Aceasta este o abordare bolnavă.

Spunem de asemenea: „Cu acesta pot, cu altul nu pot". Ce înseamnă „cu unul pot și cu altul nu pot?". Poți oare să fii diferit? Foarte frumos! Dacă te-ar așeza Dumnezeu în Rai împreună cu el ai putea? Raiul ți-ar deveni iad. Aceasta este problema.

Omul mântuit, adică acela care se bucură de dragostea lui Dumnezeu și prăznuiește, nu-și pierde bucuria lui, nu este ofensată bucuria lui de prezența altora. Celor păcătoși li se întâmplă acest lucru. Dacă tu zici „nu-l pot nefericci pe acest om, îmi este neplăcută prezența lui, nu-l sufăr pentru că emană o energie negativă", tu ești păcătosul. Pentru că Raiul tău este fals, este unul psihologic și este atacat de dispozițiile celorlalți oameni.

Aceasta înseamnă că voi fi robul altora? Cu siguranță că nu. Vei fi stăpân. Ești vrednic să fii. Ceea ce ești vei fi. Nu se va schimba viața ta pentru că așa o vrea celălalt, dar nu se va schimba nici bucuria ta pentru că altul se poartă cu tine altfel decât ai fi dorit tu.

Aceasta este măsura deosebirii (a distincției). Suntem datori să avem adevărul nostru, auten-

ticitatea noastră, fără să atacăm, să ofensăm prezența unui alt om. Vom găsi un alt mod al abordării lui, al apropierii de el, potrivit dragostei pentru Hristos, nu pentru a-i ține o predică, nu ca să ne arătăm mai buni decât el, nu pentru a-i face poftele, ci pentru că așa trăiește inima noastră. Sau există Hristos înlăuntrul nostru și este așteptarea și universalitatea acceptării și a dragostei, sau este o stare a noastră proprie, prin care ne străduim să facem ceva cu ticăloșia noastră de zi cu zi și să ne îndreptățim pe noi înșine.

Nu există gândire mai bolnavă decât acest „cu altul nu pot". Și pentru ce este o gândire bolnavă? Pentru că se pierde unitatea. Ce înseamnă că altul îți strică viața? Dar stricat ești tu însuți! Pentru ce stai și te ticăloșești cu două-trei lucrușoare care ți s-au întâmplat în viață și le ții zece ani în mintea ta și în inima ta? Acesta este Raiul? Aceasta este o imensă neghiobie, deoarece nici de Hristos nu suntem lăudați, dar ne pricopsim și cu dezechilibre psihologice.

Drept pentru care acest „nu-l pot suferi pe altul, s-a purtat cu mine așa și pe dincolo" este o dispoziție potrivnică unirii. Problema nu este acest „nu pot cu altul". Problema este că nu-L am pe Hristos înlăuntrul meu și nu pot să funcționez. Celălalt este acela care este. Foarte bine! Nu am să mă schimb eu? Voi fi acela care sunt? Voi accepta că celălalt este diferit? Dar nu va fi ofensată bucuria mea pentru că celălalt nu

se poartă cu mine așa cum aș vrea eu? Complexul meu de inferioritate este acela care mă conduce la aceste gânduri.

Așadar, cum de este cu putință ca să am părtășie cu altul cu al meu complex de inferioritate, cu lipsa de bucurie dinlăuntrul meu, cu lipsa de dragoste, cu neputința mea? Cum este cu putință să se întâmple o minune înlăuntrul meu? Paraliticului, pentru ca Domnul să-i tămăduiască paralizia, i-a înfățișat problema lui, adevărata pricină, care era starea lui lăuntrică, faptul că nu-i acceptă pe ceilalți. În noi, însă, cum se poate întâmpla această minune și să vedem lumina lui Dumnezeu, deși suntem cuprinși, legați de această boală lăuntrică? Se poate face ceva?

Mai întâi de toate, ceva ar trebui să schimbăm înlăuntrul nostru, să lucrăm aici, în inima noastră. Și atitudinea fundamentală a schimbării în mod practic este că „pot să fiu împreună cu toți". Nu pot fi de acord cu toți. În mod sigur. Poate că nu pot deveni prietenii mei, dar pot să fiu cu toți. Adică nu mă privează de bucuria mea prin prezența lor. Dacă mă privează de ea, atunci deja sunt un păcătos, iar lucrarea trebuie să aibă loc înlăuntrul meu.

Suntem vrednici de Rai

În pericopa evanghelică de astăzi predomină întâlnirea dintre Hristos și femeia samarineancă (v. *Ioan* 4, 5-42). Noi vedem aici, din dialogul pe care l-a avut aceasta cu Hristos, că este evidențiată căutarea ei duhovnicească. Iar Domnul nostru, văzând dispoziția ei, încearcă să-i dea posibilitățile necesare pentru a înainta mai departe.

Este foarte important, poate cel mai important lucru pentru sufletul omului, căutarea adevărului. O căutare nu în mod teoretic, ci în mod esențial și profund, acel dor, acea căutare a adevărului, care cuprinde întregul om până în punctul de a fi gata să se jertfească pe sine însuși, adică voia lui, pe toate, pentru aflarea adevărului.

Femeia samarineancă pe de-o parte căuta adevărul, iar pe de alta trăia în păcat. Se pare că păcatul este o stare fiziologică atunci când omul nu gustă adevărul.

Când omul nu gustă adevărul, când nu i s-a „descoperit" adevărul, atunci este fiziologic ca toată această chemare, tot acest dor pentru adevăr să-l orienteze către păcat. Drept pentru care omul sau este indiferent cu privire la adevăr și trăiește în păcat, sau îl caută și, întrucât nu-i este

satisfăcută această dorire și nu are odihna lăuntrică, este condus spre păcat.

Când omul nu este indiferent față de adevăr, ci și-l dorește cu toate puterile sale, sufletești, duhovnicești, dar și trupești, atunci acest om, această „persoană", este pregătită ca Dumnezeu să lucreze asupra lui.

Prin urmare, faptul că rămânem morți lăuntric este pentru că suntem cu totul indiferenți. Interesele noastre sunt foarte mici, trecătoare, efemere, materiale.

Pentru ca să poată Dumnezeu să lucreze împreună cu noi, trebuie să-i dăm premisele necesare. Iar premisele sunt ca noi să avem o căutare cu toate puterile noastre. Întreaga noastră voință, întreaga noastră libertate să fie orientată acolo.

Acesta este și criteriul omului adevărat, al omului viu.

Așadar, în acest caz, Domnul nici vreo problemă nu a avut, nici nu l-a împiedicat imoralitatea, viața desfrânată a samarinencei. Această stare nu constituie o piedică de a lucra asupra sufletului nostru, plecând însă de la premisa că sufletul nostru caută cu toate puterile sale adevărul. Păcatul este dovada că omul nu a găsit adevărul.

Astfel, Domnul nostru și femeia samarineancă încep să vorbească despre chestiuni theologice. Hristos a cunoscut că poate să lumineze

prielnica ei lume sufletească și duhovnicească și începe să se apropie de ea prin întrebări simple legate de viața de zi cu zi.

Hristos i-a cerut apă și i-a spus că El poate să-i dea apa cea vie. Apa care nu se strică, nu se sfârșește, care nu-i creează omului sațiu, care-i potolește omului setea. Prin acest cuvânt Hristos intră într-o lucrare duhovnicească folosind metoda maieutică, fiind vorba să-i ofere acele premise, astfel încât ea însăși să spună „vreau adevărul". Ea însăși să ajungă la întrebarea: „Care este Adevărul? Cine este Adevărul?".

Așadar, Hristos depășește păcatul și imoralitatea ei pentru că privește mai adânc. Mai adânc era faptul că păcatul ei nu era un eveniment concrescut și dominant în sufletul ei. La fel se întâmplă atunci când omul ezită neștiind unde se află viața. Astfel, în mod nevoit caută undeva unde să stea. Altceva este însă să păcătuiască omul în mod conștient și să spună că „păcatul este viața mea" și altceva, întrucât nu a găsit „viața" să se străduiască să se prindă de-aici și de-acolo și astfel uneori să se aplece spre păcat.

Hristos a cunoscut această dispoziție a femeii samarinence și a înaintat mai departe; El îi aprinde acest dor. Dar există și o problemă. „Dar de unde să știe", își zice femeia samarineancă, „eu îl întreb astfel de lucruri, dar de unde să știe viața mea?". Domnul nostru cum încearcă să-i dea curaj? Prin faptul de a cere ceva de la ea ast-

fel încât în continuare să poată și aceea să ceară ceva de la El. Îi dă acele premise de a nu se simți obligată față de El. Așadar, Hristos creează premisele unei comunicări libere, astfel încât femeia samarineancă să simtă că și El este obligat față de ea. Și aceasta prin faptul de a-i spune ei „dă-Mi să beau apă". Dar și ca să-i dea senzația că poate să facă ceva bun.

Ca să poată omul să se apropie de adevărul pe care-l caută, ca să poată câștiga mântuirea pe care și-o dorește, trebuie să nu-și piardă nădejdile sale. Să simtă că este vrednic pentru Adevăr, că e vrednic pentru Rai. Așadar, să aibă nădejdea, care există împreună cu căutarea.

Această nădejde este creată de Hristos pentru a căuta ceva. Eu pot să dau ceva? Dacă pot să dau și eu ceva, să ofer ceva important, să dau puțină dragoste, prin urmare am o anumită vrednicie. Dacă sunt vrednic, pot să mă raportez și la chestiuni mai înalte. Hristos creează aceste premise, o încurajează, dându-i acestei nădejdi o vrednicie personală.

Așadar, vrei să mântuiești un alt om care trăiește în păcat? Oferă-i un mod de a nădăjdui. Ce înseamnă nădejde? Să creadă că poate să facă ceva bun și că are ceva bun înlăuntrul său, că o oarecare vrednicie are întru sine. Ceva frumos posedă omul înlăuntrul său.

Nu mântuim omul dacă necontenit descoperim răul din lăuntrul lui. Dincolo de rău

trebuie să descoperim și ce are bun înlăuntrul lui astfel încât acest bine să pornească spre mai bine.

Există însă și întrebarea lăuntrică a femeii samarinence: „Bine, îmi cere mie Hristos ceva important să dau, puțină apă, puțină dragoste, pentru că El crede că pot să-i dau dragoste, pentru că El crede că am o anumită noblețe înlăuntrul meu și o frumusețe care încă nu s-a pierdut, dar și de unde să știe tulburata mea viață?".

Hristos știa viața ei, de aceea i-a grăit după aceasta: „Cheamă-l pe bărbatul tău". „Nu am bărbat." „Știu, ai avut cinci bărbați." „Prin urmare, se gândește samarineanca, cunoaște viața mea, le știe pe toate și totuși crede că ceva bun pot să fac!". Și după ce are loc tot acest dialog, Hristos scoate acel dor pe care-l avea în inima ei, pe care niciodată nu-l conștientizase, care nu a cutremurat-o niciodată și care a fost și pricina care o arunca în păcat.

Aceasta este ceea ce ne macină pe toți. Cine este Adevărul? Nouă nu ni s-a descoperit niciodată în mod personal, prin trăire. Să lăsăm cuvintele și predicile. Nu ni s-a dat în mod personal răspuns la întrebarea: „Cine este Adevărul?" și, întrucât niciodată nu ne-a spus Hristos: „Eu sunt Adevărul" și nu ni S-a descoperit, pentru aceasta suntem conduși spre păcat.

Dacă exista această întrebare înlăuntrul nostru: „Cine este Adevărul?" și dacă aveam această

descoperire a lui Hristos, „Eu sunt Adevărul" și aveam o legătură personală cu El, ar fi fost alungată definitiv dinlăuntrul nostru stăpânirea păcatului. Am fi fost incapabili să păcătuim pentru că am fi aflat plenitudinea vieții.

Așadar i se descoperă „Eu sunt Adevărul". El este Mesia pe care-L căuta. Și atunci ce face? Le părăsește pe toate, păcatele ei, bărbații ei, și devine această sfântă pe care acum o prăznuim, Sfânta Fotini samarineanca!

Hristos îngăduitorul

În citirea de astăzi din Faptele Apostolilor (26, 1-20) se face pomenire de evenimentul întoarcerii lui Pavel. Pavel a fost prigonitor, și Domnul nostru într-un chip minunat îl cheamă ca să vadă Lumina cea adevărată și să devină Apostol al neamurilor.

Pe de altă parte, în Evanghelie îl avem pe Hristos care vorbește direct și viu cu femeia samarineancă (v. *Ioan* 4, 5-42), care aparținea unei comunități ce nu avea părtășie cu iudeii, era păcătoasă, și prin dialogul cu El, printr-o metodă pedagogică prin care Domnul nostru se străduiește să-i restaureze simțirea vredniciei ei personale, se întoarce și ea către Hristos. Și o cunoaștem ca mucenită, ea este Marea Mucenită Fotini Samarineanca, cu care a vorbit Domnul.

Avem așadar un Dumnezeu Care ca un cunoscător al inimilor vede adâncul sufletului oamenilor, adevărata dispoziție, o cât de mică dispoziție și se străduiește să-l pescuiască pe om, fie că este păcătos, fie că este eretic, fie că este hulitor, ca un Părinte adevărat, ca un adevărat Păstor, să-l aducă la conștiința de sine, să afle Lumina cea Adevărată.

Este important să cunoaștem acest lucru, să-l înțelegem, pentru că în mod analog se formează și în noi un anumit fel de a fi, un anumit ethos, care ethos determină practica noastră cotidiană.

Atunci când spunem că „suntem ai Bisericii" și că **este nevoie să protejăm credința noastră, să-L protejăm pe Dumnezeu, și de aceea trebuie să mustrăm, să dojenim sau să nu avem nicio legătură cu ereticii, aceasta nu intră oare în contradicție cu ceea ce a făcut Domnul nostru, care a vorbit împreună cu femeia samarineancă, ce era o eretică pentru oamenii religioși ai comunității iudaice din acea vreme?**

Când spunem „afară cu hulitorii" și când îi blestemăm pe potrivnicii lui Dumnezeu cu o încordare fanatică, aceasta nu intră în contradicție cu Dumnezeu Însuși, Care s-a făcut Lumină Apostolului Pavel? Apostolul Pavel ce mergea să facă? Mergea să-i ucidă cu pietre pe creștini și, în vreme ce se afla pe cale spre Damasc, i s-a arătat Domnul, i s-a descoperit pentru ca să-l facă ce? Apostolul neamurilor, învățătorul nostru, păstorul neamurilor.

Aceasta nu vine în contradicție cu ideile pe care le avem noi, creștinii contemporani, oamenii bisericești, când arătăm o atitudine încordată și pătimașă împotriva necreștinilor, ca să-L apărăm pe Dumnezeu? Nu este o înșelare, nu este o minciună, nu este ceva ireconciliabil cu Cuvântul lui Dumnezeu?

Atunci ce este ceea ce se întâmplă înlăuntrul nostru? Este un dezechilibru psihologic, prin care căutăm într-un oarecare fel îndreptățirea noastră, simțirea vredniciei noastre personale, combătându-l pe celălalt om.

Dacă voim să-L apărăm pe Dumnezeu, întrucât este Dumnezeu adevărat, un singur lucru vrea de la noi: dragoste neclintită. „El vrea ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină."

Vrei să fii al lui Dumnezeu? Trebuie să te altoiești în acest fel de a fi, în acest ethos, să vrei mântuirea întregii lumi. Nu numai a oamenilor tăi, ci și a celor potrivnici lui Dumnezeu, a hulitorilor, a ereticilor. Avem o asemenea dispoziție? Avem un asemenea ethos?

Dacă nu avem un asemenea ethos, suntem în afara lui Hristos și pătimim. Nu numai că suntem departe de Dumnezeu, dar pătimim și sufletește. Iar în acest mod învigorăm bolile și dezechilibrele noastre sufletești.

Duhul lui Dumnezeu nu vine să-l trăsnească pe păcătos. Atunci când Apostolul Petru i-a cerut Domnului să se apere de vrăjmașii săi, când i-a cerut să trimită legiuni de îngeri și să-i pună pe fugă pe vrăjmași, i-a zis: „Nu știi care este Duhul lui Dumnezeu? Nu a venit Hristos să judece și să osândească, ci să mântuiască lumea".

Aceasta ce înseamnă? Noi, cu dezechilibrele noastre psihologice, cu pornirile noastre ascun-

se, ne străduim să folosim atât credința, cât și Biserica, pentru a ne detensiona mânia pe care o avem înlăuntrul nostru din diferite motive. Fie pentru că avem conflicte psihologice – întrucât nu putem să păcătuim „cu lejeritate" – și simțim sentimente de vinovăție, fie întrucât ne simțim neliniștiți pentru că am eșuat, de pildă, în viața noastră personală, sau în familia noastră, căutăm să devenim apărătorii întregii lumi, să devenim apărătorii lui Hristos, apărătorii tradițiilor noastre și de fapt nu știm ce facem. Astfel vine înlăuntrul nostru împătimirea. Vine furia și se pierde pacea lui Dumnezeu din sufletul nostru.

Măsura, dacă pășim în acord cu voința lui Dumnezeu, este dacă se menține înlăuntrul nostru pacea lui Dumnezeu, dacă se menține înlăuntrul nostru rugăciunea.

Domnul nostru are vreo problemă? Va păți ceva dacă îl vor huli omenii? Dacă noi credem că va păți ceva, atunci suntem necredincioși! Dacă noi credem că este jignită Biserica sau Hristos de cuvintele, de convingerile oamenilor, fie ei hulitori, atunci nu credem în adevăratul Dumnezeu. Credem într-un Dumnezeu al închipuirii noastre, neputincios, fără tărie, despre care ne temem că îl vor pune pe fugă vrăjmașii Lui.

Ce ascunde această atitudine în profunzime? Nesiguranța credinței noastre personale. Noi suntem puțin credincioși și ne temem că alții, cu argumentele lor, sau prin cuvintele lor,

ne vor răpi credința. Prin urmare, problema este a noastră, personală.

Dacă, așadar, Dumnezeu nu pățește nimic, „totuși, noi vom lăsa așa lucrurile, să-L huleasc㔔. Dar acela care hulește este cel bolnav. Și ce să-i facem noi bolnavului? Îl vom condamna, sau îi vom oferi premisele tămăduirii și ale terapiei?

Așadar, care este responsabilitatea noastră? Să găsim cuvântul potrivit care să poată să lucreze în chip terapeutic în om. Să găsim modul potrivit. Acela care este medicament pentru om ca să se trezească în dragostea lui Dumnezeu.

Altfel noi suntem ceea ce pătimim. Pentru că și potrivnicul lui Dumnezeu, care este în afara Bisericii, se poate trezi. Însă suntem și noi potrivnici lui Dumnezeu, chiar dacă ne aflăm în Biserică, întrucât socotim că noi suntem tămăduiți fără să avem dragoste. În acest fel, însă, nu ne vom trezi niciodată! Aceasta este problema noastră.

Dacă nu am dobândit ethosul iubirii de oameni (al filantropiei), al milosteniei, încât să ne rugăm pentru cei păcătoși, atunci nu suntem înlăuntrul iubirii lui Dumnezeu. Și aceasta cui se datorează? Faptului că am încetat să avem o relație personală cu Dumnezeu. Numai în mintea noastră noi avem o relație cu Dumnezeu.

Discutăm despre Ortodoxie, despre Creștinism, poate și despre Grecia, le încurcăm pe toate într-o harababură intelectuală, dintr-un fel de hobby, doar ca să discutăm. Și este omorâtă

întru noi însine simțirea harului și a legăturii vii cu Hristos.

Lipsește dinlăuntrul nostru dispoziția de a trăi în chip isihast (liniștit), de a veni în contact cu propriul nostru sine, de a ne vedea dezastrul nostru personal, păcatele noastre, și de a ne întoarce către Hristos cerând mila Lui, dragostea Lui. Întrucât noi nu avem experierea iubirii lui Dumnezeu producem și în ceilalți oameni un ethos corespunzător! Devenim împietriți cu inima, agresivi, nemilostivi.

Prin urmare de un singur lucru avem nevoie: să ne întoarcem pe un parcurs dinamic în principal noi care credem că „suntem ai Bisericii și ai lui Dumnezeu", noi mai întâi să ne pocăim. Pentru că noi în mod fundamental avem problema de a cere mila lui Dumnezeu. Pentru ca Dumnezeu să devină, dincolo de cuvinte și de predici, un eveniment trăit în viața noastră.

Atunci vom vedea că inima noastră se eliberează. Atunci nu vom vedea un Dumnezeu sălbatic, care trimite uragane și trăsnete, ci un Dumnezeu care se descoperă ca o adiere de vânt lin, ca o răcoare a nobleței și delicateței, ca să-l odihnească pe om și ca să-i ofere premisele mântuirii.

Depășirea logicii

Astăzi este duminica orbului, iar Biserica noastră face pomenire de evenimentul vindecării orbului de către Domnul (*Ioan* 9, 1-38). În duminicile anterioare Domnul a fost Tămăduitorul paraliticului, a fost Acela care a tămăduit boala duhovnicească a femeii samarinence, a fost Acela care, pogorându-se la necredința lui Toma, i-a arătat „locul cuielor". Astăzi El îl tămăduiește pe orb.

Așadar, Hristos cel Înviat îl tămăduiește pe omul întreg și bolile trupești, dar și pe cele duhovnicești. Nu poate să tămăduiască boala trupească, dacă nu o tămăduiește și pe cea duhovnicească. Omul formează o unitate inseparabilă, iar terapia, dacă este cu adevărat terapie, se adresează omului întreg.

În Evanghelia pe care am citit-o astăzi se spune că aceasta s-a făcut ca să se arate slava lui Dumnezeu. Să se arate slava lui Dumnezeu înseamnă ca Dumnezeu să se descopere omului. Aceasta este slava lui Dumnezeu: așadar, precum tatăl care iubește vrea ca copilul lui să găsească lumina, să-și găsească vindecarea, să afle adevărul, așa și slava lui Dumnezeu este desco-

perirea Adevărului, adică descoperirea luminii lui Dumnezeu în om.

Aici Hristos se descoperă ca tămăduitor. Însă El face ceva care-l scandalizează pe omul acelei epoci, care funcționează după Lege. Hristos îl tămăduiește pe orb, iar oamenii religioși din acea epocă protestează pentru că El încalcă legea nelucrării în zi de sâmbătă, deoarece a făcut tină, a uns ochii orbului și l-a trimis să se spele la colimvitra Siloamului ca să se vindece. Orbul ascultă, și smerenia pe care a avut-o, adică să asculte un cuvânt în realitate paradoxal și să-l creadă, aceasta este ceva scandalizator.

Însă tămăduirea omului și mai ales tămăduirea bolilor duhovnicești, descoperirea lui Hristos, arătarea credinței vii, depășește scandalizarea noastră. Pentru că depășirea scandalizării presupune să avem smerenie, iar smerenia presupune să avem dorire.

Ce înseamnă însă aceasta? Pentru ca eu să accept ceva ce mă deranjează, care deranjează logica mea, trebuie să depășesc logica mea. Îmi răstignesc logica mea, pentru ca să pot face depășirea. Însă trebuie să am un imbold, iar imboldul nu poate să fie altul decât dorirea după Hristos, dorirea după Adevăr. **Prin urmare, dorirea (dorul) naște smerenia, smerenia ascultarea, și ascultarea tămăduirea.**

Exact ceea ce urmărea omul acelei epoci, orbul, este scandalizator. Dar pentru cine?

Pentru oamenii baricadați în spatele legilor, pentru oamenii religioși. Și încep iudeii să facă cercetări: „Cine te-a făcut bine? Sigur ai fost orb? Sigur ești tu acela? Să-i întrebăm și pe părinții tăi, să ne spună cum s-a întâmplat și pentru ce te-a tămăduit în zi de sâmbătă? Doar sâmbăta Legea hotărăște să nu facem nimic". Și începe raționalizarea credinței.

Când și cum se risipește raționalizarea credinței? Atunci când se produce răsturnarea sistemului pe care l-am construit înlăuntrul nostru. În fiecare dintre noi există un sistem de valori, un sistem de gândire religioasă și de mentalitate. Dacă acesta este dărâmat, atunci noi ne împotrivim imediat. Iar aceasta se întâmplă deoarece acest sistem religios nu este descoperirea lui Dumnezeu, ci este arătarea propriei noastre puteri, în spatele căreia vrem să ne îndreptățim.

Hristos vine acum să răstoarne toată dreptatea omului religios din acea epocă. În acest fel acei oameni își pierd pământul de sub picioare. Până acum îi confirmau legile tradiției lor. Iudaismul, în calitate de adunare a celor aleși de Dumnezeu, primea darurile dumnezeiești, ca expresie a Legământului încheiat de Dumnezeu cu părinții lor. Totuși, iudeii de atunci, dacă tăgăduiau primirea Cuvântului întrupat, încălcau Legământul; de-acum nu se mai realiza arătarea lui Dumnezeu, arătarea harului și edificarea relației. Totul se transformă într-o adunare a Le-

gii, a negării persoanei, a întăririi egoismului și a iubirii de sine. Așa că Hristos răstoarnă tot acest edificiu.

Și noi urmăm acest model scolastic atunci când vrem ca acest pur eveniment al întâlnirii, al relației cu Hristos să-l fărâmițăm, să-l delimităm și să-l descriem prin propriile noastre coduri de legi, prin propria noastră concepție. În acest fel noi sacrificăm Adevărul.

Care este integritatea Adevărului? Care este arătarea Luminii? Hristos îl tămăduiește pe orb. Aici în mod sigur trebuie să existe și o anumită tămăduire a orbirii duhovnicești. Nu poate Hristos să fragmenteze lucrurile, să tămăduiască o parte și cealaltă parte s-o lase neatinsă, dacă este vorba să facă o tămăduire adevărată. El înaintează și la tămăduirea orbirii duhovnicești.

Care este orbirea duhovnicească? Faptul că noi nu ne cunoaștem pe noi înșine. De ce nu mă cunosc pe mine însumi? Petru că nu-L cunosc pe Dumnezeu. Care este orbirea? Necunoașterea lui Dumnezeu. De ce nu-L cunosc pe Dumnezeu? Pentru că nu mă cunosc pe mine însumi. Sunt două căi împreună-legate, unde una este ajutată de cealaltă.

Așadar, Hristos înaintează la tămăduire și-i zice: „Crezi?". Pornește cu această întrebare, iar orbul răspunde: „Dar în cine să cred?". „În Acela care te-a tămăduit." Este a doua oară când auzim pe Hristos că se descoperă așa în mod personal.

Tămăduirea noastră, așadar, este să ascultăm acest cuvânt de la Hristos: „Eu sunt Cel ce vorbesc cu tine".

Aceasta este întreaga istorie a parcursului nostru duhovnicesc. Aici se află întreaga istorie a existenței noastre personale. Hristos folosește des acest verb: „A vorbi"; ce înseamnă? Că relația presupune cuvânt, întâlnirea cu Hristos presupune cuvânt, și Hristos este Cuvânt, Cuvântul lui Dumnezeu.

Nu pot să spun că mă întâlnesc în chip adevărat cu altul dacă nu posed un cuvânt esențial în întâlnirea mea cu el. Cuvântul dă mărturie despre nivelul relației, dă pecetea relației. Hristos este numit Cuvântul Adevărului, Cuvântul Descoperirii, Cuvântul Luminii. Relația noastră este descoperirea acestui Cuvânt. Aceasta este calea vieții noastre duhovnicești.

Alegerile noastre sunt două. Sau îl urmăm pe omul religios, care dorește să explice în mod scolastic lucrurile dumnezeiești și duhovnicești ca să se încredințeze și să-și certifice propria lui stare, sau să urmăm calea smereniei, a ascultării și a așteptării, să ascultăm nu propriul cuvânt, propria noastră logică, sau propriul nostru gând, ci să ascultăm pe „Cel ce vorbește cu tine", să ascultăm Cuvântul lui Dumnezeu.

Este nevoie, însă, să ne dezgolim lăuntric, să ne golim, iar dezgolirea noastră este dorirea, este dragostea. Dorirea, erosul, este o rănire în om,

care-l smerește, îl face să fie capabil să iubească; să aibă inimă, să perceapă relația. Așadar, această așteptare de a încheia o legătură (relație) cu Hristos, mărturisește așteptarea de a nu ne iubi doar pe noi înșine, ci de a-L iubi pe cel dorit, pe Acela cu care noi vrem să încheiem o legătură împreună cu El. Drept pentru care, sau alegem iubirea Legii, sau alegem iubirea comuniunii, a relației. Aceasta este cea mai mare provocare pe care o întâlnim în viața noastră.

Însă am orbit și nu căutăm înlăuntrul nostru. Suntem relaxați cu o Spovedanie, cu o Dumnezeiască Împărtășanie și cu un șirag de metanii, fără să vrem înlăuntrul nostru să ne limpezim ce vrem exact să fim: oameni religioși îndrăgostiți de Lege și de forme, sau oameni care trăim în comuniune, în relație cu Dumnezeu? Trebuie să alegem una din două. Sau să fim ai Legii, sau să fim ai comuniunii, ai relației cu Dumnezeul Treimic.

Aceasta ar trebui să fie așteptarea noastră: Revelația, slava lui Dumnezeu, propria noastră tămăduire, arătarea Luminii. Viața noastră de zi cu zi este o așteptare a acestei întâlniri personale cu Hristos, care este Cuvânt. Nu este întâlnire cu Hristos, dacă ne spune preotul ceva, sau dacă am citit noi ceva. Acesta este cuvânt la „mâna a doua"!

Adevărata întâlnire este ceea ce auzim, ceea ce cercetăm ca să devină evenimentul nostru personal, mărturia noastră personală! Acesta este parcursul duhovnicesc.

De asemenea, ceea ce ne face o deosebită impresie este faptul că această expresie a lui Hristos, „Cel ce vorbește cu tine", această reamintire a faptului că relația cu Hristos este întâlnire personală, trece prin suferință, prin durere, prin paralizie, prin orbire, prin boala trupească, prin nesocotința noastră duhovnicească, prin căderea noastră, prin starea noastră nenorocită. Nu putem să-L întâlnim pe Hristos cel adevărat, cel viu, dacă avem vreo convingere existențială în noi înșine. O convingere psihologică suntem datori să avem. Aceasta înseamnă echilibru. Dar dacă avem o autoconvingere existențială, adică „îmi sunt suficient mie, pot să mă bucur în veșnicie eu singur", aceasta este iadul, este înălțare, este mândrie.

Toate evenimentele care ni se întâmplă, mâhnirile, bolile, păcatele, este posibil să devină modurile, căile descoperirii slavei lui Dumnezeu, și slava lui Dumnezeu este întâlnirea cu Hristos. Așa cum cei îndrăgostiți îl doresc pe tovarășul lor, doresc să aibă legătură, să vorbească împreună, tot astfel aceeași așteptare să o avem pentru Hristos. Să lăsăm deoparte formele și legile.

Formele și legile sunt justificate numai dacă ne aduc această dorință și această posibilitate: să-L întâlnim pe Hristos. Să avem acea simțire personală, să auzim Cuvântul Lui în persoana noastră. Ar putea să ne spună cineva: „Am auzit

aceasta, am auzit alta, am citit în *Viețile Sfinților*" Acestea sunt importante, dar nu suficiente.

Pentru fiecare dintre noi El are un cuvânt deosebit să ne spună, analog cu calitatea, cu temperamentul și cu rațiunea existenței pe care o are fiecare, potrivit cu talantul și cu crucea pe care i-a dat-o Dumnezeu. Drept pentru care, fiecare are de auzit acest cuvânt prin care este perceput și înțeles Dumnezeu.

De aceea, dintr-un anumit punct de vedere este o metodă pedagogică simbolică faptul de a-mi spune duhovnicul cum să-l întâlnesc pe Hristos și să-mi dea anumite îndrumări. Duhovnicul meu ar trebui să-mi activeze parcursul meu duhovnicesc, să-mi traseze calea spre întâlnirea personală cu Hristos. Pentru că numai dacă ascultăm cuvântul, cuvintele care ne exprimă, numai atunci putem să-L recunoaștem pe Hristos cel viu în fața noastră și mergem de bunăvoie ridicându-ne crucea noastră.

Acela care voiește să creadă

Hristos îl tămăduiește pe orbul din naștere și îl tămăduiește în zi de sâmbătă, zi în care, potrivit Legii iudaice, nu se lucrează (v. *Ioan* 9, 1-38).

Domnul, vrând să aducă la arătare fondul problemei noastre, de multe ori ne provoacă. Și era o provocare pentru acea epocă faptul de a face un oarecare iudeu ceva potrivnic tipicului religios și obișnuinței religioase, pentru că era socotit a fi o ofensă față de adevărul lui Dumnezeu.

Prezența noastră și practica noastră în Trupul Său, în Biserică, când își pierde conținutul ei, vioiciunea ei, și devine o credință anemică, atunci această credință încet-încet se necrozează și devine formă religioasă. Acționăm de multe ori la exterior așa cum hotărăște legea lui Dumnezeu, dar la aceasta nu participă inima noastră, nu participă libertatea noastră.

Dumnezeu ne mișcă în multe moduri, pentru fiecare dintre noi într-un fel deosebit cu scopul de a ne scoate din această necroză, din obișnuința credinței, din formele religioase, ca să ne dea posibilitatea de a intra în ființa Cuvântului Său. Astfel El tămăduiește sâmbăta. Este lucrarea iubirii Sale, acțiunea iubirii Sale.

Făptuirea Lui îi provoacă pe oamenii acelei epoci, astfel încât să existe întrebarea: Forma și Legea, sau dragostea și tămăduirea omului? Legea sau Omul? Provocarea țintește la faptul de a putea omul să-și asume responsabilitatea și să se poziționeze responsabil și liber.

Această provocare și această dilemă cu privire la ce poziție să luăm și cum să răspundem le avem zi de zi. Preferăm un Dumnezeu mort, pe care să nu-L punem la îndoială – nu întrucât credem în El așa cum este deja mort înlăuntrul nostru, sau doar s-a transformat într-o formă –, sau preferăm o căutare onestă a Lui? O căutare care poate să ascundă în ea și o îndoială sau o ezitare, dar în același timp și o dorire de a se descoperi în inima noastră Adevărul?

Acest proces este dureros. Nu deoarece omul va intra într-o ostenitoare lucrare de a cerceta cu mintea lui neputincioasă taina cea mai presus de rațiune – acesta de altfel este un mod care nu ne scoate la Adevărul lui Dumnezeu –, ci deoarece va intra într-un proces care presupune o luptă lăuntrică împotriva propriei noastre puteri ca să se descopere puterea lui Dumnezeu, harul lui Dumnezeu.

În continuare, o altă problemă apare atunci când iudeii, fariseii, oamenii religiei acelei epoci admiteau ca fiind o ofensă împotriva cuvântului și a religiozității lor tămăduirea orbului de către Domnul nostru în zi de sâmbătă. Desigur, ei au

intrat și în acțiunea de a căuta, de a întreba. Însă cu ce perspectivă? Ca să-L tăgăduiască pe Domnul nostru!

Este foarte important ca atunci când facem ceva sau căutăm ceva, să vedem care este dispoziția noastră cea mai adâncă. Să tăgăduim sau să primim? Să ne îndreptățim pe noi înșine sau să intrăm pe calea negării Lui, având însă ca țintă să gustăm Adevărul?

Întreaga structură a gândirii iudeilor și a argumentelor lor în dialogul cu orbul tămăduit era ca să-și certifice ceea ce ei înșiși voiau. Faptul că în cele din urmă Hristos era un înșelător, era un om păcătos și că nu a fost reală tămăduirea orbului, ci ascundea altceva.

Iată, așadar, că și o minune dacă am vedea, nu vom crede dacă nu există dispoziția cea bună. Ceea ce trebuie să vedem înlăuntrul nostru și ceea ce-i oferă lui Dumnezeu premisele pentru a se descoperi este dispoziția noastră. **Credincios nu este acela care are certitudinea credinței lui prin mintea lui sau prin puterea lui. Credincios este acela care vrea să creadă.** Iar dacă credința aceasta devine certitudine, sau ce cale va urma această credință, este lucrarea și problema iubirii și a iconomiei lui Dumnezeu, așa cum se potrivește fiecărui om.

Este important că atunci când iudeii l-au întrebat pe orb dacă acel om care l-a făcut bine pe el este păcătos pentru că l-a tămăduit în zi de

sâmbătă, acela a răspuns că: „Eu nu știu dacă este păcătos sau nu, un singur lucru știu, că m-a făcut bine".

Acesta este înțelesul descoperirii (revelației), a trăirii. Altceva este să discutăm și să analizăm și să se străduiască mintea noastră să extragă vreo concluzie, vreo rază inteligibilă a „teognosiei"[2], și cu totul altceva să ne împărtășim, să ni se descopere Dumnezeu. Să aibă omul o simțire personală a lui Dumnezeu.

Așadar, atunci când ai văzut, când ai pipăit, când ai gustat – pentru că Domnul are un gust special! –, nu merge să-ți spună altul orice teorii vrea el. În această situație un singur lucru știi: că ai pipăit taina lui Dumnezeu, raza luminii cerești a venit și s-a sălășluit în inima ta. **Așadar, lucrul de care avem nevoie este relația personală cu Dumnezeu.**

Să poposim acum la al treilea punct, la dialogul Domnului nostru cu orbul de-acum tămăduit, atunci când Hristos îl întreabă dacă crede în Fiul lui Dumnezeu. Acela, răspunzând, întreabă: „Cine este acela ca să cred în El?", atunci, când Domnul nostru îi spune: „Acela care îți vorbește, Acela care este în fața ta", atunci acela i se închină spunând că el crede.

Toată căutarea vieții duhovnicești nu sunt predicile, nu sunt teoriile. Ba chiar, dacă doriți,

[2] Teognosia = cunoașterea lui Dumnezeu (*n. tr.*).

nici virtutea noastră nu este. Este întâlnirea cu Hristos. Este faptul de a avea această întâlnire personală, să ne spună că „El este Hristos, Care se află lângă noi și vrea să intre în inima noastră".

Noi ne aflăm într-o mare confuzie. Confuzia noastră se află pe două planuri. Unul este acela că nu avem o orientare în viață. Nu știm spre ce să ne întoarcem. Nu știm care este bucuria noastră. Nu știm care este fericirea noastră. Fiecare și-a construit înlăuntrul lui diferite ținte. La unul este bogăția lui, la altul sunt relațiile lui, la altul este slava lumească, în sfârșit, fiecare și-a plănuit ceva înlăuntrul lui. Are o opinie cu privire la fericire înlăuntrul său, care posedă o formă, o structură, iar acest lucru îl încurcă; în mod evident starea concretă nu este lumina, ci orbirea.

Luminarea reală este să ni se descopere în mod limpede ce este viața, care este bucuria noastră și care sunt posibilitățile noastre pentru această viață și pentru această bucurie. Atunci cu adevărat poate exista schimbarea, luminarea. Atunci vedem măsura vieții noastre, putem să evaluăm evenimentele, însăși viața noastră într-un mod cu totul diferit.

Ce este păcatul? Nu este dacă eu spun minciuni sau dacă păcătuiesc printr-o faptă concretă imorală. Păcatul nostru fundamental este acela că nu putem să ne dezlipim de visele pe care ni le-am construit în viața noastră și să ne alipim de Hristos. Ne temem că Hristos este o

idee de neatins. Că este ceva foarte îndepărtat, care ar putea încă și să ne sperie. Există un zid între noi și Hristos, un zid de netrecut, un întuneric. Și trebuie să-l vedem și ne sperie simțirea lui. Întrucât ne temem să intrăm într-un astfel de proces, ne îndoim de această posibilitate și astfel ne aranjăm cu mai multă pornire în visurile noastre, în țintele noastre. Însă, în spatele țintelor pe care cu dorire și cu manie le căutăm, există o spaimă: moartea.

Și spunem acum: „Bine, bine, vorbește Biserica despre toate acestea, dar și această moarte, totuși! Cum va fi, bre omule, după moarte? Întuneric? Cum va fi Hristos? Voi avea trupul meu? Voi putea să fiu mulțumit? Sunt de acord cu toate acestea. Pe oamenii mei apropiați îi voi vedea? Eu îl voi avea pe omul meu ca și acum? Voi putea să am ogoarele mele, mașinile mele, relațiile mele, slava mea lumească? Dacă nu le voi avea, care va fi bucuria? Va fi ceva de neatins? Unde este Hristos? Astfel noi ne chinuim și ne sperie simțirea necunoscutului. Această simțire a golului, acest înțeles al întunericului.

Cum poate omul să fie luminat în acest cadru? Cum poate să simtă că moartea este trecerea din această viață într-o alta, așa cum grăiește Biserica noastră? La Praznicul Cincizecimii, dacă sunteți cu luare-aminte, în rugăciuni citim că această trecere este „mutarea de la cele mai întristătoare la cele mai bune și mai veselitoare".

Am ajuns la cel mai important punct dintre toate: Dacă nu-L văd pe Hristos, dacă nu se poate să cadă acest zid blestemat dintre mine și Hristos, iar Hristos să devină o realitate vie, nu poate fi luminată viața mea.

Așadar, cu cât omul se apropie de Dumnezeu, asumându-și acest risc și luându-l asupra sa, trecând peste cele dorite ale lumii, cu cât se apropie de El prin nevoința cea răstignitoare, ca să aibă o simțire și o gustare personală, atunci se îndulcește și se bucură și încet-încet toate devin luminoase. Cel luminat înțelege că această viață nu este întuneric, nu este ignoranță, nu este lipsă de părtășie, ci este adevărata Lumină, adevărata relație, adevărata comuniune. În fața lui Hristos toți oamenii vor deveni cunoscuți și-i vom vedea și pe oamenii noștri apropiați. Vom putea să-i recunoaștem și să ne recunoască și vom participa la praznicul Împărăției lui Dumnezeu, unde mâncarea și băutura vor fi slava atotputernicului Dumnezeu al Iubirii.

Dorirea lui Hristos

Biserica noastră cinstește și promovează evenimentul sfințeniei. Sfântul este un eveniment istoric, este darul și rodul Sfântului Duh, este acela care-și ridică de bună voie crucea sa umplându-se de harul Preasfântului Dumnezeu.

În Biserica noastră sfânt nu este socotit cel nepăcătos sau cel desăvârșit moral, ci acela care a dobândit o legătură cu Dumnezeu, care L-a iubit pe Dumnezeu, s-a legat de El, și Dumnezeu a devenit centrul vieții lui.

Biserica nu există ca să-l mângâie pe om pentru problemele lui cotidiene. Biserica nu există ca spațiu al certificării virtuții noastre, Biserica nu există ca să satisfacă promovarea și recunoașterea noastră socială, ci există ca spațiu al vieții, ca spațiu al libertății, ca spațiu al dragostei, ca spațiu al relației cu Dumnezeu, și prin Dumnezeu cu fiecare om.

Sfințenia este o invitație provocatoare către fiecare dintre noi. Nu am venit la existență ca să facem o familie și apoi să murim fără să fi fost avuți în vedere de Dumnezeu. **Taina vieții pe care ne-a dăruit-o Dumnezeu este o invitație la sfințenie, adică la unirea cu Dumnezeu.**

Este o invitație la a bănui pentru ce motiv trăim. Este o invitație să înțelegem că viața este cel mai mare dar al Iubirii dumnezeiești. Prin urmare, cea dintâi grijă a noastră este aceea de a face să corespundă acest eveniment al existenței biologice cu faptul de a afla adevărata viață, care este Dumnezeu însuși.

În consecință este nevoie să ne restabilim existența noastră, să ne restabilim viața noastră în întregime, nu numai în Biserică, ci și în afara ei. Anume în familia noastră, la serviciul nostru, în viața noastră de zi cu zi, așa cum o avem organizată, cu ce scop, cu ce perspectivă. Care este esența ei, sensul ei, centrul ei. Aceasta este o lămurire fundamentală pe care suntem datori să o facem cu noi înșine.

Pentru că, dacă la Biserică venim în mod mecanic, formal, ca să ne împlinim anumite obligații, poate și pentru a-L îmblânzi pe Dumnezeu, astfel încât să slujească mai bine planurilor noastre cotidiene, aceasta este o mare înșelare. Nu aceasta este Biserica. Biserica este să aflu bucurie, bucurie pe care nu poate să mi-o fure nimeni. Biserica există pentru ca moartea să fie biruită, să fie depășită, și pentru ca să intrăm în bucuria veșniciei, care de acum „în oglindă" o gustăm. Astfel aflăm mângâierea că moartea a fost biruită. Din această perspectivă lucrurile curgătoare se retrag. Printre ele și întristările, care de acum se înșiruie și ele în parcursul spre veșnicie.

Deoarece în spatele fiecărei întristări se află frica de moarte, frica de efemer, de trecător, drept pentru care și aceasta contribuie la pocăință.

Este nevoie să contractăm un asemenea fel de legătură cu Dumnezeu, încât să devenim părtași Învierii lui Hristos. Să înțelegem că nu stăpânește moartea și, prin urmare, nicio întristare și nicio mâhnire nu ar putea să ne păgubească în afară de una: despărțirea de Hristos.

Însă cum putem contracta o legătură cu Dumnezeu? Cum putem să nu ne despărțim de El? Înainte de toate trebuie să luăm în serios viața noastră. Să nu fie concentrată numai pe efemerul care nu are scop și esență. Să căutăm Adevărul, să-L căutăm cu râvnă pe Hristos, să-L iubim.

Iubirea lui Hristos este și căutarea Lui. Iubire a lui Hristos poate să fie necunoașterea Lui, dar dorirea Lui. Absența Lui, dar și așteptarea Lui pentru că vrem să devină stăpânul vieții noastre. Aceasta este dragostea lui Hristos.

Dragostea lucrătoare a lui Hristos, această întețire a inimii noastre pentru El, există într-o măsură foarte mică înlăuntrul nostru, să nu ne înșelăm! Însă așteptarea adevărului, așteptarea lui Hristos, este semnul iubirii pentru El. Așadar, să ne organizăm viața noastră într-un asemenea mod, astfel încât să fie orientată spre așteptarea lui Hristos.

Un alt element este acela de a înțelege că așteptarea cu nădejde a lui Hristos este pentru toți.

Nu numai pentru cei drepți, ci și pentru păcătoși. De altfel, măsura păcătoșeniei nu se judecă după criterii exterioare, care sunt doar simptome, ci se judecă după procentul doririi noastre pentru adevăr, pentru Hristos. Fără dorirea lui Hristos vor veni și desigur vor stăpâni simptomele, păcatele.

Cu dorul pentru Hristos va începe omul să-și organizeze astfel viața sa, într-un asemenea mod încât să nu fie atacată această așteptare a relației lui cu El. Prin urmare, și măsura păcătoșeniei noastre se judecă după cât așteptăm și cât ne sprijinim pe adevăr și pe Hristos.

Un alt criteriu este dispoziția inimii noastre. Și cel mai păcătos om, cel mai josnic, are dreptul la dorirea lui Hristos. Inima are totdeauna nădejdi, dacă omul nu a plecat din această viață. Prin urmare, al treilea și cel mai de temelie criteriu este să respingem deznădejdea, adică faptul că aceste stări nu sunt pentru noi. Pentru noi este inima arzândă care-L vrea pe Hristos.

„Am familie", ar putea spune cineva, „sunt căsătorit". Prin căsătorie ar trebui să găsești această posibilitate a simțirii, a întâlnirii și a căutării lui Hristos. Așadar, prin faptul de a trăi în numele lui Hristos și nu al propriei tale valori și al propriei dreptăți. Să fii mărinimos în familia ta, îngăduitor, blând, să-l asculți pe tovarășul tău de viață și pe copiii tăi. Să nu trăiești risipind fără măsură timpul tău, ci fiecare mișcare a ta, fiecare cuvânt al tău să-l măsori după cât îl

cinsteşti sau îl ofensezi pe celălalt. Toate acestea în numele lui Hristos.

Aceasta nu cere o mare cantitate de timp, nu cere rugăciuni îndelungate, cere însă dispoziţia sufletului. Dispoziţia sufletului împuterniceşte omul, în directă dependenţă de cât aşteptăm de la Acela, sau de la noi înşine.

Dorirea noastră pentru Hristos să nu fie înlocuită de nerozia cotidiană, care la final ajunge să fie nebunie. Aşadar, ne ocupăm continuu cu problemele noastre familiale şi cotidiene. Ne vom ocupa cu siguranţă de ele, dar într-un asemenea mod, încât să fie prezent Hristos, să fie împreună cu noi. Lucrurile cotidiene să nu fie potrivnice lui Hristos, ci să fie posibilităţi către Hristos, după măsura inimii noastre. Este de-a dreptul prostesc să spunem: „Eu am grijile vieţii, nu pot să am gândul la Hristos".

Nu putem să despărţim vreo parte a vieţii noastre de Hristos, chiar şi pe cea mai materială. Pe toate le-a sfinţit, iar noi trebuie să aflăm prezenţa Lui şi într-acestea. Astfel, se va întâmpla ceea ce trebuie. Să nu deznădăjduim, să avem aşteptarea Lui şi să slujim unitatea, împăcarea şi dragostea, mai întâi în spaţiul nostru intim, în familia noastră, şi apoi, după ce ne-am educat, şi faţă de ceilalţi oameni.

Aceasta este lupta vieţii. Pentru că presupune rugăciune, presupune smerenie, presupune împăcare. Împăcarea (cedarea) care nu are rugăciu-

ne și smerenia lui Hristos, va conduce la simțirea nedreptății, la traumatizarea sufletului, care conduce spre un om plin de probleme psihologice.

Trebuie, așadar, să facem rugăciune. Aceasta de altfel este un simptom de bază al secularizării noastre, a noastră, a oamenilor bisericești, care ținem doar predici, sau lucrare socială fără nevoința rugăciunii, sau ne raportăm la noțiunea de viață în mod filosofic sau politico-ideologic, ca și oamenii lumești.

Fără rugăciune toate sunt o osteneală pierdută. Precum și rugăciunea fără fapta dragostei este pierdută. Ceea ce ne lipsește nu este spațiul, ci timpul liniștirii (isihiei), timpul rugăciunii de puține minute, dar puternice și esențiale, astfel încât să fie activate toate cele de mai sus și în principal inima noastră către Hristos și către fratele nostru.

Deznădăjduirea optimistă

În Duminica de după Cincizecime (v. *Matei* 10, 32-33, 37-38 și 19,27-30), Biserica noastră îi cinstește pe toți sfinții, ca să arate tocmai aceasta, anume că rodul Sfântului Duh, scopul vieții duhovnicești și rațiunea existenței oamenilor este sfințenia. Atunci când noi auzim termenul „sfințenie" ni se pare ceva depărtat, ne sperie puțin și ni-i închipuim ca pe niște supraoameni, înconjurați desigur într-o anumită aură mitică.

Biserica noastră, însă, rânduiește lucrurile puțin diferit. În principiu, consideră că fiecare dintre noi are chemare pentru sfințenie. Aceasta este rațiunea existenței noastre. În al doilea rând, sfântul nu este un supraom, ci cel ce este profund uman. Adică acela care a luat în serios viața lui, acela care și-a cinstit inima lui fără să fie mulțumit de sine. Omul neliniștit, care nu este satisfăcut cu ușurință, care vrea să-și odihnească inima sa luând problema în serios, acesta este începutul sfințeniei, și acesta este sfântul.

Așadar, dacă suntem expresia iubirii lui Dumnezeu și dacă suntem făpturile Lui, nu ne putem afla odihna fără El. A pus înlăuntrul nostru Dumnezeu un dor nemărginit, pentru Nemărginit, și prin urmare odihna noastră este acolo.

Este negarea vieții atunci când noi ne aranjăm în cele puține. Sfântul este acela care le vrea pe toate. Este acela care vrea plenitudinea vieții. Este acela care vrea să-și odihnească inima lui.

Prin urmare, sfințenia este dobândirea Sfântului Duh. Nu avem sfințenie prin noi înșine. Sfințenia nu este o îmbunătățire a caracterului nostru, sau a comportamentului nostru. Și, mai mult, sfințenia nu este nepăcătuirea. **Sfințenia este faptul de a dobândi Sfântul Duh. Adică să contractăm o relație vie, reală cu Dumnezeu; adică să-L căutăm pe Dumnezeu; să nu ne neliniștim dacă nu-L găsim pe Dumnezeu.**

Pe această cale a căutării lui Dumnezeu – dacă suntem adevărați, iar nu să ne fățărnicim ca „sfinți" sau creștini – și păcate vom avea și îndoieli vom avea și tăgăduiri vom avea și hule vom avea în inima noastră, pentru că aceasta este firea noastră decăzută. O astfel de luptă cu noi înșine și cu „stăpânitorul întunericului" este parcursul nostru spre Dumnezeu!

Pentru ce toate acestea? Ca să înțelegem că sfințenia nu este dobândire, că Dumnezeu nu este o achiziție; Dumnezeu este dar. Trebuie să fii foarte smerit ca să înțelegi că sfințenia este un dar și că mântuirea este un dar. De ce? Dar cum este dar? Nu trebuie și eu să dovedesc că sunt ceva? Că ceva izbutesc să duc la bun sfârșit? Un singur lucru putem să ducem la bun sfârșit: să

acceptăm că suntem copiii lui Dumnezeu și să ne încredem în viața pe care ne-o dă Dumnezeu; să ne încredem în iconomia pe care o face Dumnezeu în viața noastră.

Așadar, ce înseamnă acest eveniment? **Noi creștem într-un asemenea mod de mici și în Biserică și în afara Bisericii, cu o anumită convingere că suntem cineva și vrem să devenim „dumnezei fără Dumnezeu".** Așa suntem crescuți. De multe ori și oamenii Bisericii așa ne cresc atunci când ne prezintă virtutea fără Dumnezeu! Și părinții noștri aceasta ne prezintă, că trebuie să devenim cei mai importanți oameni din lume, fără însă să luăm în calcul inima noastră!

În consecință, în această construcție pe care ne-am confecționat-o cu multe „ambalaje" trebuie să se dărâme toate lucrurile convenționale și trecătoare. Aceasta nu se întâmplă fără durere, deoarece se întrețese cu respingerea egoismului nostru. Una după alta vin răsturnările, nefericirile noastre, căderile noastre, păcatele noastre, nereușitele noastre. Și atunci, dacă avem o conștiință adevărată a căutării lui Dumnezeu – o conștiință a lui Dumnezeu – atunci se descoperă taina sfințeniei, care ce este? „Deznădejdea optimistă", „disperarea optimistă". Să deznădăjduim de noi înșine și să ne încredem în Dumnezeu.

Acesta este modul, acesta este principiul (începutul) nașterii noastre duhovnicești; nimic altceva. Orice se sprijină pe puterea noastră, pe vir-

tutea noastră, este o mare înșelare, care susține moartea duhovnicească.

Din acest motiv, atunci când avem nereușite, când avem greșeli, când avem dificultăți, care prelucrează însă smerenia, după aceea se transformă într-o mare binecuvântare. Este cea mai mare binecuvântare pentru că atunci, dacă se vor dărâma toate, vom vedea ce anume vrea cu adevărat inima noastră, unde se află Dumnezeu. Și unde se află Dumnezeu? Atunci când se dărâmă toate El este foarte aproape. **Când se prăbușesc gândurile noastre, sentimentele noastre, aspirațiile noastre, visele noastre, toate acestea, atunci se va descoperi adevăratul vis, care este realitatea vie a prezenței și a dragostei lui Dumnezeu!**

Și atunci ieșim din noi înșine. Ce înseamnă „ies din mine însumi?" – devin atât de liber, încât sunt bun, devin atât de bun încât sunt liber! Ce înseamnă aceasta? Nu mă interesează să revendic pentru mine întâietatea. Nu mă interesează să revendic nimic. Așadar, mă las pe mine pe deplin. Nu mă protejez pe mine însumi. Pentru că atunci când mă protejez pe mine însumi, îmi protejez falsul meu sine. Îmi protejez sinele meu înșelat. Pentru că protejarea sinelui meu este să aflu viața, să aflu viața veșnică, să-L aflu pe Dumnezeu. Dumnezeu nu este dreptatea mea în conflict cu oamenii, ci este slujirea oamenilor.

Atunci înțeleg că se descoperă un alt mod de viață, o altă rațiune a existenței, o altă stare a vieții, și simt că cel mai liber om este omul bun și că omul cel mai puternic este omul slab. Acela care zice „nu mă interesează dacă pierd, mă interesează să nu pierzi; nu mă interesează locul meu, vreau să-ți dau ție un loc". De ce? Pentru că omul lui Dumnezeu este pretutindeni. Nu este limitat, nu are niciun drept deoarece le-a aflat pe toate.

Așadar, această libertate duhovnicească care nu este închipuire, ci este experiere personală, se descoperă în omul zdrobit, în omul îndurerat. Fără o durere de acest fel, prin care să simțim că suntem în iad, nu putem să bănuim ce înseamnă „har", „dragoste" și „bucurie" a lui Dumnezeu. Pentru că se poate ca Dumnezeu să se dăruiască și cu siguranță se dăruiește, dar modul de a-L recunoaște, modul de a-L dobândi, de a ni-L însuși este starea lăuntrică a eșecului nostru. A acelei dureri care ne trezește simțurile, mintea și inima ca să înțelegem și să trăim. Drept pentru care așa nu mai putem să fim purtătorii acelei deznădejdi și disperări optimiste!

Hristos ne deschide calea

Domnul nostru i-a chemat pe primii ucenici și le-a zis că îi va face „pescari de oameni" (*Matei* 4,18 - 22). Cu simplitate și statornicie le-a zis: „Această artă pe care voi o aveți, de a pescui, aceasta de-acum va dobândi o altă dimensiune. Vă voi face pescari de oameni și veniți de Mă urmați". Aceia, ca oameni simpli, au mers fără ca să cerceteze pe toate părțile acest fapt.

Să consemnăm aici că acela care își cercetează gândurile pe toate părțile în viața sa, s-a pierdut din mână. Acela care în viața sa cercetează pe toate părțile cum să ajungă lângă Dumnezeu, acela niciodată nu va pune un început bun. Este nevoie de curaj și de risc în viață ca să aflăm adevărul.

Așadar ucenicii, fără să stea mult pe gânduri, l-au urmat pe Domnul. Pentru că aveau un suflet viteaz. Astăzi însă lipsește sufletul viteaz, astfel încât să jertfim toate pentru adevăr.

Domnul a spus că îi va face pescari de oameni. Aici se pune o problemă deosebită: „Bine, aceștia sunt niște oameni fără școală, nu cunosc nimic. Unde vor găsi această putință? Noi știm că trebuie să fim înțelepți, să cunoaștem toate sistemele pedagogice, să cunoaștem toată theo-

logia ortodoxă pe dinafară, ca să-i ajutăm pe oameni, să le deschidem ochii".

Însă Domnul nostru altceva ne arată prin chemarea apostolică a smeriților pescari: „Deștepții" ne închid calea spre Dumnezeu, precum și așa-zișii „sfinți" și „luminați". Acela care ne deschide calea este Hristos. Așadar, dacă nu avem Duhul lui Dumnezeu, nu putem insufla niciun om. Iar pe acesta îl dă Domnul unde voiește, ca dar, potrivit cu receptivitatea inimii.

Nu este suficient, pentru ca să insufli un om, să-i explici care este theologia ortodoxă și care este calea spre Dumnezeu, ci este nevoie să ai și „deosebirea duhurilor". Pentru că, după Sfântul Maxim Mărturisitorul, diavolul „nu se teme" de curăție; nu se teme diavolul de postire; nu se teme diavolul de culcatul pe jos, nu se teme diavolul de nimic, dacă toate acestea sunt făcute în favoarea lui". Dar ce spune Sfântul Maxim Mărturisitorul? Și binele și adevărul se poate să le săvârșim în favoarea diavolului. Astfel, peste toate trebuie să ne clarificăm înlăuntrul nostru mobilele și scopul intențiilor și al faptelor noastre.

Oarecând au mers unii la avva Pimen ca să-i spună că episcopul locului este eretic și l-au tulburat pe sfânt. Atunci avva le-a spus ucenicilor săi: „Să le faceți o fiertură să mănânce și să plece frații aceștia pentru că sunt smintiți".

Noi vrem să mântuim întreaga lume cu mintea noastră, cu teoriile noastre, fără să avem o le-

gătură personală cu Dumnezeu. Fără cunoașterea luptei duhovnicești, fără cunoașterea căii duhovnicești, fără experiența personală a păcatului și a pocăinței este cu neputință să-l insuflăm pe om. Din ce motiv? Pur și simplu, dacă nu trecem prin durerea personală a durerii absenței și a căutării lui Dumnezeu, nu ne va durea pentru niciun om și vom sluji unui „adevăr", care nu se află în legătură cu lupta duhovnicească personală și cu adevărul personal al niciunui om.

Un pedagog, care nu se împărtășește personal cu elevul său și cu copilul său, se limitează la dezvoltarea teoriilor. Dar fiecare om este cu totul diferit, prin urmare este nevoie de o abordare personală. Dacă abordez omul pe baza unui sistem de adevăruri și teorii, nu voi dobândi o relație omenească. Precum un părinte care are mulți copii. Dacă este adevărat, se apropie cu totul diferit de fiecare, analog cu adevărul său.

Parcursul personal către Dumnezeu și către adevărul fiecărui om este cu totul particular și reclamă nu cunoașterea adevărului, ci experierea lui Dumnezeu. Una este cunoașterea cerebrală a adevărului și altceva cunoașterea lui Dumnezeu.

Prin urmare, **Domnul de ce nu S-a apropiat de înțelepții religiei din acea epocă și i-a ales pe cei fără carte? Pentru că erau oameni neprihăniți. Nu se întipărise în mintea lor niciun fel de falsă teorie religioasă. Erau „curați", de aceea vedeau în chip neștirbit adevărul lui Dumnezeu.**

Sfântul Ioan Gură de Aur mai subliniază și altceva: „Domnul i-a ales pe cei neprihăniți ca să nu se mândrească că au avut ceva al lor ca să dea, sau că au izbutit ceva al lor, ci că toate au fost ale harului". Pentru ce s-ar fi putut mândri pescarul? Doar era fără carte, neînvățat. Cum făcea el minunile? Cum vorbea el limbi străine? Cum lumina oamenii? Așa grăia pescarul: „Nimic nu este al meu, toate sunt ale lui Dumnezeu". Și continuă cutremurându-ne, depășind orice fel de măsură morală, Sfântul Ioan Gură de Aur, și zice: „Dacă Dumnezeu îl voiește pe careva păstor, mai întâi îl smerește. Mai întâi îl face să guste eșecul său personal, să-și vadă halul dezastruos în care se află". Prin urmare, pedagogul corect este cel zdrobit, cel pierdut.

Oamenii morali, aflați pe locuri înalte și „pe tron șezând" sunt uneori oameni problematici. Pentru că funcționează pe baza propriilor lor măsuri cu privire la adevăr și la morală. Dar după ce măsură suntem chemați să funcționăm? Nu după concepțiile și teoriile noastre, ci după ale duhului și ale voii lui Dumnezeu pentru fiecare persoană.

Trebuie să avem în vedere că există un convenționalism atunci când spunem: „Cutare sfânt s-a pronunțat atunci cu privire la o anumită temă, prin urmare și acum este valabil același lucru". Totdeauna este viu Dumnezeu și totdeauna lucrează Dumnezeu, prin urmare, în

fiecare situație ne luminează Dumnezeu – mai ales dacă suntem deschiși la Acesta, iar nu la mintea noastră –, ce anume trebuie să facem și cum să abordăm fiecare om. Aceasta presupune simțirea și conștientizarea zdrobirii și a eșecului. Să-i spunem lui Dumnezeu „nu știu ce fac, sunt pierdut; vino Tu și condu lucrurile".

Dacă avem copii și îi vom crește încătușați, potrivit propriilor noastre concepții, ne vom îmbolnăvi și noi și copiii. Trebuie mai întâi să ne limpezim înlăuntrul nostru, care este rațiunea pentru care trăim, care este rațiunea pentru care avem copii, care este rațiunea pentru care predicăm, care este rațiunea pentru care îi slujim pe oameni. Este reală căutarea lui Dumnezeu? Este reală biruința asupra morții? Este adevărată dorirea noastră pentru tămăduirea omului?

Dacă da, atunci altă abordare ne va da Dumnezeu. Prima simțire care apare din această abordare este libertatea; nu mai suntem neliniștiți (angoasați), dacă vom reuși sau vom avea un eșec, nici nu-l vom sufoca pe om cu orice preț, ca să-l schimbăm. Pentru că dacă noi am învățat cu adevărat calea duhovnicească și nu este vorba doar de o baricadare religioasă a noastră cu un conținut psihologic, ci este o abordare adevărată a lui Dumnezeu, simțim tragismul omului.

Ceea ce spune Apostolul Pavel: „Toți am păcătuit". Simțim starea noastră dezastruoasă. Simțim ce înseamnă iadul. Ce înseamnă harul

lui Dumnezeu. Și atunci omul este mișcat lăuntric. Se subțiază sufletul său și nu suportă ca să fie cineva în iad.

Dacă noi cu ușurință afurisim și-i trimitem pe oameni „în focul iadului" este pentru că noi trăim focul iadului, pentru că nu am gustat cu adevărat ce înseamnă harul lui Dumnezeu.

Vreți să distingem când suntem în duhul lui Dumnezeu, sau care oameni lucrează în duhul lui Dumnezeu și care nu? Să ne amintim un semn sigur: Dacă unui oarecare om, unui decăzut care este în starea lui mizerabilă, îi dă nădejdea că poate să fie sau să devină înger și-i dezvoltă lucrurile pozitive, îi dă nădejde în Dumnezeu, acesta este al lui Dumnezeu.

Dacă un oarecare om îți spune: „Dar tu te afli într-o stare groaznică. Vezi ce faci? Te afli în afara lui Dumnezeu" și te dezamăgește, acesta nu este al lui Dumnezeu, este slujitorul diavolului.

Noi, așadar, căutăm cele pozitive ale oamenilor, ca să-i încurajăm pe calea spre Dumnezeu, nu ca să justificăm păcatele lor. Suntem adevărați și le dăm curaj; și astfel se odihnește inima noastră și ne rugăm.

Atunci când începem să abordăm lucrurile în mod raționalist, ce este corect și ce este greșit, suntem sufocați și îi sufocăm pe alții. Pentru că nu-l interesează pe Dumnezeu ce este corect și ce este greșit. Sau, mai degrabă, Dumnezeu depășește aceste scheme morale. Dumnezeu deschide ori-

zontul pentru ce este viață și ce este moarte. Ce este lumină și ce este întuneric.

Când ne dăruiește această simțire, atunci această experiere a lui Dumnezeu ne naște nevoia de a sluji binele și de a ne afla în ethosul lui Dumnezeu, adică în morala cea dreaptă, nu pentru că ne silește cineva, ci pentru ca să păzim viața care ne-a fost descoperită (revelată).

Drept pentru care înțelegem, atunci când Domnul nostru zice: „Veniți și vă voi face pescari de oameni", că trebuie să fim pescari. Așadar, să tăgăduim propria noastră cunoaștere, propria noastră virtute, propria noastră înțelepciune și să nu socotim că Dumnezeu este un dat (fapt) în inima noastră, ci întru priveghere totdeauna să-L căutăm pe Dumnezeu și să ne zdrobim inima.

Să avem această simțire a zdrobirii și să nu fim foarte erudiți. Să vrem ca toată lumea să se mântuiască și să ne doară pentru „cel mai de pe urmă frate" al nostru. Sfântul Isaac Sirul, se zice, că se ruga și pentru diavolul. Așadar, dacă inima noastră nu-l iubește pe cel din afara Bisericii, dacă inima noastră nu dorește mântuirea criminalului, dacă inima noastră se simte liniștită când există oameni eretici și-i rânduim frumos în afara Bisericii, iar noi ne adormim conștiința că suntem ortodocși, dacă preferăm acest comportament, nu va putea niciodată să „se trezească" duhul lui Dumnezeu și nu vom putea niciodată să însuflăm vreun om.

Nu se mântuiește acela care se simte sigur

Sutașul roman a cerut de la Hristos să-l tămăduiască pe slujitorul său, care era țintuit la pat (v. *Matei* 8, 5-13). Iar Domnul i-a zis să vină în casa lui ca să-l vindece. Dar sutașul, din smerenie, socotind că este nevrednic să intre Hristos în casa lui, i-a cerut să spună de departe ca să se tămăduiască sluga sa.

Ceea ce ne face o deosebită impresie este faptul că la sfârșit Domnul, arătând marea credință a sutașului – în opoziție cu oamenii religioși ai acelei epoci –, zice: „La sfârșit Dumnezeu îi va aduna de la Răsărit și de la Apus pe oamenii care au gând bun, care au o dispoziție bună, care au credință și nu pe aceia care se consideră «fiii Împărăției»". Aceasta înseamnă că, independent de ceea ce zicem noi și ce susținem și de cum fundamentăm mântuirea fiecărui om, în cele din urmă altul este criteriul lui Dumnezeu.

Nu ne mântuim numai pentru că suntem creștini ortodocși și admitem și susținem aceasta în mod intelectual. Dumnezeu spune altceva. Domnul este foarte clar. El face o înfricoșată răsturnare și zice: „Luați aminte, voi

credincioșii, care credeți că sunteți deja mântuiți, «fiii Împărăției», sunteți deja în afară, deoarece am aflat în altă parte credință mai adâncă și mai adevărată și voi aduna oameni de la Răsărit și de la Apus", pe aceia pe care nici nu ni-i închipuim și nu ne așteptăm.

Pentru că nu se mântuiește acela care are siguranța, nădejdea în el însuși și în puterea lui, ci acela care are o credință adâncă. Elementele credinței adânci, profunde, nu sunt fanatismul de a susține drepturile credinței ortodoxe, ci altceva.

Unde se vede aceasta? În felul de a fi al sutașului, al cetățeanului roman, al celui nobil în credință. Acela care se exprimă prin credință, care cere de la Domnul să-l facă bine pe slujitorul său, ca și cum ar fi copilul său, care are o raportare rugătoare la viața lui. Adică „face investiții" și se sprijină pe Dumnezeu, sprijină toate pe harul lui Dumnezeu. Rugăciunea nu este un proces mecanic – „dacă o fac, Dumnezeu îmi va da în mod negreșit un anumit lucru" –, ci este o luptă cu Dumnezeu. Este o luptă cu Dumnezeu, care se justifică în smerenie.

Care este smerenia sutașului? „Nu sunt vrednic ca să intri sub acoperișul casei mele." Și cum se vădește acest fel de a fi în practică? **Dacă noi credem că suntem pierduți, că suntem nevrednici pentru harul lui Dumnezeu, aceasta nu apare doar în cuvinte; apare în ethosul nostru atunci când simțim că suntem ultimii din**

lume și socotim că fiecare om este mai important decât noi. Chiar și cei necredincioși.

Și atunci te micșorezi pe tine însuți. Și atunci, așa cum spune avva Isaac Sirul: „Cu cât ne simțim mai neînsemnați, cu atât ne aflăm mai aproape de Dumnezeu". Acesta este simțământul care naște adevărata dragoste. Care este dragostea sutașului? Îi pasă de sluga sa. Îl caută cu neliniște pe Domnul și-L urmează și-L roagă pe Domnul să-l tămăduiască pe cine? Nu pe el însuși, ci pe slujitorul său. Priviți milostivire! Priviți dragoste! Toate merg împreună; credința, smerenia, rugăciunea și dragostea. Este un singur amestec, o singură stare este; un singur ethos și o singură atitudine de viață.

Credința, prin urmare, este încrederea în Dumnezeu, în voia și în existența Lui, care depășește acceptarea intelectuală a unui adevăr și aduce o schimbare a libertății în inima omului.

Și când simțim că suntem ai lui Dumnezeu? Atunci când suntem odihniți și liniștiți și-i zicem lui Dumnezeu: „Fă ceea ce voiești", și ne lăsăm în mâinile Sale și cerem mila Lui; nu numai pentru noi, ci pentru fiecare rob, pentru fiecare păcătos, pentru fiecare necredincios. Pentru că înțelegem, noi primii, că avem nevoie de milostivirea lui Dumnezeu.

Nimeni nu este sigur și îndreptățit. Oricine crede că este îndreptățit este pierdut.

Oricine simte siguranță pentru credința lui, pentru adevărul lui, atunci este departe de Dumnezeu. Și înțelegem că credința este legătura vie cu Dumnezeu; clădirea relației personale cu Dumnezeu.

Ce sens are să cunosc lucruri despre Dumnezeu, dar să nu-L trăiesc pe Dumnezeu? Ce însemnătate are că eu cunosc deplina acrivie a dogmelor, dacă inima mea nu trăiește prezența lui? Credința este aceasta: să trăiesc prezența lui Dumnezeu ascultând de cuvântul Domnului și de strigătul Bisericii: „Voiesc ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină" pentru fiecare rob, pentru fiecare păcătos.

Pentru a poseda această universalitate se presupune faptul că mai întâi noi am trăit căderea noastră, păcatul nostru, alungarea din Rai. **Dacă nu ne pogorâm la iad și nu simțim flăcările iadului, nu putem deveni cu adevărat credincioși și ortodocși; nu putem să-l iubim pe fiecare frate al nostru foarte mic; nu putem să simțim durerea fiecărui păcătos și, prin urmare, trăim liniștiți într-o închipuită simțire a duhovniciei".**

Pentru ce este închipuită această simțire? Nu poți să ai duhovnicie și să nu te doară pentru cel din urmă frate al tău, de cel păcătos, de cel necredincios, de eretic. Dacă nu trăim durerea noastră personală a absenței lui Dumnezeu, a alungării noastre din bucuria Raiului – care este Împărăția

lui Dumnezeu – atunci nu putem să simțim niciun om și atunci trăim în iadul „dreptății" noastre duhovnicești.

Așa cum zice avva Macarie, „ca să ne mântuim trebuie să dobândim inimă". Și dobândim inimă atunci când o activăm trăind Lumina, care este Domnul. „Întru lumina Domnului vom vedea lumină." Nu putem să-L trăim pe Domnul dacă nu căutăm același lucru pentru fiecare frate al nostru, care este Hristos „cu un alt chip".

În ciuda păcatelor noastre, nădăjduim!

Domnul tămăduia orice neputință din popor (v. *Matei* 9, 27-35). Domnul, în calitate de dragoste, tuturor le face bine fără deosebire. Este de ajuns ca omul să vrea și să creadă. De vreme ce credința este darul lui Dumnezeu, ea este asumată de omul care vrea și are dispoziția să creadă, de acela care caută mila lui Dumnezeu.

Așadar, Domnul, fără să facă deosebiri după tiparele exterioare, sau după formele religioase ale oamenilor, ca părinte, le face bine tuturor și tămăduiește orice boală și orice neputință în popor.

Acest lucru îl vedem și astăzi, când i-a tămăduit pe cei doi orbi care au cerut mila Lui, dar și pe demonizat. Orbii, având conștiința stării lor, apropriindu-se de Domnul, I-au cerut să-i miluiască.

Cuvintele „miluiește-mă" – „milă" au mare forță. Cuvântul are putere. Cuvintele nu sunt moarte, ci cuprind un duh. Așadar, cuvintele „milă" și „miluiește-mă" au o extraordinară putere. Din ce motiv? Atunci când cer milă, milostivire de la Domnul, exprim propria mea neputință, dar și credincioșia mea în puterea Domnului.

Îi spun Domnului: „Eu sunt eșecul, Tu ești reușita; eu sunt neputința, Tu ești puterea; eu sunt boala, Tu ești sănătatea și cer mila Ta".

Așadar, aceasta este starea rugătoare, aceasta este starea noastră în fața Domnului. O astfel de gândire formează și un ethos corespunzător în viața noastră. Așadar, rugăciunea nu este doar o stare prin care ne apropiem de Dumnezeu și ne arătăm dispoziția noastră în fața Lui, sau ne exprimăm nevoia noastră, ci este un proces cotidian în viața noastră, o practică concrescută odată cu respirația noastră.

Cel ce se simte neputincios, nevolnic, ratat, cel ce caută din adâncul inimii sale ajutorul și mila lui Dumnezeu, poate să fie aspru față de fratele său? Rugăciunea ne înmoaie, ne face oameni delicați, ne face îngăduitori și sensibili dacă rugăciunea noastră este adevărată. Așadar, în acest înțeles se formează și starea corespunzătoare față de fratele nostru. Omul devine mai moale, devine delicat, devine sensibil. Își dezvoltă simțurile lăuntrice, pentru a-l înțelege și pentru a-l simți pe celălalt om.

Inima împietrită a apărut în viața noastră din pricina faptului că nu ne rugăm. Nu este pentru că noi suntem oameni răi sau indiferenți. Omul nerugător este un om mort. Este o existență biologică ce se preumblă fără de scop pe aici și pe colea și doar cârtește sau caută o dreptate înlăuntrul său, pe care însă nu o găsește.

Adevărata dreptate se află în mila lui Dumnezeu, este prezența lui Dumnezeu, este simțirea lui Dumnezeu în viața noastră.

Atunci când lipsește Dumnezeu din viața noastră, ne simțim mizerabil, nu ne simțim îndreptățiți, dar căutăm o dreptate consumându-ne trupurile noastre sau pe al fratelui nostru, sau plângându-ne în fața lui Dumnezeu.

Așadar, ceea ce ne tămăduiește, ceea ce este pocăința noastră, ceea ce este echilibrarea noastră, este starea de rugăciune. Este acel strigăt al orbilor: „Miluiește-ne pe noi, fiule al lui David!".

Ne aflăm într-o stare urâtă, ne aflăm în cădere, ne aflăm în neputință? Să nu ne acuzăm atât de mult pe noi înșine pentru starea noastră ticăloasă, pentru că a mă acuza pe mine însumi pentru păcatul meu este pierdere de timp, este o formă de egoism. Există o stare mai importantă: să cerem grabnic din inimă și cu putere mila lui Dumnezeu, punându-ne nădejdea în El. Aceasta este adevărata stare duhovnicească. Să nu ne anulăm viața noastră, să nu ne împiedicăm pe noi înșine de la această abordare mântuitoare, prin care gustăm mila lui Dumnezeu.

Și ce se întâmplă prin toate aceste alegeri mântuitoare? Domnul îi tămăduiește pe cei bolnavi. De ce au mers și au spus fariseilor? În loc să-L slăvească pe Dumnezeu, în loc să se bucure pentru tămăduirea fraților lor, ce au făcut fariseii? În loc să-L slăvească pe Acela, au zis: „Acela?

Dar El le face pe acestea sub înrâurire demonică. Deoarece îl are pe stăpânul demonilor și stăpânește peste demoni, din acest motiv îi tămăduiește pe oameni", adică printr-o putere demonică.

Prin urmare, ați văzut? Ceea ce este important în viața noastră nu este ceea ce se întâmplă – dacă este bine sau rău –, ci cu ce ochi privim. Omul care are vederea pervertită și binele îl vede ca rău și răul îl încurcă. Însă omul care are luminarea lui Dumnezeu, și răul îl vede ca pe o binecuvântare. Acesta este indicele stării noastre duhovnicești. Nimic altceva.

Zice avva Isaac Sirul: „Pentru cei buni, toate sunt bune...", acela care are gând bun vede lucrurile totdeauna frumoase, „...iar cei vicleni pe toate viclene". Cei cu gânduri viclene le văd pe toate urâte. Ce este diavolul? Ce este demonismul: el face frumusețea urâțenie. Și ce este Dumnezeu? Ce este dragostea? Urâțenia o face cunoscută ca frumusețe.

Care este răspunderea noastră? Noi credem că omul capabil este omul deștept, cel isteț, care are o asemenea putere analitică și o asemenea minte pătrunzătoare, încât să tragă o concluzie sigură și obiectivă, anume că altul este strâmb, în vreme ce el este sănătos. Această poziție concretă este boală.

Care este starea duhovnicească? Aceea care ne dă nădejde nouă înșine și celorlalți. Aceasta este vederea duhovnicească. Aceasta este lumi-

narea: să-l vezi pe păcătos și să-i dai nădejde; prin urâțenie să vezi frumusețea care se ascunde în spatele ei și să dăm posibilități fratelui nostru și nouă înșine.

Aceasta este nădejdea lui Dumnezeu. Aceasta este răspunderea noastră. Dacă ne surprindem pe noi înșine că ne plângem, că cârtim, că acuzăm, atunci ne aflăm într-o stare de cădere. Să fim foarte deștepți și să le înțelegem pe toate. Această deșteptăciune este păcătoasă, este blestem. Mai bine să fim mici, neînsemnați, să nădăjduim și să ne bucurăm de fiecare om și să nu deznădăjduim de orice lucru rău.

Așadar, este o mare cursă deșteptăciunea de acest fel, care este întunecime duhovnicească. Să desființăm această deșteptăciune a noastră, să ne răstignim gândul nostru, să devenim neînțelepți, mici, neînsemnați. Să luăm locul care ni se potrivește, acela care se află la picioarele Domnului nostru și să cerem căzând la picioarele Lui mila Sa. Să înțelegem că nu ne mântuim pentru că suntem vrednici, ci întrucât există Cineva Atotputernic care ne iubește.

Pentru această iubire se luminează inima noastră. Se aprinde inima noastră. Îl vedem pe fratele nostru urât și zicem că este frumos. Vedem urâțenia și zicem „aceasta este frumusețe!". Vedem ticăloșia lumii și nu zicem „s-a stricat lumea", ci „lumea se află în impas", și prin urmare este aproape de Dumnezeu.

Această abordare creștină bolnavă, care-l vede „pretutindeni pe Antihrist", „peste tot rău", „pretutindeni păcat", într-o oarecare măsură este o stare demonică, nu este a lui Dumnezeu. Cum privește omul lui Dumnezeu: „Vai, vai, în ce nefericire este lumea, este într-un impas, dar aproape este izbăvirea ei". Cu cât mai fără de ieșire sunt lucrurile, cu atât mai aproape este Dumnezeu, deoarece, unde s-a înmulțit păcatul mai mult a prisosit harul.

Ce să facem? Să dobândim această vedere. Așadar, care este această vedere? Să nădăjduim. Ne aflăm în situații urâte? Nu! Ce grăiește omul lui Dumnezeu? „Mă aflu într-o situație dureroasă, dar până voi muri nu voi înceta să nădăjduiesc și să mă bucur în ciuda păcatului meu; și nu numai pentru mine voi nădăjdui, voi nădăjdui pentru fiecare om". Îl vom vedea pe om că este în pragul morții, că este în păcatul său și vom nădăjdui.

Ce ne odihnește? Ce ne dă iertare? Faptul că, în ciuda păcatelor noastre, nădăjduim! Și care este lucrul demonic? Să fim în Biserică și să spunem: Vai, vai, nu mai este mântuire", „vai, vai, suntem pierduți". Da, suntem pierduți, dar, din pricina iubirii lui Dumnezeu, nădăjduim, este de ajuns să avem această credință și încredere.

Cultul personalității, hulire a lui Dumnezeu

Apostolul Pavel s-a referit astăzi – în pericopa din *Apostol* – la o problemă a Bisericii din primii ani creștini. Care era aceasta? Era atacarea unității, era formarea de grupuri ale creștinilor, susținând fiecare în mod separat un conducător duhovnicesc, socotindu-l desigur că reprezintă „autoritatea" vieții duhovnicești.

Văzând această problemă, în Epistola către Corinteni, Apostolul Pavel menționează că centrul vieții este Hristos, că nu ne-am botezat în numele niciunui om decât numai în al lui Hristos. El menționează că în esență noi toți constituim mădularele aceluiași trup al lui Hristos – aceasta este Biserica, mădularele trupului lui Hristos – și astfel avem această unitate duhovnicească pe care suntem chemați s-o punem în practică.

Așadar, unitatea este darul Sfântului Duh. Nu este o reușită a omului. Nevoința omului este pentru ca să păzească această unitate. Nu există Biserică fără unitate, dar nici nu există mântuire individuală. Omul izolat nu este mântuit, nu este un om adevărat. Adevăratul creștin trăiește această comuniune cu Hristos și cu fiecare om.

Astfel, el trăiește adevărata stare de comuniune. Creștinul este omul cu adevărat sociabil.

Așadar, în această unitate vin patimile noastre și o atacă. O patimă care este descrisă de Sfinții Părinți este și cultul personalității; zbuciumul de a înlocui persoana lui Dumnezeu, persoana lui Hristos, cu un oarecare om, pe care-l facem erou și-l promovăm ca pe unul important, ca să ne simțim și noi importanți.

Acest cult omenesc față de o persoană omenească este o hulire a lui Dumnezeu însuși. Fiecare om dobândește ipostas „în Hristos" și orice fel de dispoziție, orice fel de dorință, orice fel de sentiment, orice fel de ideologie, care izolează de trupul lui Hristos, departe de trupul lui Hristos, constituie un derapaj duhovnicesc și o înșelare.

Însă ce altceva mai provoacă acest lucru? Care este mobilul care naște cultul personalității? Este iubirea de întâietate; vrem să fim primii sau să aibă întâietate omul nostru. Adică în afara persoanei, a duhului lui Hristos.

Când trăirea este absentă, când am deviat existențial, atunci căutăm susțineri, înțelepciuni, opinii, ideologii, lucruri interesante ca să impresionăm, să fie satisfăcută mintea noastră și închipuirea noastră. Aceasta acoperă adevărata lipsă, absența lui Hristos. Atunci când lipsește trăirea vie a prezenței lui Hristos, sunt dezvoltate alte puteri, naturale, ale omului, așa cum este înșelarea și devierea (abaterea).

Așadar, această ciudățenie a opiniei personale, a părerii personale, și iubirea de întâietate tulbură echilibrul și unitatea în Trupul lui Hristos.

Când ne pierdem orientarea, când ne pierdem rugăciunea, care este conținutul vieții noastre, care este modul în care primim experierea lui Dumnezeu, atunci se dezvoltă alte puteri naturale, înlocuitoare ale acestei legături cu Dumnezeu, și atunci omul are zbuciumul său, sau să se promoveze pe sine sau să-l promoveze pe altul. În esență, însă, toate acestea constituie absența orientării noastre, care este Domnul însuși.

Un alt element care atacă această unitate este nesociabilitatea pe care o avem noi creștinii, fie că aceasta se manifestă sub forma secularizării, care este o pălăvrăgeală existențială menită să acopere golurile noastre psihologice, fie este un comportament retras de lume și „evlavios la arătare", socotind că orice participare a noastră la lucrurile lumești va ataca virtutea noastră.

Omul lui Dumnezeu are un anumit echilibru. Care este acel echilibrul? Cunoaște măsura; știe să-l prețuiască cu o noblețe adevărată pe fiecare om. Își cunoaște propria măsură; știe când să se apropie și când să se depărteze. Atunci când se apropie, apropierea lui este sociabilitate; când se depărtează, nu este ură față de oameni, ci este de asemenea sociabilitate, deoarece constituie arătarea unei alte vieți.

Dacă oarecând ar da Dumnezeu și am trăi cu acest Adevăr al Său, să nu credeți că vor fi mulțumiți mulți oameni. Mulți oameni se vor scandaliza, ne vor batjocori și ne vor socoti nesociabili, pentru că ei înșiși nu cunosc faptul că adevărata sociabilitate este ceva diferit. Este activarea inimii noastre în mod iubitor către fiecare om, fie că suntem aproape de el, fie departe de el.

Așadar, această stare ne conduce la libertatea de a fi dependenți numai de Dumnezeu, să nu fim dependenți de niciun om, dar și să nu se creeze nici vreo dependență față de noi.

Toate acestea acoperă alte nevoi suspecte care, în sfârșit, nu ne creează vreo problemă duhovnicească, că așadar lipsește din viața noastră dreapta orientare, care este iubirea lui Dumnezeu.

Însă noi cum ne vom organiza, cum vom pune lucrurile în rânduială? Cum vom ști să trăim relațiile noastre cu oamenii și cât să ne depărtăm? Cum îi vom cinsti pe oamenii care ne odihnesc și cum nu vom fi dependenți de aceștia?

Cum vom avea libertate în viața noastră?

Aceasta nu este o analiză a sinelui nostru ca să înțelegem acțiunile noastre, să cercetăm ceea ce ni se întâmplă. Nu este o administrare omenească „de a mă aduce la un echilibru" pe mine însumi, ci este o stare duhovnicească. Să produc o răsturnare lăuntrică, să le las pe toate și să mă întorc spre Dumnezeu.

Starea duhovnicească care ne dă simțirea, gustarea lui Dumnezeu, așază prin ea însăși lucrurile într-o rânduială anume. Oricât m-aș sili pe mine însumi ca să cinstesc pe cineva, dacă înlăuntrul meu nu accept că în Hristos este veșnic și prețios orice om, oricât m-aș strădui nu-l voi cinsti și nu-i voi acorda cinstea care i se cuvine.

Dacă, însă, văd vrednicia personală pe care mi-o dă Dumnezeu însuși, voi înțelege înrudirea mea cu orice om, vrednicia pe care o are orice om, și atunci, adânc înlăuntrul meu, voi putea să-l cinstesc și să-l iubesc. Voi ști atunci, având conștiința vredniciei (valorii) fiecărei persoane omenești, să o cinstesc, voi cunoaște limitele mele, voi ști cum să eliberez acea valoare, voi ști cum s-o odihnesc, voi ști cum să-i dau vrednicie și cinste personală, voi ști cum să-i atribui răspundere personală.

Aceasta, așadar, este o funcționare firească a omului care a fost „hristificat". Este o funcționare firească a omului care îl are ca centru al său pe Hristos. Atunci știe să vorbească, știe să tacă, știe să asculte. Știe, așadar, să trimită lumină, bucurie și odihnă oamenilor.

Suntem deznădăjduiți. Însă înlăuntrul nostru există o nădejde delicată și viguroasă că este cu putință ca Dumnezeu să se facă văzut în viața noastră și să le limpezească pe toate într-o clipă și să așeze lucrurile într-o rânduială, nu pentru ca să fim doar într-o rânduială, ci pentru ca să trăim „în comuniune".

În greutăți ne scandalizăm

Domnul nostru i-a trimis pe ucenici pe corabie, iar El s-a retras în munte ca să se roage singur (v. *Matei* 14, 22-33). S-a întâmplat ca să se iște o furtună pe mare și se primejduiau ucenicii pe corabie. S-au tulburat. Însă Domnul se arată pe mare ca să-i ocrotească, prin prezența Lui trupească, să le alunge frica. Cu toate acestea, în tulburarea lor s-au îndoit dacă este vorba de Domnul însuși sau de vreo fantasmă.

Și atunci Petru, ca să constate care este realitatea, I-a cerut să meargă și el peste valuri. Însă în mijlocul mării a început să se scufunde și atunci și-a întins Domnul mâna Sa pentru a-L salva; poruncește oprirea fenomenelor naturale și-i salvează pe ucenici, deși în continuare îi mustră pentru puțina lor credință.

Acesta este un eveniment din viața ucenicilor în relație cu Hristos. Prin acesta au văzut prezența Lui, au văzut binecuvântarea Lui, au văzut harul Lui. Aceasta ce poate să însemne pentru ucenici, ce poate să însemne pentru noi?

În principiu, vedem că în momentul hotărâtor, de cumpănă, Domnul nu ne părăsește. Există, însă, și momente când Domnul tace și doarme. În această situație cel mai important lu-

cru este cum ne poziționăm noi, cum privim noi evenimentele.

Să observăm puțin ce a făcut Apostolul Petru. Când L-a văzut pe Domnul în acel moment dificil în miezul nopții, în vreme ce corabia se lupta cu valurile și în vreme ce avea îndoieli dacă era Domnul sau vreo oarecare fantasmă, a cerut, riscându-și viața, să meargă și el peste valuri, ca să vadă dacă era cu adevărat Domnul. Cu toate acestea, deși a avut această îndrăzneală, totuși într-aceasta era amestecată și puțina credință. Însă, atunci când a început să se scufunde, Domnul l-a salvat.

Aceasta arată vitalitatea sufletului lui Petru, care, în ciuda puținătății credinței sale, a avut îndrăzneala de a încerca prezența Domnului nostru, aceasta înseamnă că niciun proces al relației și niciun proces al credinței nu poate să fie susținut fără să ne riscăm existența noastră, fără să ne riscăm pe noi înșine și fără să ne primejduim.

Noi, în viața noastră, în cotidianul nostru – și aceasta este starea noastră călduță pe care o avem – orice lucru nou vrem să-l avem înainte de toate asigurat și apoi să înaintăm. Mai întâi de toate asigurat și apoi să înaintăm. Mai întâi de toate vrem să fim siguri pentru ceva și apoi să întreprindem actul de curaj.

Aceasta ce înseamnă? Că în adâncul întregii stări a noastre există dragostea de noi înșine, iubirea bolnavă de noi înșine, egoismul nostru.

Nu vrem să avem nicio pagubă de la noi înșine, de la interesele noastre, din aranjarea noastră și din liniștea noastră.

Acest fel de a fi, ethosul acesta, se extinde și în viața duhovnicească. Așa devenim existențe neputincioase, ne bucurăm de cele plăcute și ne deznădăjduim în cele neplăcute. Ne-am construit o credință, o viață duhovnicească și un Creștinism după măsurile noastre: „Să fim bine", „să fim mulțumiți", „să petrecem frumos", „să-L iubim pe Dumnezeu", „să ne vină toate cele frumoase" și „ce bine petrecem, suntem cu toții mulțumiți și toate ne merg de minune!".

Așa credem noi că aceasta este credința. Credem că aceasta este duhovnicia. Desigur că, dacă suntem emoționați și de vreo cântare sau de vreo Dumnezeiască Liturghie sau de vreo Dumnezeiască Împărtășanie, credem că suntem creștini și credincioși. Aceasta este înșelare! Este minciună!

Noi am identificat Creștinismul cu bucuria, dar cu o bucurie de tip psihologic, care înseamnă „toate vin într-un mod convenabil", „toate îmi vin într-un mod mulțumitor". Dacă, însă, nu vor veni astfel, ne scandalizăm și începe înlăuntrul nostru să se năruiască înțelesul credinței și al vieții duhovnicești. Prin urmare, toată această duhovnicie pe care o avem este o falsă duhovnicie; este o stare anemică; este o atitudine neserioasă.

Însă cum s-ar putea depăși această situație și s-ar putea începe să se zidească ceva esențial? Doar dacă ne riscăm pe noi înșine, dacă ne riscăm liniștea noastră și dacă ne riscăm asigurarea noastră. Dar privind lucrurile și în orice fel de relație, dacă trebuie mai întâi să fim siguri și apoi să înaintăm, nu este relație. Este un egoism uriaș, care se va vădi în continuare într-un oarecare mod.

Dacă, așadar, noi avem falsa senzație că se va zidi viața noastră duhovnicească numai și numai pentru că noi am citit, întrucât am ascultat, întrucât am liturghisit este o minciună. Viața duhovnicească va începe să se zidească când vom fi gata să pierdem, când vom fi gata să scandalizăm, când vom fi pregătiți să acceptăm și un Dumnezeu care doarme. Atunci când începem să acceptăm și să admitem și un Dumnezeu pe care-L strigăm, și El pare că nu răspunde, ne ignoră, nu aude, nu vorbește. Aici însă este punctul nodal al vieții, deoarece de aici va începe să se activeze lăuntricul nostru mecanism existențial duhovnicesc.

Dacă în cadrul acestui proces, în timpul căruia ajungem la stări limită, continuăm să avem cea mai mică nădejde că ceva poate să se întâmple, că într-un oarecare fel Hristos poate să fie prezent în viața noastră, atunci putem să vorbim despre viață duhovnicească. Nu atunci când suntem „bucuroși prostește" și închipuiți

duhovnicește, când ne emoționăm, chipurile, și ne înfiorăm într-o simțire a experienței duhovnicești și a rugăciunii. Experiența duhovnicească și rugăciunea este dovedită atunci când acceptăm un Hristos, Care ne disprețuiește și ne ignoră, ca să ne descopere tainele Sale veșnice și neclintite.

Dar, ca să se întâmple aceasta, este nevoie să nu ne temem pentru noi înșine. Cine se teme pentru el însuși? Egoistul. Cine se teme să nu piardă? Egoistul. Acesta poate să creeze o relație? Să exploateze, aceasta va putea el să facă. El socotește relație ceva ce poate să controleze; însă un lucru pe care nu poate să-l controleze îl va privi ca pe o primejdie, ca pe o amenințare. Dacă ne temem de amenințări, nu poate să existe credință și relație. Dacă ne temem de primejdie, nimic nu vom putea să izbutim.

Prin urmare, Domnul iconomisește astfel lucrurile, încât să activeze propria noastră libertate, încotro se va întoarce, cum se va poziționa, cum va primi evenimentele în viața noastră.

Și, așadar, ce face Domnul? Îl privește pe Petru. Ați văzut curaj la Petru? Noi trăim niște iluzii că oarecum tot am avea credință. Însă nu avem credință. Iarăși, dacă avem puțină credință, ne speriem că avem puțină credință. Dar acestea sunt stări încurcate, amestecate. Și credință avem și îndoieli avem deoarece suntem încă pe cale; pe calea întâlnirii cu Domnul. Nu este întâlnire aceea

dacă la un moment dat ne-am emoționat. Întâlnire cu Domnul este să spunem: „El este viața noastră", și să fim gata să le pierdem pe toate pentru El.

Noi nu ne aflăm în această experiență. Aceasta este însă ținta vieții noastre. Altfel ne construim o viață duhovnicească pe un plan psihologic. Adică, dacă suntem „băieți" buni, purtăm haine frumoase, ne facem cruce, metaniile noastre, ne comportăm frumos, suntem oameni morali.

Ce înseamnă moral și imoral dacă nu ești gata „să te vinzi" pe tine însuți pentru Hristos și nu este centrul vieții tale Hristos? Este o morală demonică sau o imoralitate demonică. Ceea ce reprezintă viața este să fim gata și să așteptăm; și aceasta este seriozitatea existențială, să avem această așteptare. Și care așteptare? **Să fim gata să ne primejduim. Să fim gata să pierdem. Când suntem gata să ne pierdem interesul nostru, voia noastră, pe noi înșine, liniștea noastră, aranjarea noastră, atunci suntem pregătiți pentru Domnul.**

Așa cum a făcut Apostolul Petru. Căci el a fost puțin credincios, dar a zis: „Doamne, dacă ești Tu, spune să merg pe mare și să îndrăznesc". Dar, bre Petre, și dacă nu era Domnul și te afundai și te înecai? El nu a avut logica noastră, a probabilităților, să calculăm toate lucrurile și apoi să încercăm viața și relația, ci a îndrăznit, în primejdie – și acesta este curajul său – să se păgu-

bească, să piardă, să încerce dacă era cu adevărat Domnul. Prin urmare, în acea clipă Petru risca să se piardă o dată pentru totdeauna sau să-L găsească o dată pentru totdeauna pe Domnul.

Acesta este începutul credinței. **Credința nu vine prin mintea noastră, nu vine prin lecturile noastre, nu vine prin predicile noastre. Vine prin experiența personală. Când există experiență personală? Când suntem gata să le pierdem pe toate sau să le aflăm pe toate, adică să-L aflăm pe Hristos.**

Dumnezeu ne iartă, ne iubește

Cuvântul Domnului este simplu și luminează modul în care putem să trăim harul lui Dumnezeu, sau pentru care motiv nu-l trăim.

În pilda celui ce datora zece mii de talanți (v. *Matei* 18, 23-35), Domnul se referă la un oarecare om ce avea o mare datorie față de stăpânul său, care este Dumnezeu, Domnul. Apoi, după ce L-a rugat sluga sa, i-a iertat datoria, împrumutul. Însă acela nu a făcut și el la fel față de datornicul lui, ci a cerut să primească datoria cu orice preț, ducându-l pe acela în închisoare. Au aflat aceasta slujitorii, revoltându-se și mirându-se de această purtare, și atunci Domnul s-a mâniat pentru nemilostivirea aceluia. Și se încheie parabola spunând că Domnul așa ne va face și nouă, celor ce nu iertăm din inima noastră pe ceilalți.

În principiu, să avem în vedere aceasta, anume că dispoziția iertării din inima noastră față de alții este valoarea centrală a vieții duhovnicești. Fără aceasta nu există viață duhovnicească. Fără aceasta nu există harul lui Dumnezeu. Fără aceasta suntem conduși către chinuitori – adică la pierderea harului – și la moartea duhovnicească.

Noi rămânem doar la numite greșeli exterioare. Însă este un dezastru duhovnicesc, pagubă

a sufletului, dacă inima noastră nu se mișcă în chip filantropic și iertător cu ceilalți.

Din ce motiv? Avem motive și o bază pentru aceasta. Atunci când însuși Domnul ne scoate din mocirlă, ne scapă din moartea duhovnicească, ne scoate din neștiință și ne conduce pe calea harului și la dragostea Lui și ni le iartă pe toate, noi cu ce rușine spunem că nu avem dispoziție să-l iertăm pe altul care ne nedreptățește într-un lucru prea mărunt? Avem o ciudată îngâmfare. Trăim în patimile noastre și numai îndată ce simțim puțin mila lui Dumnezeu, devenim „isteți fără de minte" și mustrăm și judecăm pe fiecare.

Aceasta este o hulire a iubirii lui Dumnezeu, însă, în principal, o ofensare a existenței noastre. Semnul maturității duhovnicești este acesta; nu există nimic altceva. Să lăsăm deoparte filosofiile, să lăsăm deoparte deșertăciunile, dreptățile noastre, opiniile noastre și virtuțile noastre. Un singur lucru rămâne: inima noastră să fie pozitivă către fiecare în parte, cunoscut și necunoscut. Să fim „certați" cu dispoziția de a judeca și de a mustra pe fiecare în parte. Nu însă într-un mod exterior, ci din inima noastră. Aceasta este mărturia și dovada că trăim harul lui Dumnezeu. Aceasta este și nimic altceva.

Noi, atunci când trăim și ne încredințăm că Dumnezeu ne iartă, ne iubește, avem oare posibilitatea și suportul moral să nu imităm aceeași

atitudine față de alții? Venim și ne văicărim și spunem „m-au nedreptățit", „m-au mâhnit", „nu mă înțeleg". Și începem să ne înnebunim cu gânduri și cugetări. Gândurile de acest fel constituie absența lui Dumnezeu. Desigur mai sunt și vrăjmașe lui Dumnezeu atunci când vrem să ne îndreptățim uneori chiar și în cadrul Tainei Spovedaniei. Nu există un mai mare atac al vieții duhovnicești și o mai mare imaturitate.

Așadar, pentru ce înnebunim atunci când ne nedreptățește altul? Pentru ce vrem dreptatea? Pentru ce vrem recunoașterea? Foarte simplu, pentru că nu trăim dragostea lui Dumnezeu. Pentru ce, în cele din urmă, ne dăruiește Dumnezeu iertarea? Ca să devenim puternici în fața altuia? Adică Dumnezeu ne iartă ca să stăm pe picioarele noastre, ca să avem putere să-l atacăm, să-l disprețuim, să-l judecăm, să-l respingem pe celălalt? Și cum este cu putință să rămână acest har în noi? Și cum este cu putință ca Dumnezeul dragostei să continue să ne dea acest har, când noi îl risipim fără măsură, când îl hulim?

Sufletul nostru se îmbolnăvește când obișnuim să fim iertați de Dumnezeu, iar nouă nu ne vine „mintea cea duhovnicească" de a avea maturitatea necesară, astfel încât să fim pozitivi și iertători față de toți, cunoscuți și necunoscuți. Sufletul nostru pățește ceva; se îmbolnăvește; își pierde simțurile duhovnicești; își pierde puterea de înțelegere și nu se tămăduiește cu nimic.

Atunci numai un lucru poate să-l tămăduiască în mod nevoit: suferința.

Pentru aceasta ne smeresc întâmplările. Dorim cruci? Dorim suferință? Dorim să ne smerească Dumnezeu? Pentru aceasta îi dăm toate posibilitățile ca să ne facă așa ceva? În ce mod? Când nu suntem iertători față de ceilalți. Pătimim astfel de o împietrire a inimii, de o rigiditate – care este cea mai rea deviere. **În special împietrirea inimii, rigiditatea, este uneori „proprie bunilor creștini" care se simt îndreptățiți. Și se sălbăticește inima noastră, se sălbăticește sufletul nostru.**

Știți, lucrurile sunt foarte simple și desigur acestea dau conținut și frumusețe vieții noastre. În ce mod? Atunci când facem investiții în dragostea lui Dumnezeu, când lauda noastră nu este virtutea noastră, ci mila și dragostea lui Dumnezeu care, ca să devină laudă a noastră și ca s-o trăim, trebuie să intrăm în noi înșine, în vistieria noastră. Să ne vedem starea noastră dezastruoasă și să îngenunchem și să cerem mila lui Dumnezeu.

Când cerem această milă, atunci se schimbă viața noastră. Cu adevărat se schimbă viața noastră. Această schimbare este de un asemenea fel, încât voiește ca toți să se mântuiască. Simțim atâta plinătate, încât nicio supărare sau nedreptate omenească nu poate să ne atingă. Și atunci posedăm un singur lucru: Dobândim o sensi-

bilitate duhovnicească, prin care dorim binele pentru toți.

Însă atunci când devenim ticăloși, nenorociți, pătimim din pricina dorinței de a analiza orice lucru, de a explica orice lucru și de a cerceta cele „ascunse" ale fiecărui om în afară de noi înșine, ca să ne simțim tari, să ne simțim atotputernici, aceasta este despărțire, este pagubire, este moarte duhovnicească.

Oare asta presupune să ai o diplomă? Oare aceasta înseamnă să ai cunoștințe theologice? Oare este nevoie de o gândire theologică și filosofică? Să lăsăm aceste „basme" deoparte și să trăim această simplitate despre care ne vorbește Domnul nostru: „Vreți să vă iert datoria? Am să v-o iert și am să v-o șterg. Însă faceți ceva simplu în viața voastră; să aveți o astfel de inimă iertătoare către fiecare om".

Noi ce facem? Ne ticăloșim atât de mult, încât ne vin atât de multe gânduri ciudate înlăuntrul nostru, încât ne chinuiesc existența și zicem: „De ce nu-mi vorbește acest om?", „De ce mă privește astfel?", „De ce nu-mi dau importanță? A, aceștia mă disprețuiesc". Și atunci începe să se sălbăticească existența noastră. Se poate să facem metanii, se poate să facem rugăciuni, se poate să ne spovedim, se poate să ne împărtășim. Toate acestea nu vor avea nicio valoare înlăuntrul nostru dacă nu ne întoarcem, ca să dobândească valoare și putere iertarea înlăuntrul nostru. Și când

le îngăduim pe acestea? Atunci când devenim „buni". Atât de „buni", încât să iertăm din inima noastră pe fiecare.

Aceasta este libertatea duhovnicească. Este, cred, ceea ce a spus Sfântul Cosma Etolianul. El le spunea creștinilor: „Dacă există vreunul care a păcătuit, care a preacurvit, care a ucis, care s-a desfrânat, să vină aici și să zică «îl iert pe fratele meu», îl voi ierta și eu și-l voi lăsa să se împărtășească. Dacă există vreunul care nu a făcut toate aceste lucruri și este virtuos, dar nu-l iartă pe fratele său, nu-i îngădui să se împărtășească și nu-l iert".

Acesta este ethosul evanghelic. Cine este omul care, având acest ethos, nu va putea să-și iubească soția sa sau pe bărbatul ei? Cine este omul care, având acest ethos, va putea să aibă gânduri? Cine este omul care, cufundându-se în acest ethos, nu va avea înlăuntrul său libertatea și liniștea duhovnicească? El trăiește cu simplitate, trăiește firesc relațiile. Iată care este terapia. Ne-a dat-o în chip limpede Domnul nostru.

Așadar, noi creștinii avem motivul (cuvântul), avem această bază de a spune că iubim lumea. Dar cum o va iubi omul care nu are cuvântul lui Dumnezeu, care nu are mobil? Unde înlăuntrul său dragostea are o anumită viclenie, are un narcisism și o anumită iubire de sine (filavtia). Însă noi avem datul: De vreme ce noi avem dragoste, putem să nu dăm? Iată, aceasta zice logica comună.

Răsturnarea moralei lumești

Pericopa noastră evanghelică de astăzi face pomenire de întâmplarea cu tânărul bogat (v. *Matei* 19, 16-26), care s-a apropiat de Domnul și l-a întrebat ce trebuie să facă ca să moștenească viața veșnică. Domnul la început i-a amintit poruncile „să nu ucizi, să nu săvârșești adulter, să nu furi, să nu mărturisești strâmb, cinstește pe tatăl tău și pe mama ta". Tânărul a răspuns că pe acestea le păzește din copilăria lui.

În esență, Domnul nostru, printr-o metodă pedagogică, încearcă să urmărească adevărata pricină care-l desparte pe om de Împărăția lui Dumnezeu.

Domnul nu examinează lucrurile într-un cadru superficial, numai al încălcării poruncilor, ci cercetează esența relației omului cu Dumnezeu. Domnul nostru înaintează până într-acel punct, astfel încât să afle dar și să-i dovedească omului adevărata problemă. Și-i spune Domnul în continuare tânărului că poate încă un lucru să mai facă: să-și vândă averile sale și să-I urmeze Lui.

Se pune acum o întrebare: Așadar, până acum, ținând poruncile Lui, nu L-a urmat? Prin urmare putem să nu săvârșim adulter, putem să nu furăm, putem să nu mărturisim strâmb, pu-

tem să-l cinstim pe tatăl nostru și pe mama noastră, dar să nu-L urmăm pe Domnul nostru?

Prin aceasta se descoperă devierea duhovnicească, care este aceea de a ține poruncile ca pe o strădanie a confirmării noastre, ca pe o strădanie de a dovedi că mântuirea noastră depinde de noi înșine, că mântuirea noastră suntem noi înșine. Domnul arată că, deși este cu putință să avem virtute, totuși este cu putință să nu-L avem pe Hristos, să nu-L avem pe Dumnezeu. De ce i-a spus tânărului „vinde-ți averile și vino de-Mi urmează Mie"? Când îl urmăm pe Dumnezeu? Atunci când nu avem altă comoară mai mare decât Hristos.

Așadar, să nu avem comori? Copii, averi, relații? Să le avem, dar să nu funcționeze mai presus de Hristos și împotriva lui Hristos, ci să fie integrate în Trupul lui Hristos. Adică să ne ofere puterea propulsoare spre Hristos și să nu ne excludă din Trupul lui Hristos. Aceasta a vrut Domnul să scoată din inima omului, din a tânărului bogat. Că avea ceva pe care, dacă îl pierdea, l-ar fi mâhnit până la un asemenea punct, încât l-ar fi împiedicat să-L urmeze pe Hristos.

Așadar, tot ce se lucrează în inima noastră și este mai puternic decât Adevărul, mai puternic decât Dumnezeu, este excludere din Împărăția Lui. Această poziție reprezintă răsturnarea moralei lumești, care judecă lucrurile la suprafață, prin prisma comportamentului și a expresiei exterioare a lucrurilor.

Tânărul bogat „a plecat întristat" pentru că avea multe averi. Să nu ne înșelăm! **Bogăția nu depinde atât de cantitate, cât de dependență. Se poate ca să ai puține, dar să ai un fel de a fi mai rău decât al celui ce posedă multe. Ethosul tău să fie ethosul bogatului pentru că ești super-dependent de acele lucruri, puține și neînsemnate.** Așadar, stăruința omului în orice îl exclude de la faptul de a putea să-L vadă cu ochii săi pe Dumnezeu, să-L adore pe Hristos și să se odihnească inima lui în El, constituie semnul purtării bogatului.

Cine este astăzi bogatul din pericopa evanghelică? Acela care este dependent de el însuși și de cele ale sinelui său. Care se străduiește să dobândească putere prin mijloace omenești astfel încât să anuleze persoana lui Hristos. Se poate ca bogăția să nu fie averea materială. Poate să fie virtutea. Poate să fie ideologia. Poate să fie opinia. Poate să fie o conștiință morală exagerată, poate să fie un narcisism care caută necontenit confirmarea lui în conflictele cotidiene de prietenie sau conjugale. Toate acestea sunt „averea noastră", pe care nu avem curajul să o lăsăm, să o vindem și să-I urmăm lui Hristos.

Însă ce fereastră ne deschide Hristos? „Cele ce sunt cu neputință la oameni, cu putință sunt la Dumnezeu." În cele din urmă, toată istoria parcursului nostru personal se află acolo. Așadar, să facem investiții în Hristos, să ajungem în impasul nostru personal și să ne întoarcem spre Hristos.

De ce face Hristos aceasta? Deoarece El este cu adevărat bucuria noastră. Altfel nu am avea maturitatea de a-L primi pe Hristos ca Mântuitor al sufletului nostru, ca pe bucuria vieții noastre. Și se străduiește Hristos în alte moduri, pedagogice, să ne inițieze în viața cea adevărată.

Să privim puțin acest lucru. Atunci când omul se simte tare, nu poate să se întoarcă la Hristos, nu pentru ca să simtă Hristos că „am mulți care se întorc spre Mine", ci ca să dăruiască bucurie, să dăruiască viață omului pentru că Hristos este Viața. Drept pentru care ce se întâmplă? Facem un efort; de pildă facem o nevoință ca să nu păcătuim și lucrăm astfel în multe feluri, însă nu ca să avem o legătură cu Hristos, ci ca să avem iarăși o relație cu noi înșine. Să ne avem bine cu noi înșine sau pentru ca să ne avem conștiința liniștită. Aceasta însă este păcat.

Faci nevoință și te osârduiești și iată, păcatul se află în fața ta. Și iarăși se află în fața ta. Și zici: „Dar de ce, Dumnezeul meu, eu m-am osârduit și vreau să țin poruncile Tale". Vrei aceasta nu ca să ai legătură cu Hristos, în înțelesul că Hristos este dragostea ta, că Hristos este căutarea ta, că Hristos este dorirea ta, ci pentru că dorirea ta este propriul tău sine. Și vrei să-ți dovedești ție însuți că ești virtuos și izbutești să le scoți la capăt și meriți Raiul.

Putem să mai menționăm încă un exemplu de poziționare lumească. Unul se străduiește și-și

întemeiază o familie, își crește copiii săi și începe să se simtă bine... Ah, ce familie frumoasă am!". Și dintr-odată vine o greutate și se zdrobesc opțiunile și aprecierile bunului cap de familie. Astfel bogăția lui se risipește. Dacă familia devine scop în sine, nu există o cursă mai mare pentru creștin decât idololatrizarea familiei. Starea lui concretă îl exclude de la faptul de a ieși din familia lui și de a-i iubi și pe alți oameni.

Cineva ar putea să spună: „Eu trebuie să lucrez să scot bani, să-mi cresc copiii". Însă, dacă această idee îți macină gândul, îți macină energia și nu te conduce spre rugăciune, este înșelare.

Un altul ar putea să spună și el: „Dar de ce? Eu am fost un om bun, de ce copilul meu a devenit astfel?". Pentru ca să te facă Dumnezeu să nu crezi în această bogăție care este înșelare. Pentru că aceasta lucrează împotriva lui Hristos, Îl înlocuiește. Nimic nu poate să fie mai puternic decât dragostea lui Hristos. „Dar pe copiii mei oare nu-i voi iubi?". Îi vei iubi, însă în lăuntrul Trupului lui Hristos. Pentru că nu există nimeni care să-i iubească mai mult decât Hristos. Crezi că tu ești acela care ai să-i iubești mai mult?

Sfântul Ioan Scărarul spune că, dacă omul va cădea în cursa iubirii de arginți, va pretexta că face aceasta pentru iubirea de oameni. Călugărul spune: „Strâng ca să dau săracilor". Omul din lume spune: „Eu strâng acești bani ca să-i ajut pe copiii mei și pe săraci". Sau „eu vreau să câștig la

bursă, vreau să câștig la jocurile de noroc, pentru că o parte din câștiguri o voi da săracilor".

Această mentalitate de a strânge ca să ne hrănim familia noastră și să zicem: „Am familie, sunt dator să ajut la eventualele nevoi ale copiilor mei, să fiu în orice clipă împreună-lucrător și ajutător", această stare îți fură în întregime gândul de la Hristos. Este înșelare, este ceva diavolesc. Aceasta este bogăția, acesta este bogatul despre care vorbește Domnul în pericopa evanghelică.

De ce are omul trebuință, ce atitudine de viață trebuie să țină? Să meargă cu problemele lui, să meargă cu orice formă de faliment personal și să-i spună lui Hristos: „Nu pot să fac nimic, dar vin la Tine pentru că Tu ai spus că cele ce sunt cu neputință la oameni, cu putință sunt la Dumnezeu". Aceasta este atitudinea care naște viața duhovnicească în om.

În *Apostol* citim de asemenea: „Căci în har sunteți mântuiți" (*Efeseni* 2, 8). Acest lucru trebuie să-l conștientizăm. Că ne mântuim cu harul lui Dumnezeu, și pe cât omul crede în el însuși, în afara acestui har, în esență se află sub înrâurirea diavolului.

Este nevoie, așadar, să ajungem în acest impas personal, la această disperare dătătoare de nădejde; că de-acum nu mai putem trăi, că am falimentat, am lăsat bogăția noastră și cerem mila lui Dumnezeu.

Astfel Dumnezeu iconomisește lucrurile într-un astfel de mod încât să simțim că nu avem

ceva tare prin sine și de-acum părăsim săracele noastre puteri și ne întoarcem către El. Atunci și numai atunci suntem maturi ca să primim harul lui Dumnezeu și să rodească Sfântul Duh.

De ce Dumnezeu le iconomisește astfel? Pentru încă un motiv: „Pentru ca să nu se laude cineva", să nu se fălească nimeni. „De ce, Dumnezeul meu, nu ne îngădui puțin această laudă ca să ne odihnim?". Pentru că această laudă te exclude de la a fi îngăduitor, cu pogorământ și liniștit cu fratele tău și în principal unit cu el.

Domnul nostru folosește o „metodă pedagogică", aceea a iconomiei lucrurilor. **Să nu ne lăudăm pentru ca să putem avea o relație cu fratele nostru. Vrei să eviți păcatele? Vrei să eviți cursele și ispitele? Să dobândești o asemenea zdrobire, încât lauda să fugă cu desăvârșire din lăuntrul tău, astfel încât să poți să-l vezi și pe fiecare frate al tău.**

Noi, atunci când ne simțim cât-de-cât puternici, privim cel mult numai la cei asemenea nouă. Pe cei mai de jos nu-i căutăm, îi disprețuim. Disprețuirea celor mai de jos decât noi – acest termen este foarte relativ și este folosit în mod convențional – este semnul sufletului bolnav, care nu posedă ethosul și dragostea lui Hristos.

Pe toate acestea le iconomisește Dumnezeu ca să ieșim din propriul nostru microcosmos și să-i vedem pe cei disprețuiți și pe frații noștri de la marginea cetății cu aceeași prețuire cu care i-am vedea și pe cei realizați.

Atunci când Dumnezeu se retrage

Evanghelia de astăzi ne relatează evenimentul tămăduirii fiicei femeii canaaneence, care pătimea de demonizare (v. *Matei* 15, 21-28).

Femeia cananeeancă cerea de la Hristos s-o facă bine pe fiica ei și, cu toate că ucenicii se împotriveau acestei cereri, ea continua să alerge cu încăpățânare și cu stăruință în urma lui Hristos, cerând tămăduirea fiicei ei. Domnul, ascultând aparent de ucenici, refuză vindecarea fiicei femeii cananeence sub pretextul că nu este membră a iubiților Săi fii, adică a poporului lui Israil. Aceasta însă, luând acel refuz al lui Hristos ca pe o posibilitate a unei noi invocări, cere iarăși tămăduire de la Hristos, recunoscând desigur că nu aparține neamului fiilor celor aleși, dar cu toate acestea, chiar și câinii își astâmpără foamea din firimiturile ce cad de la masa stăpânilor lor, smerindu-se așadar pe ea însăși și plasându-se pe sine pe această ultimă treaptă, la cea mai de jos măsură.

Domnul, ca un cunoscător de inimi, cunoștea, cu siguranță, care este inima și care este credința

femeii cananeence și se împotrivește refuzând-o, pentru ca mai mult să se vădească credința ei, pentru ca să se vestească astfel credința ei în veci.

Care este credința ei și care este măsura acesteia? Forța motrice a credinței ei este dragostea pentru copilul ei. Prin urmare, baza credinței în Hristos este dragostea. Dragostea dezinteresată față de noi înșine, față de aproapele nostru, dragostea pentru Dumnezeu, aceasta este baza credinței. Credința nu poate fi măsurată, dacă înlăuntrul ei nu posedă dragoste. Autenticitatea credinței cu această măsură se măsoară, adică cu gradul de iubire.

„El vrea ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină."

Domnul nostru, vrând să arate măsura credinței ei, o alungă, dar totuși ea stăruiește. Sfântul Ioan Gură de Aur spune că încă și dacă Dumnezeu însuși ia o hotărâre de respingere față de om, și în acest caz omul să nu se deznădăjduiască, ci să stăruiască în cererea sa, în cererea sa cea iubitoare de Dumnezeu, care lucrează la mântuirea lui. **Chiar și dacă hotărârea lui Dumnezeu față de om este luată, el să stăruiască și să-L „silească" pe Dumnezeu. Pentru că Dumnezeu poate „fi silit" de către om, ca să se vădească măsura iubirii, a credinței și a libertății omului față de Dumnezeu.**

Prin urmare, atunci când Hristos ne tăgăduiește și ne alungă, este pentru că El ne vrea cu

adevărat lângă Sine. Cu adevărat, lângă cineva se află acela a cărui libertate a fost pusă la încercare în durere, în respingere și în ispită. Ca să se dovedească și să se mărturisească astfel atitudinea că vrem să fim lângă cineva.

Omul de azi susține că relațiile sale sunt adevărate, dar relațiile care nu sunt încercate prin durere și prin respingere nu sunt adevărate. **Așadar, Domnul nostru știe că ceea ce este adevărat se naște întru durere, cunoaște foarte bine faptul că perioada fecundă în timpul căreia inima omului rodește duhovnicește este aceea care poartă numele de părăsire de Dumnezeu, în care Dumnezeu ne respinge, când ridică harul Său de la noi pentru ca să fie pusă la încercare inima noastră și pentru ca să fie cultivată libertatea noastră.**

Atunci când Hristos ne dăruiește un dar, este absolut sigur că darul va da roadele pe care le conține, în special dacă există și o perioadă de uscăciune duhovnicească, perioadă în care rugătorul stăruiește cu tărie în credința lui și-L „silește pe Dumnezeu". Sunt momentele în care de-acum se naște cunoașterea duhovnicească în omul cu conștiință dogmatică, cu conștiință duhovnicească. Pentru că se poate ca noi să fi primit daruri de la Dumnezeu, însă e cu putință ca aceste daruri să nu le fi conștientizat, astfel încât să le punem în valoare în nevoința pentru maturizarea duhovnicească.

Maturizarea duhovnicească, naşterea duhovnicească a omului se întâmplă atunci când Dumnezeu ne refuză darurile Sale, dar noi stăruim să I le cerem. Această suferinţă duhovnicească lăuntrică, pe care o ignoră omul de azi din lumea secularizată, care judecă lucrurile după aparenţe, este reprimată. Însă această suferinţă (durere) lăuntrică a căutării lui Dumnezeu – Care, chiar dacă ne refuză darurile Sale, stăruim şi din acest refuz ne extragem forţa rugăciunii, precum femeia cananeancă –, este pricina şi modul în care se dezvoltă omul duhovnicesc.

Nu ne formează cărţile, nu ne formează încă nici chiar Sfintele Taine, dacă omul nu intră în această mentalitate a nevoinţei. Mentalitatea nevoitoare înseamnă să-mi răstignesc propriile dorinţe, şi din spatele locului unde există deznădăjduirea să se nască nădejdea. **Încă şi din deznădejde, chiar şi atunci când credem că Dumnezeu ne refuză, din acest refuz să se nască înlăuntrul nostru forţa (posibilitatea) rugăciunii.**

Aceasta este rugăciunea nevoitoare, care îi oferă omului cunoaşterea duhovnicească, care provoacă în om împreună-pătimirea duhovnicească şi dragostea, care naşte sensibilitatea duhovnicească, astfel încât inima să nu mai poată îndura să se piardă niciun om departe de Dumnezeu. Aşadar, această forţă este aceea care ne introduce într-un alt mod de gândire duhovnicească şi de simţire duhovnicească.

Dacă vrem să vedem care este boala noastră, care este boala lumii, chiar și a oamenilor Bisericii, cum se măsoară secularizarea membrilor Bisericii, într-acest mod se măsoară. **Omul însă vrea ca lucrurile să-i fie pregătite, vrea să-i fie asigurate darurile lui Dumnezeu și măsoară dragostea lui Dumnezeu și a celorlalți după gradul în care îi sunt satisfăcute pretențiile și hatârurile sale de după cădere.**

O relație care nu a trecut și prin suferința refuzului nu poate să devină o relație adevărată. În acest înțeles trăim într-o comunitate bisericească, care preferă să tăgăduiască Crucea, care vrea să se îndrepte spre Împărăția cerurilor prin comoditate.

Dar atunci când te îndrepți prin comoditate spre Împărăția cerurilor, fără simțirea Crucii, chiar dacă ți s-ar dărui Raiul, nu l-ai alege, nu l-ai recunoaște.

Aceasta este calea Bisericii. Astfel poate omul să ajungă la cunoaștere. Acele vorbe care se spun „suntem creștini ortodocși, poporul ales al lui Dumnezeu, suntem Ortodoxia care susține neamul etc." sunt cuvinte fără acoperire dacă nu coexistă cu cele ce au fost spuse mai sus. **Biserica nu este cârja niciunui neam, nu este cârja niciunui grup social, Biserica nu are nevoie de adepți, nu are nevoie de mulțimi. Ea cunoaște doar calea pocăinței. Pocăința se realizează dacă simțim că L-am pierdut pe Hristos din inima noastră.**

Cât privește pocăința noastră, aceasta nu este ca să ne recunoască lumea, ci ca să ne încorporăm în Hristos. În Trupul lui Hristos există întreaga lume (oikumene), nu este o lume îmbucătățită în grupuri sociale și etnice.

Această cădere a noastră, ideologizarea Bisericii, conservatorismul sau liberalismul, stăruința pe teme scolastice a teologiei noastre și nu practicarea procesului dureros de căutare a lui Hristos, care se petrece în inima omului, dă mărturie tocmai despre simptomul secularizării Bisericii.

Ceea ce caută și mărturisește astăzi Biserica noastră prin intermediul citirii pericopei evanghelice a tămăduirii fiicei femeii cananeence este reînsufletirea credinței, care pornește exact de la acest proces al pocăinței și se îndreaptă constant spre cele de pe urmă (eshatonul) și este de ajuns numai să existe smerita predare de sine către Dumnezeu.

Calea suferinței

Pericopa evanghelică de astăzi ne vorbește despre învierea singurului fiu al văduvei din cetatea Nain (v. *Luca* 7, 11-17). Pericopa menționează că atunci când Mântuitorul l-a înviat pe fiul acelei văduve, poporul cu frică a mărturisit că Dumnezeu l-a cercetat pe el.

Prin intermediul cuvântului evanghelic vedem că însuși Domnul se ocupă de cei neputincioși, de cei bolnavi și de cei îndureraţi. Vedem că **oamenii îndureraţi sunt aceia care devin în principal apți să primească cercetările lui Dumnezeu, dar și aceia care teologhisesc dinlăuntrul propriei lor vieți.** Pentru că theologia înseamnă să mă împărtășesc de viața lui Dumnezeu, theologia înseamnă să pătimesc cele dumnezeiești, să particip la harul lui Dumnezeu și nu doar să grăiesc în mod intelectual „despre Dumnezeu".

Am putea să facem un paralelism. Așadar, așa cum Domnul a cercetat-o pe văduvă, atunci când a murit fiul ei, și ea încetase să mai aibă nădejdi, nădejdi omenești, așa se întâmplă și cu fiecare om. Așadar, vedem că acela care este pregătit să primească cercetările lui Dumnezeu este acela care a ajuns la limitele sale, acela care deja, prin cele ce se întâmplă în viața lui, încetea-

ză să mai nădăjduiască în propriile sale puteri și posibilități. Atunci vine Dumnezeu, în momentul în care va „muri" omul și vor înceta să mai existe nădejdile omenești. Adică, atunci când omul încetează să mai nădăjduiască în el însuși.

Însă, în general în viața duhovnicească, atunci este pregătit omul să primească cercetările și harul lui Dumnezeu, când încetează să mai nădăjduiască în cele omenești, când încetează să mai nădăjduiască într-ale sale. Am putea să spunem că suferința este modul în care omul îl percepe pe Dumnezeu. Așa cum viața vine pe lume prin durerile nașterii, tot așa și în nașterea duhovnicească, modul este suferința, durerea. Nu pentru că Dumnezeu vrea să suferim, ci pentru că suferința este modul în care omul depășește și scapă de imaturitatea sa. Imaturitatea se exprimă ca o falsă simțire, ca simțire a suficienței de sine existențiale, de tipul „pot să trăiesc și fără Dumnezeu".

Așadar, pentru ca omul să aibă această capacitate de a percepe și de a gusta viața, unica premisă este suferința. De obicei suferința pe care o are fiecare om este analogă cu iubirea de sine (filavtia), cu trufia sa, cu egoismul său. Analogă cu îndărătnicia omului, adică cu faptul de a nu voi să se predea pe sine lui Dumnezeu, ci dimpotrivă, să stăruiască și să se predea gândului său și puterii sale.

De aceea, undeva zice Sfântul Siluan Athonitul că cei mândri pătimesc. Pătimesc pentru că

nu-L lasă pe Dumnezeu să-și facă lucrarea Lui și se lipsesc astfel de viața Lui. Maturitatea este, așadar, ca să poată omul să vadă și să cunoască că prin suferință se descoperă Viața în viața noastră.

Ce zice Evanghelia când Domnul nostru s-a urcat pe Cruce? „Trebuia ca Hristos să pătimească acestea și să intre în slava Sa" (*Luca* 24, 26). Trebuia să pătimească acestea ca să intre în slava Sa, nu pentru că se afla în afara slavei, ci ca să ne arate nouă modul propriei noastre învredniciri, care se face prin suferință.

Dar nu orice suferință mântuiește. Mântuiește suferința dacă o vom gestiona în mod corect. Și se face o corectă gestionare atunci când încetează să mai existe nădejdi omenești. Aici nu vorbim numai despre problemele bolii trupești sau despre problemele economice materiale. Și acestea împreună-lucrează; dar aici vorbim în special despre cazul în care omul trăiește în patimile sale și nu mai are nădejdi să se elibereze dintr-acestea. Să se elibereze, nu ca să se simtă bine cu el însuși, că, așadar, el este virtuos, ci mai mult decât atât, ca să înceteze să mai aibă nădejde în el însuși că ar putea prin el însuși să-L vadă pe Dumnezeu. Și, deoarece nu percepe, nu gustă existența lui Dumnezeu, simte această moarte lăuntrică.

Ce opțiuni are atunci omul? Poate să se închidă în sine însuși, să se închidă în mod autist în vinovățiile sale, sau în problemele sale și să le plângă. Acest fapt, dacă-l analizăm, cuprinde în sine o

formă de plăcere. Este acea auto-întristare în care ne place să ne plângem, ne place să simțim că suntem nedreptățiți, că nimeni nu ne iubește; desigur că ne construim și scenarii în jurul acestor lucruri ca să ne justificăm pe noi înșine în minciuna noastră sufletească și în ticăloșia noastră. Din ce pricină nu am reușit să aflăm această cale a smereniei? Unde este și care este aceasta? Nădejdea și deplina raportare la Dumnezeu. Altfel suferința devine pricină pentru alimentarea înălțării noastre trufașe, astfel încât să ne simțim importanți în suferința noastră. Este o blasfemie față de Dumnezeu ca noi, oamenii de zi cu zi ai Bisericii, să ne plângem și să spunem: „Unde ești Dumnezeul meu? Ne-ai uitat".

Dumnezeu nu ne-a uitat, dar ne place acest scenariu, pentru că așa simțim că ne-au nedreptățit alții și, desigur, ne-a nedreptățit Dumnezeu. Astfel, într-o oarecare măsură în această stare simțim o autoafirmare, care în același timp ne mărginește în mod disperat la cele pământești. Noi alegem această cale deoarece nu putem să devenim persoane importante în evenimentul deschiderii noastre spre Dumnezeu.

Nu există păcat mai mare decât deznădejdea, decât văicăreala. Nu există mai mare tăgăduire și hulire a lui Dumnezeu decât să cârtim și să ne justificăm în cârtirea noastră, judecându-l desigur pe altul.

Astfel, Dumnezeu îngăduie în acest mod să se descopere adevărul nostru. Ce face văduva?

A murit fiul ei și merge către Hristos. Însă, de ce mai vrea ea să tulbure apele? S-a sfârșit cu fiul ei. Ce mai cere de la Dumnezeu? Acesta este un eveniment paradigmatic care vrea să ne spună, inclusiv nouă, că atunci când suntem deja „morți", singura nădejde a noastră este Dumnezeu. Însă de ce nu facem acest lucru mai devreme? De ce trebuie să trecem prin această moarte?

Pentru că, dacă nu trecem prin această simțire a neputinței, a posibilităților noastre limitate, vom avea convingerea că ceva-ceva facem și noi ca să câștigăm darurile lui Dumnezeu! Și astfel, inima noastră nu poate să fie pe deplin deschisă față de Dumnezeu. Când, așadar, simțim că toate sunt daruri și că nu avem ce să mai arătăm, înțelegem dragostea (erosul), iubirea lui Dumnezeu pentru om. Când avem noi ceva în mâinile noastre ca să-i dăm, ca să-i demonstrăm, atunci nu este deplină deschiderea noastră față de Dumnezeu. Pe cât omul nu conștientizează această lecție, pe atât va fi pedepsit și se va chinui.

Să nu credeți că problemele psihologice sunt pur și simplu exclusiv niște stări pe care le au oamenii prin moștenire. Ni le creăm și noi înșine. Le creăm atunci când stăruim în mod obiectiv asupra eului nostru. Când vrem să ne îndreptățim în noi înșine, când vrem să ne îndreptățim gândul nostru. Și nu-i spunem lui Dumnezeu: „Suntem cu totul în eșec; miluiește-ne pe noi". Ne sperie această simțire de a mărturisi eșecul, nereușita

noastră. Pentru că în adânc nu credem în filantropia (iubirea de oameni) a lui Dumnezeu, în Dragostea lui Dumnezeu.

Ce se întâmplă atunci? Dumnezeu vine acolo unde omul este „mort". Numai celor „morți" le grăiește Dumnezeu. Numai pe cei „morți" îi cercetează. Ce este toată nevoința noastră? Să ne „mortificăm pe noi înșine", nu ca să respingem valoarea umană și vrednicia, ci pentru că noi credem cu adevărat că în suflarea lui Dumnezeu, acestea își primesc conținutul lor deplin.

În acest mod îl cercetează Dumnezeu pe om. Noi ne lipsim de aceste cercetări, deoarece îl refuzăm pe Dumnezeu și alegem dreptatea noastră. Toată viața noastră este o provocare și o posibilitate pentru astfel de prilejuri de a ne cerceta Dumnezeu. Dumnezeu îi cercetează pe cei neputincioși, pe cei îndureraţi, îi cercetează pentru că aceștia au capacitatea cunoscătoare de a recunoaște cercetările lui Dumnezeu. Altfel, noi ne simțim atât de siguri cu noi înșine, suntem atât de aranjați în situațiile noastre, în izbânzile noastre și în reușitele noastre, încât nu putem vedea mai departe de noi înșine. Ni se limitează capacitatea noastră optică. Dar atunci nu numai pe Dumnezeu, dar nici pe icoanele Lui, adică pe ceilalți oameni nu le primim și nu le recunoaștem. **Doar când trecem prin situații asemănătoare, putem să împreună-pătimim și să participăm la durerea fiecărui om.**

Așadar, cu cât omul se simte mai tare în puterile sale, în reușitele sale, în obiectivele sale, cu atât mai mult devine invalid. Numai când recunoaște că puterea lui este Dumnezeu, atunci și numai atunci poate să se elibereze.

Ce sunt, așadar, cercetările lui Dumnezeu? Este atingerea lui Dumnezeu de noi înșine. Ce se întâmplă acum? Domnul nostru îl învie pe fiul văduvei, dar să fiți siguri că atunci când văduva a văzut că Domnul este Stăpânul vieții și al morții, s-a rezolvat problema ei. A înțeles că nu există moarte. Prin urmare, atunci ar putea să primească și moartea copilului ei, adormirea copilului ei, pentru că de-acum a înțeles că nu există moarte.

Ce sunt în cele din urmă cercetările lui Dumnezeu? Este certitudinea că Dumnezeu este aproape, este lângă noi și ne iubește. Ce sunt cercetările lui Dumnezeu? Este certitudinea că într-aceste cercetări moartea a fost biruită.

Toată nebunia pe care o avem zilnic că suntem pedepsiți cu ceva este scuza (alibiul) adevăratei noastre probleme, care este absența certitudinii că moartea a fost biruită. Aceasta nu este ipoteza unui demers intelectual. Este ipoteza cercetărilor lui Dumnezeu. Cu cât omul este mai pierdut, cu atât are nădejdi mai mari, este de ajuns să nu se izoleze în sine însuși, înlăuntrul ticăloșiei sale, înlăuntrul problemelor sale, psihologice sau de oricare alt fel, ci să alerge la Dumnezeu spunând „sunt un eșec deplin, fă cu mine tot ce voiești".

Creștin „viu" sau mort?

Am ascultat astăzi de la Domnul nostru în pericopa evanghelică parabola „semințelor bune" (v. *Luca* 8, 4-15), așa cum o numește Biserica noastră. Domnul nostru se referă la un agricultor care și-a însămânțat în pământ sămânța lui, iar o parte din sămânță a rodit, iar alta nu. Agricultorul este Domnul nostru, iar sămânța este cuvântul lui Dumnezeu.

Atunci când sămânța cade pe drum și este călcat în picioare, parabola îi arată pe oamenii care refuză să primească Cuvântul lui Dumnezeu dintru început. Există, desigur, și celelalte două cazuri. În primul caz sămânța cade pe pământ pietros, începe să aibă o oarecare simțire de rodire, dar în cele din urmă nu mai poate să înainteze. În celălalt caz, sămânța cade într-un pământ aproximativ bun, dar acolo există și spinii, care împiedică dezvoltarea și rodirea. Mântuitorul se mai referă și la ultima situație, în care pământul este bun, adică pământul este corespunzător, prin urmare primește Cuvântul lui Dumnezeu și rodește.

Noi aparținem mai degrabă celei de a doua și a treia categorii. Nu ar putea cineva să accepte cu ușurință că îl tăgăduiește pe Dumnezeu, dar

nici să spună că este pământul cel bun şi că aduce roade. Prin urmare, ne aflăm în acea situaţie în care omul din pricina grijilor, din pricina plăcerilor, când primeşte Cuvântul lui Dumnezeu şi când, în momente de ispită, îl neglijează, uită Cuvântul lui Dumnezeu.

De acord cu toate acestea. Şi ce se întâmplă apoi? S-a sfârşit istoria noastră? Niciodată nu se termină istoria noastră atâta vreme cât trăim. Există totdeauna posibilitatea schimbării. Să ştiţi că cea mai mare armă a diavolului este aceea de a ne crea senzaţia că nu poate exista posibilitatea de a ne schimba. **Desigur că experimentaţii noştri Părinţi spun că cel mai mare păcat nu este răstimpul făptuirii lui, cât îndoiala dacă ne vom putea îndrepta vreodată şi dacă ne vom putea pocăi.** În chip foarte limpede, prin urmare, prin mijlocirea Multmilostivului Dumnezeu există posibilitatea schimbării omului.

Dar prin ce mod devine pământul, adică sufletul nostru, pământ fertil, şi cum poate să rodească Cuvântul lui Dumnezeu, să devină viaţă, să devină trăire.

Să vedem mai întâi care este motivul îndepărtării noastre de Dumnezeu. Care este acel motiv care poate să ne creeze o asemenea stare lăuntrică, astfel încât să nu fim statornici în dragostea lui Dumnezeu şi să fim înrâuriţi de evenimentele exterioare, care ne atrag spre dispoziţia de a-L tăgădui pe Dumnezeu.

Motivul este acela că nu este statornică credința înlăuntrul nostru. Iar aceasta ce înseamnă? Nu este faptul ca să-L acceptăm pe Dumnezeu mai mult în mod intelectual, ci că din perspectiva trăirii nu suntem convinși că Dumnezeu este bucuria noastră. Nu suntem convinși că Dumnezeu este viața noastră. Ci sunt acelea pe care le avem în conștiința noastră, în inima noastră și pe care le socotim drept viață, drept bucurie, drept plăcere. Însă prin fire, întrucât suntem cu adevărat icoane ale lui Dumnezeu, și odihna noastră este numai în Dumnezeu, avem un nemărginit dor pentru Cel Nemărginit.

Omul are prin fire un patos. Are o înclinație spre bucurie, are o înclinație spre plăcere. Așadar, atunci când nu a aflat care este rațiunea adevăratei bucurii și plăceri, deraiază. Găsește substitute. Păcatul nu este nimic altceva decât un substitut al adevăratei vieți, o încercare nereușită a omului de a afla bucuria, însă o bucurie greșită.

Însă pentru ce unii oameni sau mai degrabă majoritatea aleg această bucurie mincinoasă, și nu pe cea adevărată? Cu siguranță că la această întrebare ar putea cineva, generalizând, să răspundă că deoarece noi suntem făpturi „de după cădere", de aceea avem înclinația spre cădere, spre păcat. Aceasta este o explicație, dar practic și personal ce se întâmplă? Din ce motiv se întâmplă aceasta? Se întâmplă deoarece a slăbit harul lui Dumnezeu înlăuntrul nostru. Însă de ce

a slăbit harul lui Dumnezeu înlăuntrul nostru? Care este principalul motiv? Știți, fiecare dintre noi, atunci când ascultă cuvântul evanghelic, se entuziasmează. Zice „mă voi schimba", dar nu se schimbă. Ce se întâmplă? Spunem că a slăbit harul lui Dumnezeu, dar din ce motiv?

Pricina de bază, oricât de ciudat ni s-ar părea, este nepăsarea, lenevia. Cel mai mare păcat și rădăcină a oricărui rău este lenevia. Să recurgem puțin la imnografia Bisericii noastre. Vom vedea că, atunci când se referă la desfrânata care se pocăiește, spune „marea ei pocăință", iar atunci când se referă la Iuda, spune „grozava lui lenevie".

Cineva ar putea spune: „De ce unii îl vor pe Dumnezeu, iar alții nu-l vor? Nu avem toți dispoziția de a merge spre ceea ce este corect, nu avem toți dorul după adevăr? Care orb nu va cere să vadă lumina?". Care este însă diferența? Că cineva „se silește" pe sine însuși, iar altul nu face aceasta. Cineva își activează această responsabilitate și această dorire a căutării pe care o posedă înlăuntrul său, iar altul își castrează această dorire. Își castrează toată această dispoziție pentru viață.

Din această pricină, omul care este leneș, ca să acopere această vinovăție și această micime de suflet a sa, dezvoltă teorii, dezvoltă filosofii. Dacă este în Biserică, va începe să explice așa-numitul reportaj bisericesc, iar dacă este în

lume, va începe să vorbească despre sistemele politice. Așadar, această lipsă a omului, această responsabilitate de temelie a sa, care-i anulează înțelesul că este om, este trândăvia.

Noi spunem să facem aceasta, să facem alta. Ce să faci tu, omule ticălos? Ești pregătit să lucrezi, să faci lucrare cu tine însuți? Acolo este fondul întregii probleme. Pentru că ce ne aduce trândăvia? Uitarea, ne spun Părinții noștri. Faptul de a uita. Uităm. Dumnezeu devine pentru noi o amintire depărtată.

Poate că la un moment dat am gustat ceva, poate că ne-a dăruit Dumnezeu anumite experiențe, la vreo Spovedanie poate, dar, dacă nu vom lucra aceste experiențe, puțin câte puțin le vom uita. Și ce se întâmplă? Este precum sunt unii care spun că sunt ai Bisericii, întrucât cândva de mult au asistat la cursurile catehetice destinate copiilor. Ce înseamnă acest lucru, faptul că oarecând au fost la cursurile catehetice pentru copii? Acum ce trăiești? Toată chestiunea este cum ne activăm pe noi înșine. Problema fundamentală este, prin urmare, trândăvia care naște uitarea. Nu ne mai amintim de Dumnezeu, îl uităm pe Dumnezeu.

Așadar, omul este chemat să lucreze. Să facă lucrare cu el însuși. Pe ce bază? Deoarece unii zic: „Cum este cu putință, părinte, aceasta?". Dacă vrei se poate face. Dumnezeu ne-a dat toate mijloacele și toate posibilitățile. Care este primul

mijloc, care este cea mai mare posibilitate, pe care ne-a dat-o Dumnezeu ca să lucrăm? Moartea.

Aceasta este logica morții „pentru ca să nu se facă răul nemuritor". Există moartea pentru ca omul să zică: „De orice m-aș bucura, orice aș diviniza este mincinos, nu are continuitate. Bărbat de aș afla, femeie de aș afla, ce se întâmplă? Ne sfârșim". Drept pentru care omul constată că trebuie să găsească ceva, pentru că toți se îngrozesc la ideea morții. În special aceia care sunt „bogați", pentru că au divinizat stricăciunea și trecătorul pe care-l au în mâinile lor. Dacă doriți, încercați să-i amintiți cuiva care este îndrăgostit de moarte.

Însă aceasta este realitatea. Prin urmare, noi trebuie să găsim ceva profund, ceva esențial. Aceasta va fi forța propulsoare ca să ieșim din lenevia noastră și de a intra în procesul de amintire de Dumnezeu. Și care este modul de a afla ceva? Este rugăciunea, a doua trăire. O rugăciune foarte adâncă și personală.

Omul care nu are rugăciune nu are viață lăuntrică. Este un om „mort". Poate să facă lucrare socială, poate să ajute întreaga lume, poate să facă cei mai buni copii și să întemeieze cea mai bună familie, dar dacă înlăuntrul său nu este un om de rugăciune, adică dacă nu însetează, precum pământul cel uscat după apă, ca să trăiască planta, dacă nu caută cu ardoare una-două ore pe zi să fie el singur cu Dumnezeu și să se roa-

ge, iar aceasta să-i fie bucurie, acel om nu este om, nu are viață. Poate să fie cel mai bun om din lume. Din punct de vedere moral să fie cel mai bun. Ontologic însă, el este un om mort.

Aceasta este deosebirea înțelesului de morală în cadrul Bisericii. Nu este moral omul pentru că a făcut lucruri bune. Este moral pentru că are viață. Aceasta este toată problema. Avem viață? Prin urmare, se deosebește moralul de ontologic.

Rugăciunea este deschiderea făcută cu scopul de a se izbândi adevărata orientare. Când omul începe să se îndepărteze de această pomenire a realității sale și nu se află într-o stare de continuă rugăciune, atunci căderea este previzibilă. Analog, desigur, cu caracterul fiecăruia. Căderea se produce pentru că este leneș, pentru că L-a uitat pe Dumnezeu, pentru că nu lucrează rugăciunea.

Și un al treilea pas, care este cel mai de temelie dintre toate, este iubirea de frați. Să-l iubim pe om. Să-l iubim nu numai făcând vreo lucrare socială, ci în principal într-un mod personal. Pe cei ce-i veți vedea că vorbesc despre pace și că sunt iubitori de pace, de cele mai multe ori pacea lor ajunge până la ușa casei lor. Ce se întâmplă însă în familia lor, cu tovarășul sau tovarășa lor de viață, cu copiii lor? De obicei în planul personal este toată problema. Pune pe cineva să-ți dezvolte diferite teorii politice sau economice. Acolo le va spune frumos, excelent. Însă, când

va veni în conflict cu colaboratorul său la locul de muncă, acolo va căuta să-l combată. Acolo se vede cu adevărat ceea ce crede omul.

Iubirea de frați este, prin urmare, și un indiciu al adevăratei noastre dispoziții pentru adevăr. Și, dacă vreți, cum să nu răspundă Dumnezeu rugăciunii noastre când noi răspundem cu dragoste aproapelui nostru? Când noi pe cel ce ne nedreptățește, în principal pe dușmanul nostru, îl privim cu pogorământ, cu îngăduință, în sfârșit, ne zbuciumăm ca să-l iubim. Când Dumnezeu vede această dispoziție a noastră, Dumnezeul dragostei, credeți că nu va deschide cerurile în inima noastră?

Se impune să ne activăm, să ne nevoim în planul iubirii de frați și în special pentru aceia care ne nedreptățesc. Să ne educăm în a combate duhul judecării aproapelui. Să nu ne divinizăm propria noastră viață. Să ne amintim necontenit de moarte înlăuntrul nostru, în fiecare zi. În principal însă, să ne activăm rugăciunea. Facem toate acestea nu ca să fim persoane religioase, ci pentru că aceasta este viața noastră. Aceasta nu este ipoteza unei predici care se impune unora ca să fie buni creștini. **Nu există bun creștin. Există creștin viu sau mort.**

Așadar, atunci când omul lucrează astfel, vom vedea în cele din urmă că poruncile lui Dumnezeu sunt ușoare. Ele sunt „cuvintele vieții veșnice", iar jugul lui Hristos este ușor.

Din singurătate în comuniune

Citirea noastră evanghelică de astăzi se referă la tămăduirea demonizatului, atunci când Domnul nostru a cercetat ținutul Gadarenilor (v. *Luca* 8, 26-39). Demonizatul nu avea casă, ci locuia în locuri pustii, în morminte, fără să comunice cu oamenii, până în momentul în care L-a întâlnit pe Domnul. Îndată ce l-a tămăduit Domnul, continuă pericopa evanghelică, el s-a așezat întreg la minte și liniștit la picioarele Lui, cerându-I să-L urmeze în lucrarea Lui. Domnul însă îi spune să continue să trăiască în satul în care se afla și să propovăduiască acolo câte lucruri minunate i-a făcut lui Dumnezeu.

În cadrul citirii din *Apostolul* zilei (2 *Corinteni* 11, 31 – 12, 9), Apostolul Pavel își descrie experiența, care era experiența vieții sale și semnul de referință al existenței sale.

Dumnezeu are pentru fiecare om un cuvânt concret. Sau ca să spunem în alt mod: în fiecare om există un cuvânt (rațiune, logos) al Domnului nostru, care are o valoare centrală în viața lui și-l definește.

Așadar, se poate să studiem Sfânta Scriptură și să ascultăm diferite cuvinte și evenimente, însă cuvinte diferite trezesc oameni diferiți.

Este important ca omul să găsească care cuvânt al Domnului este acela care-l exprimă, care cuvânt este acela care face vie existența lui și devine izvorul vieții.

Pentru Apostolul Pavel cuvântul Domnului nostru a fost: „De ajuns îți este ție harul Meu; căci puterea Mea întru neputință se săvârșește". „Îți este de ajuns", așadar, „harul pe care ți l-am dat, puterea Mea este desăvârșită și se arată întreagă, desăvârșită, în încercarea ta, în greutatea ta, în ghimpele tău". Din pricina „măreției descoperirilor", continuă citirea, i-a fost dat „un ghimpe în trup", ca să nu se mândrească, ca să nu se „trufească". Acest cuvânt a definit viața Apostolului Pavel.

Semnul absenței vioiciunii lăuntrice, indicatorul faptului că nu avem o relație vie cu Dumnezeu este acela că lipsește din viața noastră acel cuvânt care ne face vii și ne insuflă. Avem datoria de a căuta și de a găsi acel cuvânt care ne insuflă, ne plinește, ne umple viața și ne trezește dragostea pentru Dumnezeu.

Așadar, pentru măreția descoperirilor i s-a dat Apostolului Pavel acest ghimpe. Acest lucru este valabil pentru fiecare dintre noi. Dacă pentru Apostolul Pavel, care ajunsese la o asemenea măsură a sfințeniei, era necesar ghimpele, ca să-i fie reținut gândul și ca să rodească darul lui Dumnezeu, cu cât mai mult pentru noi sunt necesari ghimpii, astfel încât să dobândim coerență

și consistență lăuntrică. Ca să înțelegem măsura noastră, să înțelegem neputința noastră, să înțelegem starea noastră și astfel să avem o raportare rugătoare a vieții noastre la Dumnezeu.

Ce spune Apostolul Pavel când descrie descoperirile pe care i le-a dăruit Dumnezeu? A ajuns, spune el, până la al treilea cer și a auzit cuvinte de nespus. „A fost răpit", zice despre sine, „până la al treilea cer", ca să nu creadă unii că aceasta este ceva în afara firii omenești.

Apostolul Pavel menționează ghimpii săi, menționează bolile sale și, desigur că atunci când vorbește despre descoperirile pe care le-a primit de la Domnul, vorbește ca și când ar fi fost vorba despre o altă persoană. Zice el: „Am cunoscut un om în Hristos, care în urmă cu paisprezece ani...", spune aceasta deși vorbește despre el însuși, deoarece știa că omul cel în Hristos nu este propriul nostru „eu". Este darul lui Dumnezeu, este harul lui Dumnezeu. Ceea ce el menționează și pentru care se laudă sunt bolile lui, sunt ghimpii lui, sunt încercările pe care le-a primit, pe care le-a îndurat, pe care le-a primit cu mulțumire pentru numele lui Hristos. El exprimă în acest mod împreună-lucrarea sa cu harul lui Dumnezeu. El exprimă în acest mod tradiția necazurilor lui, a luptei lui duhovnicești, a nevoinței lui în harul lui Hristos, pentru ca harul lui Dumnezeu să rodească. Acolo el vorbește despre sine însuși.

Vreun cercetător științific ar putea spune că avem de-a face cu o personalitate schizoidă. Da. Pentru omul care nu a gustat darurile lui Dumnezeu, toate acestea sunt o schizofrenie. Însă este o preadulce schizofrenie care ne face vii. Este schizofrenia care posedă „adevărul cel adevărat". Așadar, acestea le menționează Apostolul Pavel cu privire la descoperiri.

Un alt punct pe care l-am putea observa este faptul că Apostolul Pavel vorbește despre experiențele pe care i le-a dăruit Dumnezeu. Faptul că a auzit cuvinte de negrăit, care nu se pot descrie. „A fost răpit" în Rai. Știți, acest lucru nu este numai o chemare pentru Apostolul Pavel, este și pentru fiecare dintre noi.

Pătimim noi o astfel de stare? Căutăm o asemenea experiență? Noi L-am subestimat atât de mult pe Dumnezeu și pe Cuvântul Său, am subestimat atât de mult relația noastră cu El. **Relația noastră cu El se află în chip limpede pe un plan cel mult psihologic, romantic, sentimental, sau, dacă vreți, poetic, care însă nu atinge cele mai adânci coarde ale existenței noastre și nu are nimic de-a face cu taina vieții, care se descrie prin întrebarea: „Cine este Adevărul?".**

Nu vorbim despre o abordare intelectuală, sau fie ea și sentimentală a Adevărului, ci despre o abordare ontologică, existențială. Adică întreg eul meu să se scufunde în lumina lui Dumnezeu. Întregul meu sine să devină ce? Un ochi, vedere.

Întreaga mea existență să devină un ochi care să vadă, să „contemple", să se bucure de vederea feței lui Hristos în modul în care El știe. Într-un mod posibil funcțiilor noastre existențiale.

Așadar, acest fapt de a deveni omul întreg ochi și să „vadă", să privească, aceasta este Viața. Toate celelalte sunt basme pentru a ne păcăli pe noi înșine. Deoarece fiecare își plăsmuiește propriul său paradis, confecționându-și propria lui relație închipuită cu Dumnezeu. Însă provocarea este ca întregul om să devină ochi, să vadă, să devină ureche și să perceapă taina vieții. Aceasta este pricina existenței noastre. Aceasta este rațiunea existenței Bisericii. Și care este calea? Prin ghimpe. Prin cruce. Prin încercare. Numai pe această cale.

Se înțelege, așadar, cât de mult ne păcălim pe noi înșine și cât de mult jignim taina Bisericii atunci când venim în Biserică ca să ni se rezolve problemele.

În Biserică însă, trebuie să venim, înainte de toate, ca să ni se descopere Persoana, iar nu ca să ni se rezolve problemele. De aceea, omul care se scandalizează pentru că Dumnezeu îngăduie să aibă probleme, deși el este „băiat" bun, este un „băiat" bolnav, care nu poate să înțeleagă că are posibilitatea de vedea și de a auzi.

Astfel, bunul Dumnezeu, vrând să-și asigure darurile pe care ni le dăruiește că vor ajunge să rodească, îngăduie ghimpii pentru fiecare

dintre noi. Pe cât crede omul că ridică capul și că este bine, îngăduie Dumnezeu ghimpii pentru că îl iubește. Astfel, îi aduce ceva în viața lui ca necontenit să-l educe. Dacă există un om care se va întoarce în inima lui și nu va afla o ispită care să-l educe totdeauna, aceasta înseamnă că, fie nu are conștiință, fie a ieșit în afara planului lui Dumnezeu.

Omul care este cu adevărat înlăuntrul planului, în iconomia lui Dumnezeu, și toți ne aflăm în lăuntrul acesteia, sesizează că totdeauna, atunci când își organizează lucrurile și-i merg toate bine și-și face o familie bună și-i merg toate într-un mod mulțumitor și zice „ah, ce bine este", dintr-odată vine ceva care-i ucide bucuria. Pentru că Dumnezeu vrea să arate că ceea ce a făcut, ceea ce a divinizat nu este adevărul, nu este o izbândă omenească, și-i închide ușa dintr-o parte, i-o închide și din cealaltă parte. Îi închide toate ușile, ca să se întoarcă acolo unde se află adevărul, acolo unde este Hristos, ca să înțeleagă că acolo este viața.

Cu cât omul înțelege mai grabnic acest lucru, cu atât mai bine. **Cu cât omul mai grabnic se pleacă, se îngenunchează lăuntric pe sine însuși și-și înțelege neputința sa, își înțelege măsura sa și nu osândește pe niciun frate de-al său, atunci Dumnezeu nu mai îngăduie noi ghimpi grei. Dacă, așadar, noi de bună voie îngenunchem, nu ne va îngenunchea întru liber-**

tatea noastră Dumnezeu. Pentru că s-a reușit ceea ce vrea Dumnezeu: să îngenunchem ca să vedem, să îngenunchem ca să gustăm, să îngenunchem ca să-L zărim pe Dumnezeu.

Iată, așadar, că întreaga noastră luptă este pentru a ne tăgădui puterea noastră și ca să înțelegem că Puterea lui Dumnezeu, harul lui Dumnezeu, se descoperă în plinătatea lui, acolo unde încetează lucrurile noastre. Acolo unde se epuizează puterile noastre. Acolo unde nu mai predomină propriile noastre limite.

Priviți cât de înțelept l-a făcut Dumnezeu pe om. Se naște micuț și neputincios ca să nu se trufească. Astfel, el învață rațiunea oferirii, a slujirii, a dependenței, a neputinței. Și mai când altă dată? La bătrânețile lui, când este iarăși neputincios, iarăși devine slab. Când vin cele de pe urmă ale sale ca să experimenteze că nu poate să facă nimic el singur, să-și înțeleagă neputința, și aceasta ca pe un fapt pe care i-l dăruiește Dumnezeu, ca să fie pregătit sufletul lui. Pentru că numai când își înțelege omul neputința sa, posedă premisele necesare pentru a gusta Puterea lui Dumnezeu.

Așa îngăduie Dumnezeu. Aceasta dă simțirea comuniunii. Ce înseamnă, însă, comuniune? Ce înseamnă relație? Ce înseamnă singurătate? Singurătate nu este ca eu să fiu singur. Comuniune nu înseamnă să am o mulțime de oameni lângă mine. Comuniunea și relația este simțirea lăuntrică că trăiesc. Că pășesc pe picioarele mele.

Că trăiesc în spațiul și în timpul meu. Că nu există moarte. Că există persoană. Că sunt persoană, că am identitate.

Este ceea ce am spus și la început. Trebuie să aflăm Cuvântul Domnului, care ne definește, Cuvântul Domnului, care ne exprimă. Acesta ne dă ipostas, ne dă identitate și, prin urmare, putem să avem relație, cu noi înșine mai întâi și în continuare cu fiecare om.

În măsura în care omul nu găsește Cuvântul, este condus spre întristări. Există două feluri de întristări. Există întristările fără de voie, zilnice, întristările lumești, precum pierderea averii, boala și toate lucrurile întristătoare pe care le trăiește fiecare.

Acest prim fel de întristări ne conduce la cel de-al doilea, care este și mai profund. Este preocuparea cu inima noastră, care ne face să vedem și să zicem că: „Înlăuntrul meu trăiesc experiența unui gol, trăiesc experiența absenței lui Dumnezeu, nu am bucurie. Am în fața mea moartea și mă îngrozesc. Nu știu ce se întâmplă. Îmi lipsește harul lui Dumnezeu. Nu știu de unde vin și unde merg.

Astfel, intru într-un proces de căutare a adevărului. Un proces dureros deoarece în acest caz nu ai o persoană văzută în fața ta. În fața ta nu îl ai pe prietenul tău și pe prietenele tale care te relaxează, ci ești absolut singur. Ai în fața ta un Dumnezeu, Care nu-ți răspunde, și tu vrei să-ți răspundă.

Aceasta este cea mai mare tristețe. Este cea mai mare nevoință, dar și singura posibilitate de a ne maturiza lăuntric. Aceasta naște rațiunea relației, rațiunea comuniunii.

Întrucât acest lucru nu-l izbutim noi singuri, ce face Dumnezeu? Ne dă câteva palme, altuia poate să-i dea mângâieri, ca să ne trezim și ca să ne încadrăm în acest proces. Iar tu mergi la Dumnezeu și spui: „Vreau să-l faci bine pe copilașul meu". Începi astfel, și la sfârșit uiți de copilul tău și de toate și te ocupi cu Hristos. În acest fel se dezvoltă progresiv relația noastră personală cu Dumnezeu.

Priviți pe demonizat. Ce a făcut? Care era simptomul său? Era lipsa de comuniune. Unde se afla demonizatul? În locuri pustii și prin morminte. Din acest motiv nevoitorul pustnic merge în pustie. Acolo este spațiul ispitei. Acolo se va lupta. Acolo se află palestra, astfel încât pustia să se transforme în prezență, să devină comuniune, să devină relație.

Pentru aceasta omul este chemat să-și „vină întru sine", să intre în pustia sa, să se însingureze, să intre în „vistieria" lui, în spațiul său. Acolo vin ispitele. **Când ai lume în preajmă, ești foarte bine. Însă atunci când rămâi singur, încep să te chinuiască o mie și unul de gânduri. În special atunci când începi rugăciunea cu metanierul și spui „Doamne Iisuse...", atunci se întâmplă lupta. Încep toate să-ți vină în minte, o mie și**

una de lucruri, iar la sfârșit te cuprinde o panică și zici: „Acum există Dumnezeu sau mă raportez la un gol?". Exact acesta este adevăratul spațiu în care omul se nevoiește și se maturizează.

Epoca noastră pătimește din această pricină. Spunem și scriem foarte multe, avem o continuă întoarcere spre cele din afară, deoarece ne temem să privim înăuntru, iar din acestă cauză ne temem și de simțirea personală.

Este impresionant ce i-a spus Domnului nostru demonizatul când s-a făcut bine: „Să vin împreună cu Tine, să te urmez?". Ați văzut? I s-a sfârșit ispitirea și i s-a dezlegat taina vieții. A înțeles că aici este viața: „Te voi urma, Hristoase al meu, și le voi lăsa pe toate". Ce i-a răspuns Hristos? „Nu, mergi la casa ta ca să propovăduiești cele ce ți-a arătat ție Dumnezeu". Acestea sunt apelurile pe care ni le dă Dumnezeu. Pe unul îl cheamă în pustie, pe altul în patria lui, pe altul în locul său.

Din ce motiv însă Domnul i-a cerut demonizatului să meargă la casa lui? Probabil pentru că motivul acela era o pildă vie a harului lui Dumnezeu. Un fost demonizat, pe care toți așa îl știau și după aceea s-a înțelepțit. Cuvântul său are deacum putere de convingere deoarece s-a schimbat personal. **Pentru aceasta lumea dorește pilde, modele, dorește schimbare, dorește pocăință ca să se încredințeze și în continuare să-L urmeze pe Hristos.**

Domnul, așadar, îl are pe acesta ca pe o pildă vie: demonizatul care a devenit înțelept. I-a spus: „Stai aici ca să te vadă și să le vorbești, deoarece prin acestea pe care le grăiește îi vei convinge pe ceilalți, pentru că de-acum tu însuți te-ai schimbat". Dar și pentru un alt motiv. Pentru că ispitirea lui a fost lipsa de comuniune, demonizarea lui a fost lipsa de comuniune, și acum trebuie să trăiască harul comuniunii și al relației, acolo unde înainte a fost absolut însingurat.

Biserica îi primește pe toți

Am citit astăzi parabola Bunului Samarinean (v. *Luca* 10, 30-37). Toți cunoaștem subiectul acestei parabole. În parabolă se relatează că un oarecare om care mergea de la Ierihon către Ierusalim a căzut rănit. Prin acel loc au trecut un levit și un preot, amândoi fiind oameni religioși din acea epocă și disprețuindu-l sau ignorându-l au trecut pe lângă el. A trecut pe acolo și un samarinean, „Bunul Samarinean" din parabolă, care l-a doftoricit legându-i rănile și ungându-le cu untdelemn și vin, apoi l-a urcat pe animalul său de povară și l-a dus la o casă de oaspeți, ca să-l îngrijească hangiul. Iar hangiului i-a dat doi bani, spunându-i că îi va „plăti" toate cheltuielile când se va termina procesul de însănătoșire.

Bunul Samarinean este Hristos. Cel rănit este omul care pătimește pe calea căutării adevărului, care cu adevărat, îndepărtându-se de Dumnezeu și trăind în păcat, se rănește. Levitul și preotul sunt reprezentanții religiei, sunt oamenii sistemului religios, înlăuntrul căruia este omorâtă relația vie cu Dumnezeu și se „profesionalizează" raportarea la El. Astfel, omul face credința „tradiție", și responsabilitatea lui pen-

tru ziua de azi o transformă pur și simplu într-o obligație pentru protejarea moștenirii religioase, înlăuntrul căreia se consolidează și se justifică.

Casa de oaspeți este Biserica. Bunul Samarinean îl duce pe om acolo ca să găsească posibilitatea tămăduirii sale. Vinul și untdelemnul sunt Sfintele Taine. Sunt Euharistia și Botezul. Hangiul este Păstorul care are grijă de suflet. Cei doi dinari sunt Vechiul și Noul Testament, zestrea pentru păstorirea oamenilor.

Răsplătirea este ziua cea de Apoi în Împărăția Cerurilor, acolo unde Hristos va da cele necesare vieții veșnice.

Multe am putea spune aici. Însă ne vom opri doar asupra unui punct. La înțelesul Bisericii de casă de oaspeți. **Așadar, Biserica este o casă de oaspeți, ceea ce înseamnă că-i primește pe toți. De aceea se și folosește acest cuvânt. Îi primește pe toți ca să-i odihnească și ca să le ofere posibilitatea tămăduirii. Dar nu este locuința noastră definitivă. Este o casă de oaspeți. Nimeni nu are ca locuință definitivă o casă de oaspeți. Casa de oaspeți este o stare pasageră.** Prin urmare, aici Domnul se referă la caracterul trecător al vieții noastre, dar și la responsabilitatea noastră în această viață, care este procesul tămăduirii (terapiei) noastre.

În Biserică se dă posibilitatea tămăduirii și a odihnei omului, astfel încât, pregătit și sănătos, să-și continue parcursul spre locuința lui definiti-

vă, care este Împărăția cerurilor. Este simplu Cuvântul Domnului, și limpezește, dacă vrem, înlăuntrul nostru ținta vieții noastre duhovnicești.

Este efemeră viața noastră. Este o casă de oaspeți. Și, analog cu ce țintă își propune omul înlăuntrul său, ce valori își propune în această viață, se valorizează și existența sa, este determinată și calitatea existenței sale.

Marea problemă este moartea și dificultatea omului de a o accepta ca eveniment în viața lui. Omul are dificultăți în a găsi pe de-o parte o rațiune pentru care merită să trăiască, iar pe de alta un mod prin care să fie biruită moartea.

Orice lucrare am face și oricât de importantă ar fi, oricâtă valoare ar avea cultura noastră, dacă doriți, oricâte valori am avea, sunt încercate prin evenimentul morții. Orice idee, oricât de nobilă ar fi ea – de pildă lucrarea de ajutorare, sau chiar și dragostea de patrie –, dacă este până la limitele omului biologic, este un eveniment antihristic.

Nu există o mai mare secularizare a Bisericii noastre, ca atunci când cuvântul ei și oferta ei sunt destinate pentru slujirea provizoratului nostru, adică omului biologic, care înseamnă nevoi materiale, nevoi psihologice sau chiar și nevoi emoționale. Să-l mângâie pe om, adică să-i dea posibilitatea, astfel încât în angoasa (neliniștea) zilei sale să se simtă bine. Aceasta nu este Biserică. **Biserica înseamnă să mi se deschidă posibilitățile veșniciei.**

Biserica Ortodoxă nu este importantă întrucât poate să prezinte vreo lucrare pământească importantă deoarece există duminica și zicem: „Cel ce a înviat din morți...". Este ziua în care prăznuim Învierea lui Hristos. Biserica nu mântuiește pentru că are preoți buni. Nu mântuiește Biserica Ortodoxă pentru că are o tradiție bună și a dezvoltat iconografia bizantină și cultura bizantină în general. **Biserica mântuiește pentru că are ca eveniment central al ei Învierea lui Hristos, care ne dă și nădejdea învierii noastre personale.**

Această poziție, însă, nu este îmbrățișată de omul contemporan. Această poziție există ca provocare, pentru ca să o experieze omul bisericesc, astfel încât să-și afle propriul mod de a fi, potrivit modului pe care-l are Dumnezeu pentru el. Nu se apropie toți de Dumnezeu în același mod. Problema este ca omul să săvârșească această luptă lăuntrică, să depășească această morală biologică a lui, valoarea lui biologică, și să se întoarcă spre această perspectivă: „Cum este biruită moartea?".

Mai demult, în anii studenției mele am mers în Sfântul Munte ca să discut cu un călugăr neștiutor de carte. Vrând să văd ce nevoință face, cu naivitatea pe care o avem atunci când suntem tineri și ne entuziasmăm de izbânzile ascetice, l-am întrebat ce nevoință face.

Părintele cel neștiutor de carte, dar plin de umor, mi-a spus: „Fac ceea ce mi-a zis Bătrânul meu;

pentru că am îmbătrânit și nu pot să fac nimic, în fiecare seară timp de un ceas mă gândesc la veșnicie și zic: „Vai, vai, veacuri nesfârșite, veacuri nesfârșite! Văd atunci că ceea ce sunt eu este nimic și cum trebuie să păzesc eu ceea ce am acum. Să fiu lângă Hristos ca să fiu pregătit pentru veșnicie. În acest fel evaluez care este provizoratul acestei vieți".

Acest călugăr neștiutor de carte în chip tainic săvârșea această lucrare lăuntrică. Acea lucrare care este mult mai puternică decât aceea pe care o fac chiar și cei mai învățați sociologi, care analizează feluri de teorii și para-teorii, progresiste, conservatoare, moderniste și post-moderniste. **Toată boala noastră este strădania noastră de a uita veșnicia și moartea, iar aceasta deoarece ne îndoim că există viață după moarte și că moartea a fost biruită. Preferăm să ne epuizăm în lucrurile frumoase, prin care ne asigurăm simțirea noastră că suntem cineva și ceva meritățm!**

Așadar, în acest înțeles sunt dezvoltate fără excepție toate sistemele. Anarhistul, de exemplu, care se crede a fi important. De ce face atâta gălăgie?[3] Ce este ceea ce-l supără cel mai mult în profunzimea lui? Ceea ce-l supără cel mai mult în profunzime, la fel ca pe fiecare dintre noi, este

[3] După cum se știe, în Grecia există un segment însemnat de anarhiști, care joacă un rol special, mai cu seamă în revoltele sociale (*n. tr.*).

evenimentul morții. Vrând într-un anume fel să o înțeleagă și să o justifice și neputând să o facă altfel, învinovățește sistemul (statul de drept). Sistemul, orice sistem, care este vinovat potrivit concepției sale, și astfel găsește o mie și una de lucruri și de motive ca să se împotrivească.

Aici, în cele din urmă, nu există bine și rău. Nu există o teorie mai bună sau mai rea. Nu există sistem politic mai bun sau mai rău, dacă omul nu este capabil să ofere perspectivele biruinței morții în el însuși.

Ce înseamnă „putere" (autoritate) și de ce ne deranjează? Autoritatea morții este cea care ne deranjează. Orice fel de autoritate, dacă nu-mi oferă posibilitatea biruinței asupra morții, este sistem, este robie, este asuprire, chiar dacă este și cel mai liberal sistem.

Așadar, lucrul de care omul are nevoie este să vadă viața lui, să o aprecieze și să-i ofere acesteia perspectiva biruinței asupra morții. Astfel binele are valoare. Astfel virtutea are valoare. Astfel orice fapt omenesc își află frumusețea sa existențială. **Lucrarea de ajutorare socială, munca mea, patria mea, toate posedă frumusețe dacă nu împiedică și nu înlocuiesc evenimentul Învierii. Aceasta este rațiunea existenței Bisericii. Aceasta este rațiunea vieții noastre.**

Așadar, în acest sens înțelegem că este relativă și noțiunea de viață morală a omului legalist. Ce să facem cu un om care este om bun,

ține Constituția și legile, este conform cu legea, dar este fără opțiune în fața provocărilor morții? Ce valoare are morala lui din clipa în care este supusă morții și este un fapt biologic?

În fața lui Dumnezeu este la fel ca și un făcător de rele. Făcătorul de rele poate să fie într-o poziție mai avantajoasă pentru că nu posedă ceva care să-i vădească vreun merit în viață, sinele său este distrus, este făcător de rele și poate că uneori face mai multe rele ca să-și dovedească valoarea sa. Și când deja nu mai poate să facă alt rău, sau într-un oarecare moment își vine întru sine, va fi nevoit să se întoarcă într-o altă parte. Astfel, este posibil să aibă mai multă nădejde decât omul legalist să găsească posibilitatea întâlnirii cu Hristos, care este biruința asupra morții.

Viața noastră să devină Dumnezeiasca Liturghie

Hristos în parabola de astăzi (v. *Luca* 12, 13-21) ne atrage atenția asupra poziției omului față de bogăție, față de bunurile materiale și se referă la bogatul cel necugetat la minte, care socotea că scopul vieții sale era desfătarea, așa cum el însuși o înțelegea. Vine însă moartea, se spune în pericopă, și întrerupe toată această bucurie, dar mai îi pune bogatului și această întrebare: „Și cele ce ai pregătit ale cui vor fi?".

Moartea spun Sfinții Părinți că este binecuvântare de la Dumnezeu „ca să nu se facă răul nemuritor", adică ca să nu se înșele omul că poate exista bucurie și veselie departe de fața lui Hristos.

Păcatul, eșecul bogatului, constă în faptul că a căzut în ceva ce nu are veșnicie, a investit în ceva ce ne depășește și nu biruiește moartea. Evenimentul morții se vede ca acel punct limită, care judecă adevărul sau neadevărul vieții noastre, dar și al lucrurilor.

Exact aceasta este provocarea vieții noastre, așadar posibilitatea existenței noastre, dar și a evenimentelor și a realizărilor existenței

noastre, să poată să depășească moartea. Să nu ajungă să fie moartea o piedică pentru veselie, pentru bucurie și pentru odihnă.

Adevărata odihnă este aceea care nu se leagă prin legăturile morții. Drept pentru care existența noastră are această țintă: să găsim această comoară necheltuită. Omul este falimentar, suntem cu toții falimentari, și acesta este chinul nostru nesfârșit, anume că viețuirea pământească și toate bucuriile noastre se sfârșesc. De aceea căutăm comoara cea necheltuită.

Este nevoie, așadar, să găsim ceea ce biruiește moartea. Nu sunt o problemă bunurile materiale, nici nu se judecă moral sau psihologic câtă stăruință avem sau în ce procent am investit într-acestea. Ceea ce se judecă este ceva mai profund: este întreaga atitudine a vieții noastre cu privire la modul folosirii bunurilor stricăcioase. Adică cum ne poziționăm noi față de lucruri și în principal ce este ceea ce poate să biruiască moartea.

Omul, așadar, investește în bunurile materiale. Atunci care este poziția și care este soluția? Prima problemă este tocmai faptul că investim și țintim la ceva ce nu biruiește moartea. Dar vom lăsa deoparte bunurile materiale? Dar cine ne-a spus nouă că bunurile materiale nu biruiesc moartea? Dovadă este Dumnezeiasca Euharistie. Luăm bunuri materiale, pâine și vin, care devin Trupul și Sângele lui Hristos.

Cine este de vină că noi nu ne asumăm în mod corect creația? Modul de abordare. Care mod de abordare? Dacă creația și bunurile ei nu le vom asuma într-un mod egoist, drept un proces de desfătare iubitoare de sine, departe de posibilitatea relației cu Hristos, dacă ne poziționăm într-un mod euharistic (mulțumitor) și le socotim daruri ale lui Hristos, care ne conduc la El, atunci este cu putință ca aceste daruri să ne slujească nouă și fraților noștri și să ne ofere posibilitatea deosebirii.

Prin urmare, nu sunt de vină bunurile materiale, ci este de vină libertatea noastră, care nu a învățat să scape din hotarele strâmte ale eului nostru.

Provocarea și chemarea Bisericii noastre este tocmai aceea de a fugi din aceste legături, care în cele din urmă ne distrug pe noi înșine și ne omoară, și de a ne raporta la Hristos cel Înviat. Viața noastră să devină Dumnezeiască Liturghie, să devină așadar o abordare euharistică (mulțumitoare). Pe toate să le vedem ca daruri ale lui Dumnezeu și să le raportăm la Hristos.

Toată tema se judecă în măsura în care încetăm să ne mai încredem în noi înșine, fie că păcătuim, fie că ne aflăm în virtute, în măsura în care înțelegem că întregul proces al luptei lăuntrice și al nevoinței se face ca să percepem că toate pe care le dă Dumnezeu sunt daruri. Chiar și faptul

mântuirii noastre este „Darul lui Dumnezeu, nu din fapte, pentru ca să nu ne lăudăm".

Este deosebit de dureros ca omul să se dezlege de ideea că el însuși este dumnezeul său și că el însuși este mântuitorul său. Fie că aceasta se manifestă ca o nebunie lumească de a investi în orice formă de capital al nostru, fie chiar și ca virtute, care în cazul de față nu este procesul de exprimare a dorinței noastre după Dumnezeu și rodul acestei doriri, ci este procesul unui narcisism duhovnicesc, să simțim așadar suficiență de sine în strădania noastră pentru virtute.

Drept pentru care tema este atât viața noastră și „persoana" noastră, cât și toate ale vieții noastre să înceteze să mai fie obiecte dezlegate de persoana lui Hristos, ci toate să aibă prezența lui Hristos, să fie posibilități de abordare a lui Hristos și a fratelui nostru.

Atunci viața noastră devine Liturghie. Atunci înțelegem că provocarea și binecuvântarea Bisericii este biruința asupra morții. Este transformarea vieții noastre în nestricăciune. Iar aceasta se întâmplă dacă ne legăm de Hristos cel Înviat.

Aceasta desigur că reclamă osteneală. Reclamă osteneala de a scăpa de puterea noastră, ca să nu mai investim în orice formă de „sine" și să dobândim cugetul pruncului. Pentru că, așa cum spune și avva Isaac Sirul, dacă nu devenim precum pruncii, nu putem să sesizăm și

să ne desfătăm de relația cu Dumnezeu. Același lucru a fost învățat mai întâi de către Hristos. Cunoștința noastră creează trufie și înlocuiește relația cu Dumnezeu. Ne leagă, zice avva Isaac, precum lanțurile de mâini și de picioare și nu putem „ieși" liberați spre Dumnezeu.

Dacă, așadar, noi ne tăgăduim puterea noastră, atunci înțelegem că mântuirea nu este strădania noastră, ci este dar. Strădania noastră trebuie în primul rând să fie aceea de a înceta să mai credem în noi înșine, și toată nevoința noastră pe acest lucru să se întemeieze.

Atunci înțelegem că viața este bucurie și veselie. Este o bucurie mai presus de viața prezentă, așa cum zice avva Isaac Sirul, „bucuria cea în Dumnezeu este mai presus de viața prezentă". **Este mai presus de viața prezentă pentru că și această viață prezentă este experierea veacului viitor. Nu este o stare abstractă, ci este simțirea continuă a prezenței Trupului lui Hristos.**

Binecuvântarea „sărăciei"

Am citit astăzi din Evanghelie parabola bogatului celui necugetat la minte (v. *Luca* 12, 16-21). În fragmentul citit din *Apostol*, Apostolul Pavel s-a referit la baza mântuirii noastre, care este Crucea, iar nu prescripțiile Legii mozaice.

În ambele lecturi biblice se promovează același fapt. Se promovează propunerea și perspectiva vieții noastre, care este Hristos. Se promovează posibilitatea omului de a se regăsi pe sine însuși, dacă iese din propriul sine în căutarea bogăției dumnezeiești.

Bogatul este numit „nebun", necugetat. Aceasta înseamnă că poate exista și bogat înțelept și chibzuit. **Prin urmare, nu creează un rău în om chiar acest fapt al îmbogățirii prin bunuri materiale, ci modul abordării și folosirii lor.** Care este, însă, acel mod de abordare și de folosire (administrare), care-i creează omului probleme?

O analiză rapidă a temei ne va da impresia că problema se află în faptul că omul se desfătează de bunurile materiale, trăiește pentru acestea și-și armonizează viața în acord cu acestea. În mod sigur acesta este un aspect al problemei. Acesta este simptomul unei probleme mai adânci, prin care

se descoperă mișcările inimii, altfel spus intențiile ei. Adică să caute omul desfătarea, consolidarea sa în bunurile materiale, în bogăția pământească mai degrabă decât în cea cerească.

Să consemnăm faptul că bogăția omului nu constă numai în bunurile materiale. Este tot ceea ce îi creează omului senzația de putere și prin urmare sentimentul de suficiență de sine. Bogăția, așadar, potrivit concepției lumești, este aceasta: să mă străduiesc și să fac totul ca să dobândesc putere, astfel încât Dumnezeu să nu-mi fie necesar ca izvor al vieții și al bucuriei în viața mea.

Prin urmare, problema nu este atât dacă omul vrea să se desfăteze în viața sa de bunurile pământești. Hristos nu ne îndeamnă la o viață în dureri, să ne chinuim pe noi înșine fără vreo perspectivă și fără rațiune. Însă nevoia omului de a depinde de bunurile materiale, să se desfăteze de ele și să le divinizeze este un simptom, nu este doar o problemă.

Problema este că-L scoatem pe Dumnezeu din viața noastră. Îl folosim și îl mânuim pe Dumnezeu doar ca pe un mijloc și asta într-un asemenea mod încât să-I cerem să ne susțină în perspectiva pe care am ales-o noi despre noi înșine.

Problema, așadar, nu sunt bunurile materiale în ele însele, ci dispoziția noastră de a ne identifica pe noi înșine cu acestea și de a deveni sinonimi cu bunurile materiale. Rațiunea existenței noas-

tre, așadar, și numele nostru să ni le dobândim din aceste bunuri materiale. Omul se străduiește, având această dispoziție, să-și afle chiar și valoarea lui personală și ipostasul într-acestea.

Pentru ce omul nu caută ipostasul său, rațiunea sa, numele său în Dumnezeu? Tocmai pentru că provocarea lui Dumnezeu este una de un asemenea fel încât o punem la îndoială. De asemenea, este dureros ca omul să intre în această străduință, să afle modul potrivit, astfel încât Dumnezeu să devină o realitate vie în viața lui, să devină motivul bucuriei lui, să devină bucuria lui și viața lui.

În măsura în care nu există această posibilitate, adică relația vie cu Dumnezeu, Biserica se reduce la viața religioasă, la un regim legalist, la un sistem, la o străduință orientată, astfel încât acest regim legalist și acest sistem religios să justifice existența noastră. Fie baricadându-ne și creându-ne senzația capacității noastre, a propriei dreptăți și a simțirii omului moral, fie dând rezolvare problemelor noastre prin faptul ca evenimentul bisericesc să slujească drept mângâiere în greutatea și în grijile zilei.

Nu este nici una, nici cealaltă. **Dumnezeu ni se dă ca perspectivă a vieții.** În măsura în care omul nu poate să vadă aceasta, se străduiește ca pe toate să le justifice sau să le interpreteze prin prisma unor sisteme ideologice, religioase și morale. **Problema și lupta este exact aceea de**

a ne dovedi nouă înșine – iar aceasta este lupta noastră zilnică – că Dumnezeu este un eveniment viu în noi. Așadar, să ne încredințăm că El este bogăția noastră, astfel încât să nu avem nevoie de alte dependențe și bogății.

De ce să nu avem nevoie? Pentru că bunurile materiale ne izolează într-un mod insuportabil, deoarece îl scot pe om din Trupul lui Hristos. În calitate de lucruri despărțite de Trupul lui Hristos, toate acestea sunt fapte (evenimente) limitate. Au mirosul morții și accelerează fenomenul decăderii duhovnicești.

Așadar, este nevoie să ne îndreptăm, să ne stabilim parcursul spre evenimentul Învierii lui Hristos, desigur împreună cu premisa că avem o convingere neclintită că Biserica a respins dualismul gnosticismului, care percepea lumea materială ca pe o creație și ca pe un organ al celui rău. Dacă am fi avut teorii dualiste, am fi vorbit despre o mântuire parțială a omului, însă se mântuiește omul în ansamblu, în întregime, omul integral, precum și cele ale omului.

Și bunurile materiale sunt Hristos. Și viața noastră cotidiană este posibilitatea și prezența lui Hristos. Timpul nostru este timpul lui Hristos! Tovarășul nostru de viață, copiii noștri sunt Hristos „într-un alt chip". **Prin urmare, nu ne îndepărtăm și nu respingem bunurile materiale deoarece lucrul de care avem nevoie este acela de a ne transforma „euharistic" viața**

noastră. Toate să devină experiență, pomenire și prezență a lui Hristos. Însă această stare nu poate fi reușită intelectual, ci prin trăire. Aceasta presupune libertatea omului dacă acesta se întoarce către „omul dinlăuntru" și caută mila și iertarea lui Hristos, adică dacă „trăiește în pocăință". **Iertare înseamnă să mă aflu împreună cu El în același loc, în spațiul inimii mele.**

Aceasta este căutarea omului. Niciun „bogat" nu poate să facă aceasta, numai „săracul" poate. **Așadar, toată lupta noastră duhovnicească, pocăința noastră sunt o strădanie de a ne înțelege sărăcia noastră, să ne dezgolim de puterea noastră care este o falsă putere și să ne îmbrăcăm în puterea lui Hristos, Care este adevărata putere.** Acest lucru este iconomisit de Hristos Mântuitorul prin orice mod.

Evenimentele vieții noastre cotidiene, un tovarăș de viață dificil, o familie cu multe necazuri, un copil morocănos, probleme financiare, probleme de sănătate, probleme psihologice, toate acestea nu sunt „rele". Sunt evenimente care ne dovedesc propria noastră „sărăcie".

Pentru ce le dă Dumnezeu? Nu pentru că vrea să ne chinuiască, ci înclinația noastră, înclinația noastră de după căderе se exprimă prin dispoziția de a ne dovedi nouă propria noastră putere. Aceasta, însă, este o falsă putere, care ne împiedică să ne bucurăm de viața lui Hristos.

Chiar și păcatele care ni se pot întâmpla sunt o binecuvântare. Ele sunt semnele (simptomele) care ne arată boala noastră, care cu siguranță este suficiența „propriei noastre puteri". Și vin toate acestea ca să ne demitizeze „valoarea" noastră, o valoare care este însă departe și în afara lui Hristos.

Atunci când omul trăiește „în pocăință" și se dezgolește de puterea lui, are posibilitatea de a se îmbrăca în harul lui Hristos și de a vedea că adevărata lui bogăție este Acela. Dovada și rezultatul acestei relații cu Hristos este exact biruirea morții. Nu există moarte. Nu există întrebarea: „Dar cele ce le-ai pregătit ale cui vor fi?".

Nu ne va mai spune diavolul: „Acestea pe care le-ai pregătit ale cui vor fi?", pentru că omul duhovnicesc pregătește bunuri care au legătură cu Hristos. Acestea devin El, devin „persoană". Atunci diavolul nu mai îndrăznește să se apropie nici de bunurile materiale creștinate pentru că în realitate nu mai sunt doar „lucruri", ci aparțin „Persoanei", de care nu îndrăznește să se apropie. Astfel întreaga noastră viață devine un miros, o mireasmă a lui Hristos. Atunci omul în mod liber se îndreaptă spre acea Împărăție a Cerurilor, care este biruința asupra morții.

Mântuirea omului este mai presus de lege

Domnul nostru a tămăduit-o pe femeia gârbovă în zi de sâmbătă, lucru pe care nu-l îngăduia Legea iudaică (v. *Luca* 13, 10-17). A vindecat-o în zi de sâmbătă ca să provoace lumea iudaică. Domnul nostru a făcut aceasta ca să descopere un alt adevăr în ceea ce privește poziționarea oamenilor. Ca să arate în concluzie că **omul este mai presus de Lege, că mai presus de dispozițiile legale sau religioase este mântuirea omului, este tămăduirea omului.**

Legea, dispozițiile legale și toate acestea s-au făcut ca să ajute la vindecarea omului, adică la restaurarea relației sale cu Dumnezeu. Ceea ce „lucrează" restaurarea concretă a relației este harul lui Dumnezeu.

Domnul nostru vine ca să depășească umbra Legii și să ne descopere viața harului. **Păcatul capătă putere înlăuntrul nostru în măsura în care lipsește harul, adică în măsura în care lipsește bucuria din viața noastră. În această stare de akedie, de plictiseală lăuntrică, în care nu găsim ceva care să merite osteneala de a trăi, se naște mediul păcatului.** Ceea ce ajută la tămăduirea noastră și la

echilibrarea noastră duhovnicească este să se întărească harul lui Dumnezeu înlăuntrul nostru.

Însă, în măsura în care omul crede în el însuși sau în legea omenească, în puterea și în posibilitatea omenească, socotind că va găsi într-acestea bucurie și viață, posibilitatea de a se activa harul lui Dumnezeu înlăuntrul lui se anulează.

Necazurile, încercările și ispitele sunt o binecuvântare în măsura în care pot să ne ajute să depășim puterea legii omenești. Lege omenească, repetăm acest lucru, nu este doar legea religioasă. Este chiar și legea personală, aceea a slavei deșarte, care vine să nască ipocrizia virtuții, a puterii și moralității lumești.

Așadar, în măsura în care este puternică legea eului nostru înlăuntrul nostru, nu lucrează Dumnezeu. Drept pentru care vine ispita ca să slăbească această forță personală a noastră ca să poată exista spațiu pentru har.

Chiar și păcatul însuși este un mijloc ajutător pentru om, ca să nu creadă în el însuși, ci să se întoarcă spre harul lui Dumnezeu. Modul de depășire a păcatului nu este respingerea voii proprii, ci transfigurarea voinței păcătoase în posibilitate a vieții și a bucuriei, adică în posibilitatea descoperirii harului lui Dumnezeu înlăuntrul nostru.

În măsura în care religiozitatea noastră se epuizează numai în dispozițiile legale și în ascultarea unei hotărâri și a unei legi religioase

și nu devine posibilitatea descoperirii vieții lui Hristos înlăuntrul nostru, nu-l ajută pe om, ci îl împiedică să se întoarcă spre Dumnezeu.

În acest fel se lucrează înlăuntrul nostru slava deșartă, slăvirea în deșert. Ce este slava deșartă? Este slava numelui nostru, iar nu slava numelui lui Hristos. Drept pentru care Dumnezeu iconomisește lucrurile într-un asemenea mod, astfel încât să micșoreze această putere a eului nostru, slava deșartă, ca să existe spațiu să se descopere slava lui Dumnezeu. Măsurile lui Dumnezeu scapă din obișnuința și din dispozițiile de mijloc ale moralei și ale convenției sociale pe care poate să le aibă omul fiecărei epoci.

Este o taină personală mântuirea omului și parcursul său împreună cu Dumnezeu. Sunt uimitoare schimbările personale și duhovnicești ale omului, care descoperă măsura neputinței sale. În fiecare clipă, în fiecare secundă este judecat omul, cel ce poate să cadă de pe calea îngerească într-o viață demonică și invers. Acest tragism și această luptă lăuntrică a omului își află soluția și nădejdea în Cuvântul harului, în depășirea Legii, în nădejdea Iubirii și a Milei lui Dumnezeu.

În măsura în care omul alege cu adevărat această cale, atunci are și nădejdi. Nădejdi care se află în afara termenilor liberalismului sau conservatorismului, dar se află înlăuntrul dilemei: Viață sau moarte, prezența sau absența lui Dumnezeu. În măsura în care omul are această trezvie, această

luptă înlăuntrul inimii lui, care, când se slăvește pe sine însuși și devine vizor al demonilor și jucărie a păcatului, când se raportează la Dumnezeu și caută mila lui și numai în El crede, în măsura în care există această puternică voință, această trezvie și luptă lăuntric-energică, se realizează o necontenită mișcare de întâlnire a lui Dumnezeu și astfel se dovedește că se naște viața și sănătatea sufletului.

Însă, în măsura în care omul se necrozează și omoară această mișcare și luptă lăuntrică și se baricadează în spatele convențiilor religioase, sociale și psihologice, se baricadează în spatele certitudinii virtuții sale și a puterii sale, în acest punct pierde posibilitatea și nădejdea de a se descoperi harul lui Dumnezeu înlăuntrul său.

Prin urmare, omul se judecă în măsura autenticității sale, când poate în orice moment să-și accepte căderea sa sau pocăința sa. În măsura în care, căutându-L pe Dumnezeu preferă să se nedreptățească pe sine însuși în sensul de renunțare la sine, îi va deveni de-acum conducător Dumnezeu.

Așadar, nevoința și provocare sunt acestea: sau ne vom întoarce spre legea omenească a slavei deșarte care ne aparține, sau ne vom încredința și ne vom întoarce spre viața harului, unde prin bucurie „sunt furate" mintea și libertatea noastră, integrându-ne în Trupul lui Hristos, fără să mai existe de-acum posibilitatea să mai stăpânească păcatul înlăuntrul nostru.

Căutarea lui Hristos

Astăzi este duminica celor chemați la cină. În această pildă (v. *Luca* 14, 16-24, *Matei* 22, 1-14) pe care am citit-o, se menționează că, deși Domnul a chemat pe mulți la cina cea mare, aceia au refuzat invitația, unii pentru că erau prinși de grijile proprietăților lor, alții pentru că erau ocupați cu plăcerile, alții cu grijile, cu căsătoria adică. Ei au refuzat prin aceste pretexte participarea lor la cina cea mare pe care a pregătit-o Domnul. Atunci Domnul l-a trimis pe slujitorul său să-i cheme să vină pe ciungii și pe șchiopii de pe drumuri și, deoarece mai era încă loc, i-a poruncit slujitorului ca să-i silească și pe alții să intre.

Vedem, așadar, că preocuparea de viața noastră, grijile vieții noastre, îndeletnicirea noastră cu proprietățile, cu achizițiile și cu preocupările cotidiene ne desprind de posibilitatea de a participa la cină, de posibilitatea de a participa la Cina Domnului, la Trupul lui Hristos. Pentru că Cina este Trupul lui Hristos, este Dumnezeiasca Liturghie. Iar Dumnezeiasca Liturghie, Trupul lui Hristos, este perspectiva vieții noastre.

În Biserică ne luptăm duhovnicește nu pentru ca să devenim mai buni și să fim răsplătiți,

ci ne luptăm duhovnicește ca să participăm la Cină. Ne luptăm ca să alungăm departe tot ce intervine în această posibilitate a participării la Cină, a participării la Trupul lui Hristos. Ducem, așadar, o luptă duhovnicească ca să asigurăm și să păzim această relație, darul acestei legături. Deoarece relația cu Hristos nu este izbânda noastră personală, este un dar, este o îngăduință a lui Hristos Domnul. Iar lupta noastră duhovnicească este aceea de a ne despărți de tot ce ne împiedică de la această posibilitate a dăruirii, a Trupului și a Sângelui lui Hristos.

Viața noastră este un parcurs ce are această perspectivă a Trupului lui Hristos. Biserica ne pregătește pentru această perspectivă, viitoarea perspectivă a Împărăției lui Dumnezeu, care este acel praznic al mâncării și al băuturii lui Hristos.

Cum, însă, ne pregătește Biserica? Prin însăși perspectiva ei propriu-zisă. Perspectiva Hristos, pregătirea Hristos. Noi existăm, așadar trăim, ca să fim mădulare ale trupului lui Hristos. Acesta este Raiul nostru, aceasta este Împărăția Cerurilor. Întru această pomenire ne întărește Biserica. Ne întărește într-această pomenire și perspectivă prin Dumnezeiasca Liturghie. Pentru că Dumnezeiasca Liturghie este pregustarea, este perspectivă, este simțire a acestui dar, a acestui adevăr.

Drept pentru care, când omul începe să uite, să cadă în uitarea acestei realități, vine Dumnezeiasca Liturghie și-i aduce aminte de Trupul lui

Hristos. Nu ca o recompensă a virtuții sale, ci ca o constantă amintire pentru a rămâne statornic și concentrat pe această perspectivă a Trupului lui Hristos.

Dumnezeiasca Împărtășanie nu este un fapt magic, care dintr-odată ne relaxează și ne liniștește, ci este o reînsufletire a acestei ținte a noastre, adică a raportării, a doririi unei neîncetate asumări a Trupului și a Sângelui lui Hristos.

Drept păcat este definit a fi tot ce este străin de această posibilitate. Drept păcat este definit a fi tot ce ne separă de această realitate, tot ce ne privează de posibilitatea părtășiei la Cină. Prin urmare, păcatul în Biserică nu este un fapt moral, adică faptul că am încălcat anumite porunci, ci este hulirea acestei posibilități, hulirea (atacarea) acestei relații, privarea de această gustare, de această participare la Cină.

Așadar, tot ce încalcă această dorire a lui Hristos este păcat, este un fapt antihristic. Fie că acesta este constituit din proprietățile noastre, fie că sunt plăcerile noastre, fie că este tovarășul nostru de viață. Tot ceea ce este promovat cu o pasiune mai puternică decât dorirea acestei Cine Tainice este păcat. Păcatul, așadar, nu este căderea de la un fapt moral, ci este hulirea acestei relații.

Ținta noastră este această relație. Raiul este această relație. Statornicia în Dragostea lui Dumnezeu, faptul de a ne hrăni veșnic din Dragostea lui Dumnezeu. Aceasta este lupta duhovniceas-

că pe care o facem. Biserica ne dă aceste merinde, Trupul și Sângele lui Hristos. Aceasta este dragostea – ne spune Domnul nostru –, aceasta este bucuria noastră, aceasta este viața noastră. Orice altceva în afara acesteia este o minciună.

Ce se întâmplă însă cu restul vieții mele? Adică numai în mod extraordinar, ideologic, prin mijlocirea unor înalte idei filosofice mă apropii de Dumnezeu? Restul vieții mele, serviciul meu, femeia mea, bărbatul meu, copiii mei, chinurile mele, bucuriile mele, neputința mea, sănătatea mea, toate acestea ce sunt? Cum se integrează în această perspectivă?

Toate acestea trebuie să fie integrate în Cină. **Viața noastră nu este ceva păcătos, însă poate să devină ceva păcătos, dar poate să devină și ceva mântuitor. Când? Atunci când toate acestea devin drumuri, ramificații, căi care conduc la acest parcurs, la această raportare a căutării lui Hristos.**

Dumnezeiasca Liturghie ce este? Este arătarea acestei posibilități că nu mă apropii de Dumnezeu printr-o anumită idee, printr-o mincinoasă teorie a virtuții, ci este nevoie ca întreaga mea existență să participe la acest praznic. Ce este Dumnezeiasca Liturghie? Pâinea și vinul. Adică întreaga mea viață și proprietățile mele și plăcerile mele și tovarășul meu de viață să fie o raportare a lor la Hristos, altoirea lor în Hristos. Aceasta este perspectiva lui Hristos. Doar astfel devin și acestea Hristos. Adică prin abordarea

lor euharistică, „ale Tale dintru ale Tale, Ție îți aducem de toate și pentru toate".

Drept pentru care întrebăm, ce este viața duhovnicească? Este sfărâmarea persistenței pe noi înșine, fie că aceasta se numește păcat, fie că se numește virtute, precum și recunoașterea faptului că viața mea este Hristos.

Eu exist nu ca să mă îndeletnicesc în chip nebunesc cu cele pământești ca o tăgăduire a Trupului lui Hristos, ci ca stabilă, definitivă, dacă vreți, persistentă atitudine asupra faptului că Hristos este „toate și în toți". Întreaga mea viață este Hristos.

Drept pentru care cele pe care le primim devin mântuitoare și binecuvântate dacă-mi dau această statornică încredințare în mine însumi „că da, aceasta este bucuria mea, Cina Domnului". Și ce este Cina? Este faptul de a ne adăpa și de a ne hrăni din Dragostea lui Dumnezeu.

Așadar, ce este bucuria mea? Este certitudinea și statornica mărturie că Dumnezeu mă iubește. Aceste merinde, care nu sunt niște merinde psihologice, sunt Dumnezeiasca Liturghie – o statornică recunoaștere și mărturie că biruința asupra morții, trecerea peste aceasta este Hristos.

Și Raiul El este. Spunem aceasta în mod statornic și o mărturisim zilnic atunci când ne împărtășim cu Trupul și Sângele lui Hristos ca merinde și ca perspectivă, ca început și sfârșit. El este Hristos.

Relație de viață

Am citit astăzi una dintre parabolele Domnului nostru (v. *Luca* 14, 16-24, *Matei* 22, 1-14), aceea a chemării la cina domnească. În cuprinsul ei se spune că un om a făcut cină mare și a chemat pe mulți oameni să participe la această cină a bucuriei. Au refuzat, însă, unul după altul invitația; unul pretextând grija pentru soția lui, altul grija pentru protejarea proprietăților sale, iar altul noile perechi de boi pe care le cumpărase. Spunând cinci perechi de boi, parabola înțelege simțurile omului.

Așadar, robirea omului față de simțurile sale și față de grijile vieții cotidiene îl împiedică să vină la această cină, la Cina Împărăției Cerurilor. La Cina la care se oferă Trupul cel Stăpânesc, Trupul Domnului nostru.

Biserica este statornicită în principal ca vatră, ca locaș și casă, iar cel mai însemnat lucru pe care-l putem face într-o casă este ca noi, oamenii, să venim în contact și în relație unii cu alții. Această relație și acest contact se exprimă, în principal, prin cină, prin mâncare, prin oferirea mesei. Această oferire a mesei se referă și la Împărăția Cerurilor, deoarece aceasta este posibilitatea de a ne hrăni din dragostea lui Dumnezeu.

Prin urmare, Dragostea lui Dumnezeu este gustare, este hrană, este simțire și bucurie.

Împărăția lui Dumnezeu, așadar, nu este o stare izolată, un proces individualist. Se înfățișează fiecare el însuși și îl gustă pe Dumnezeu și se desfătează de darurile și de răsplățile ostenelilor și ale faptelor sale, ci Împărăția lui Dumnezeu este posibilitatea de a avea relații în Hristos unul cu altul, drept pentru care nu s-ar putea exprima această coexistență și relație cu altceva mai puternic decât prin înțelesul de cină.

Prin urmare, nu poate fiecare, el însuși, în mod individual, să se desfăteze de Împărăția Cerurilor, ci poate doar în comuniune, de obște, iar aceasta se exprimă în principal prin statul la masă. Masa, așadar, este aceea care oferă în mod simbolic înțelesul deschiderii, al spargerii singurătății omului și a posibilității sale de a se deschide spre dragostea lui Dumnezeu.

Avem, așadar, parabola chemării la cina cea mare. Însă omul nu poate realiza comuniunea, nu suportă masa cinei. Vrea să câștige el însuși, vrea să se întoarcă spre familia lui, spre femeia lui, vrea să se întoarcă spre lucrurile sale, spre munca lui.

Vedeți, dificultatea noastră este exact aceasta: Cum să spargem hotarele individualismului nostru. Și este realmente o hulire a trupului Bisericii însăși acest proces și însăși această străduanie a omului de a exista în mod individualist. Ca o străduanie de evlavie individuală, de cucernicie

individuală și de îmbunătățire a moralei individuale și a purtării sale.

Strădania omului nu este doar aceea de a stăpâni peste patimile sale, ci de a stăpâni peste patimile sale prin relația cu Hristos și cu celălalt. Aceasta nu este o nevoință artificială, adică să urc pe un alt nivel de îmbunătățire al minții și al inimii mele. Nu poate fi concepută înlăuntrul Trupului lui Hristos vreo îmbunătățire a minții și a inimii, dacă nu trece prin relație. Și încă mai mult, această îmbunătățire este valorizată dacă este adevărată sau mincinoasă prin mijlocirea relației cu Dumnezeu și cu aproapele nostru.

Aceasta este o rană grea în Trupul Bisericii și un semn al secularizării în adevăratul sens al cuvântului atunci când omul ignoră masa (Bisericii) și se întoarce spre o rugăciune individuală, de la care așteaptă o simțire de plăcere și de mulțumire pe care desigur că o socotește a fi duhovnicească. Nu este o plăcere duhovnicească, ci psihologică, pentru ca să se simtă bine cel ce se roagă. Noi spunem „merg la Biserică", dar să facem un tur de galop și să-i întrebăm pe oameni „de ce mergeți la Biserică?". Un număr foarte mare va răspunde „deoarece mă simt bine". Nu aceasta este esența.

În Biserică nu mergem ca să ne simțim bine și frumos, mergem ca să ne vedem realitatea noastră care este urâtă și să depășim această urâțenie. Nu făcându-ne o injecție, nu dopându-ne organismul nostru sufletesc cu cântările și icoanele din

biserică, ci împărtășindu-ne la Cina Împărăției. Atunci și cântările și icoanele ne conduc la această posibilitate, la faptul că Împărăția Cerurilor și Hristos este masa. Unul care hrănește din harul și din Dragostea lui Dumnezeu nu poate să nu aibă nevoia de a se hrăni și din prezența celuilalt, dar în același timp să hrănească și el prezența celuilalt.

Drept pentru care acest refuz al oamenilor din parabolă ce arată? Unul dintre ei, se zice, era căsătorit, altul avea cinci perechi de boi, iar celălalt avea un ogor pe care-l cumpărase și trebuia să-l cerceteze. Așadar, toți erau oameni integri, cinstiți, erau oameni dinamici. Atunci când toți acești oameni cinstiți nu au venit la cină, stăpânul casei a ales să-i invite pe oamenii invalizi, pe ciungi, pe șchiopi, pe săraci și, când a constatat că încă mai este loc, i-a silit să intre și pe aceia care erau afară, pe drumuri și pe la garduri, adică pe aceia care erau în afara hotarelor Bisericii.

Aceasta ce înseamnă? **Oamenii cinstiți sunt cei botezați, cei „în regulă", adică noi. Noi însă ce facem? Suntem simbolic „în regulă", pentru că suntem botezați și se poate să urmăm și vreo oarecare postire și vreo oricare altă lucrare duhovnicească și astfel să ne simțim asigurați.** Atât de asigurați încât să lăsăm cu tot dreptul ca voința noastră să se concentreze pe femeia noastră, pe bărbatul nostru, pe lucrurile noastre, pe grijile noastre. Drept pentru care ce se întâmplă? Toate acestea funcționează nu într-o corelare, ci unul

anulează pe celălalt și în cele din urmă rămânem numai cu unul dintre ele. **Ne numim doar creștini sau oameni duhovnicești, adevărul însă se vede în cât suntem de legați de lucrurile sau de modul nostru de viață în parcursul nostru cotidian.**

Și îi avem și pe cei lipsiți de integritate, pe cei necinstiți. Există și acei „invalizi", adică aceia care-L caută pe Dumnezeu și nu L-au găsit. Există și neputincioși, aceia care înțeleg că acelea pe care le trăiesc nu-i satură, sau nu știu unde să se întoarcă. Iar lipsa lor este aceea că nu au aflat numele lui Hristos. Hristos, însă, vede inima lor și-i silește să intre înăuntru. Îi conduce la această cină într-un anumit fel cu sila pentru că omul smerit, acela care înțelege că are nevoie de hrană, acela va intra.

În vreme ce noi considerăm că suntem luminați. Nu suntem însă luminați, ci „pretinși luminați", care ne-am aranjat și, în cele din urmă, odată cu trecerea timpului, ne-am stricat înlăuntrul nostru și ne-am divinizat femeia, căsătoria, relațiile, așadar munca și proprietățile noastre.

Noi se poate ca să avem numele de creștini, dar ne hrănim cu viața cotidiană a eului nostru. Astfel noi ne-am scurtcircuitat și ne vine o anumită epuizare. Iar creștinul de astăzi este un creștin mort și nu poate insufla pe nimeni, nici măcar pe el însuși.

După aceea Domnul, se spune în parabolă, când a văzut că mai există și alt loc, i-a silit să intre la cină și pe aceia care se aflau „pe la garduri, afară".

Din ce motiv? Pentru că aceștia încă nu-L cunoscuseră pe Stăpânul casei. Astfel, într-un anumit mod Dumnezeu îi „silește" prin faptul de a se face într-o mai mare măsură descoperit. Nu-i trage zorindu-i, ci, atunci când se arată Hristos viu, de-acum ca lumină adevărată, într-un mod mai presus de fire, aceasta este o formă de silire. Oamenii nu au auzit, nu au văzut, nu sunt capabili prin lucrurile lor omenești, dar au dispoziție bună chiar dacă sunt în afara Bisericii. Și acest Domn îi silește prin faptul de a se face mai mult descoperit fără însă ca să-i priveze de libertate. Așadar, aceasta face Dumnezeu.

Noi avem nevoie să înțelegem în cele din urmă că bucuria noastră este relația care se exprimă prin mâncare și băutură. Mâncarea și băutura sunt împărtășire de Dragostea lui Dumnezeu. Așa cum, atunci când ai două iubite, dragostea ta se micșorează pentru una dintre ele, și în cele din urmă nu mai ești în niciun fel îndrăgostit și, prin urmare, nu guști relația în mod corect, așa se întâmplă și cu Dumnezeu. Dumnezeu vrea această exclusivitate, erosul nostru și dragostea noastră să se îndrepte spre El. El este mâncarea și băutura.

Orice lucru sau fapt (eveniment) se judecă drept păcat sau nu, în măsura posibilității încorporării lui în Trupul lui Hristos ca să fie făcut nestricăcios. Mâncarea, relația, dragostea și altele câte îl chinuiesc pe om în ceea ce privește conținutul lor moral sau nu, devin păcat deoa-

rece nu putem să le încorporăm în Trupul lui Hristos pentru a fi făcute nestricăcioase. Și ce sunt? Sunt evenimente moarte! Devin pricini ale morții. Acestea trebuie să fie încorporate în Trupul lui Hristos, ca să devină pricini ale Învierii.

Pricină a Învierii mele poate să fie mâncarea atunci când devine oferire a dragostei prin Hristos aproapelui. Iar relația poate să devină experiere a Învierii dacă o lucrez cu o dispoziție de deschidere față de celălalt, de oferire către celălalt, de cedare a drepturilor mele „în dragoste și în libertate" către celălalt. Să dau locul meu altuia ca să răsufle, să-l fac pe altul să se simtă fără griji și confortabil. Să se simtă celălalt mare, însemnat și important.

Aceasta este o lucrare a lui Hristos, este o posibilitate. Și aceasta trebuie s-o facă omul. Dacă o face cu propriile lui puteri va înnebuni. Dacă, însă, o va face cu dragostea lui Dumnezeu, cu care se hrănește, se va dezvolta, se va elibera încă mai mult și se va îmbogăți încă și mai mult.

În consecință, toată problema este să se concentreze mintea noastră pe această Cină a Împărăției Cerurilor, care constă în a ne hrăni din dragostea lui Dumnezeu. Atunci va exista posibilitatea de a se integra, poate chiar în mod automat, întreaga noastră viață în Trupul lui Hristos și să fie făcută nestricăcioasă. Astfel, vom înțelege că acestea nu sunt antagonice și adverse, ci sunt posibilități ale împreună-lucrării, una cu cealaltă. Lucrurile să fie pentru Hristos și Hristos pentru lucruri.

Păcatul suficienței de sine

Astăzi am citit pericopa evanghelică a celor chemați la cina cea mare (v. *Luca* 14, 16-24 *Matei* 22, 1-14), în care Domnul nostru i-a chemat pe oameni la cina domnească. Prin aceasta se simbolizează și se indică Cina Stăpânească, Cina în timpul căreia se oferă Hristos, se oferă Trupul și Sângele Lui.

În cadrul parabolei se menționează că oamenii au pretextat un oarecare motiv serios, aparent logic și omenesc ca să refuze invitația. Pricina a fost aceea a nevoii grijilor vieții, așa cum este menționat că unul, din pricina ogorului, a proprietăților pe care le cumpărase și pe care le avea de îngrijit și de controlat, nu a mai avut timp pentru a participa la Cina Domnului. Despre altul se menționează că făcuse o afacere comercială: cumpărase – se spune – cinci perechi de boi. Potrivit Sfinților Părinți, prin cele cinci perechi de boi sunt simbolizate cele cinci simțuri. Așadar, nevoia și dependența omului de viața simțurilor nu i-au mai lăsat vreme și dispoziție pentru Cina Domnului. Un altul a pretextat promisiunile datorate femeii lui, atunci când a zis „femeie mi-am luat și de aceea nu pot veni". Atunci Domnul, mâniindu-se, l-a îndemnat pe slujitorul său, pe

îngerul său, să alerge pe drumuri și să-i aducă pe invalizi, pe orbi și pe șchiopi și, dacă mai este loc, să-i silească și pe ceilalți să intre înăuntru la acea cină. Și, încheie Domnul spunând, că mulți sunt chemați, dar puțini aleși.

Aici se arată taina responsabilității și libertății noastre personale. Adică faptul dacă ne vom hotărî să considerăm drept cel mai important eveniment al vieții noastre comuniunea cu Hristos sau comuniunea cu mediul omenesc imediat.

Domnul dorește aici să decodifice taina libertății omului, taina voinței lui. Însă voința lui, unde anume se concentrează și cum se judecă? Nu se judecă după fenomenele exterioare, dacă avem familie, dacă venim la Biserică, dacă urmărim o viață armonioasă social, ci după faptul de a arăta și de a descoperi unde este dată inima noastră.

În cele din urmă, ceea ce judecă calitatea stării noastre duhovnicești este faptul de a arăta unde este dată inima noastră, ce stăpânește în ea și care nume stăpânește în inima noastră.

Ceea ce este extrem de primejdios și se vede și în această parabolă este „omul bun". Omul bun, omul legalist, este uneori cea mai mare piedică pentru raportarea la Hristos.

„Omul bun" de obicei este împletit cu suficiența de sine. Acela care se simte bine cu viața lui, cu munca lui, cu familia lui, cu investițiile lui,

care le-a pregătit atât de bine înlăuntrul lui, încât să zică „acum sunt în regulă, pot să mă bucur înlăuntrul meu, pot să mă desfăt de viața mea".

Visul oricărui om, probabil și al celui mai bun creștin este să-și împlinească scopurile sale, care însă scopuri se epuizează în planul biologic al familiei, în planul biologic al celor mai bune investiții, astfel încât să lase o moștenire bună și dreaptă. Dar ca să fie întoarsă inima noastră spre Hristos, în niciun caz.

Cineva ar putea spune „dar eu am și una, am și pe cealaltă". Nu se poate să o ai și pe una și pe cealaltă. Aceasta este altă înșelare. Problema este ca toate acestea să fie Hristos, să devină Hristos, să se preschimbe în Hristos, să devină Dumnezeiască Liturghie în inima noastră.

Inima mea să fie jertfelnic și să-mi jertfesc voia mea nu ca să-i slujesc pe oamenii mei, ci ca să-L slujesc pe Hristos. Atunci se justifică și oamenii mei. Inima mea să fie jertfelnic, unde sunt chemat să-mi transfigurez viața mea, petrecerea mea cotidiană în posibilitatea și prezența lui Hristos.

„Dar nu fac eu aceasta?", ar putea spune cineva? Pentru familia mea mă lupt din răsputeri, mă străduiesc să devin și iubitor de oameni, pentru ea lucrez." Nu, în realitate nu este așa. Cum putem să judecăm corect starea noastră? Să vedem dacă toate acestea vin să ne creeze o asigurare sentimentală sau o putere propulsoare spre Hristos.

Nu acestea reprezintă ținta noastră. Nu este perspectiva vieții noastre. Cel ce spune că scopul familiei este nașterea de prunci este încă un om pământesc. **Scopul vieții de familie și al căsătoriei este Hristos. Iar copiii noștri se poate să devină un antidot al lui Hristos, să devină un fapt potrivnic lui Hristos, care ne satisfac în locul lui Hristos și nu prin Hristos și spre Hristos.**

Prin urmare, toată problema este să cercetăm în interiorul nostru cine este comoara noastră. Să analizăm mai mult acest lucru. Se poate ca cineva să fie păstor și să facă pastorație în Biserică și să adune lume. Un altul ar putea să fie un lucrător social și să lucreze pentru lume. Dar toate acestea să fie făcute pentru propria lor recunoaștere, pentru propria lor slavă și nu ca să fie o posibilitate propulsoare spre Hristos și o posibilitate a mărturisirii și a descoperirii lui Hristos.

Prin urmare, toate acestea nu se mișcă într-un plan exterior, așadar cât de dinamici și de muncitori suntem, ci în ce măsură putem să ajungem la o abordare isihastă și de comuniune a noastră și a inimii noastre. Așadar, dacă ne vor fi luate toate acestea, care reprezintă o comoară pentru noi, munca noastră, poate chiar și lucrarea noastră creștină, putem noi să ne simțim bine? Rămânem oameni deplini? Sau simțim că ne-am pierdut pământul de sub picioare?

Dacă ne-am pierdut averea noastră, dacă ne-am pierdut sănătatea, dacă ne-am pierdut fa-

milia noastră, dacă dăm greș chiar și în creșterea copiilor noștri, ne pierdem pământul de sub picioare, sau există ceva mai puternic, și aceasta este Hristos? Piatra credinței, Hristos, acolo sus unde este zidită Biserica noastră. Însă putem recunoaște aceasta, doar vrem să venim la o abordare ascetică a eului nostru dacă ne place să trăim isihast, să avem un contact personal cu Hristos și cu noi înșine.

Atunci vom înțelege că adevărata cină nu sunt nici proprietățile noastre, nici perechile de boi, nici femeia noastră, nici bărbatul nostru și copiii noștri. Adevărata cină este aceea la care ne cheamă Domnul nostru.

De ce însă preferă să-i lase deoparte pe cei chemați? Cine sunt cei chemați? Noi suntem, despre noi vrea să spună Hristos aici. Noi, care suntem niște creștini aranjați, cu serviciul nostru, cu familia noastră, cu lupta noastră, cu Liturghia noastră. Despre noi vrea să spună. Și ce va face Domnul? Ne va lăsa pe noi și-i va invita pe cei ce sunt în afara Bisericii. Care nu-L cunosc pe Hristos, însă au gândul cel bun, dar nu le-a descoperit nimeni adevărul lui Hristos. Deși se pare că ei au o viață extra-bisericească, cu toate acestea, au mărinimie, au bunătatea lui Hristos, care, dacă li s-ar fi descoperit Hristos, L-ar fi recunoscut și ar fi zis: „Acesta este comoara, nimeni nu ne-a zis de El, nimeni nu ni L-a arătat așa cum este El cu adevărat".

Pe aceștia îi va alege Hristos. Nu-i va alege pe cei aranjați. Îi va alege pe aceia care căutau adevărul și nu-l cunoșteau, pentru care nu s-a aflat vreun vestitor adevărat al Cuvântului lui Hristos, ca să le arate adevărul și să-i odihnească. Au alergat la orice fel de sistem filosofic ca să caute „gunoaiele de sub tinichele". Și le va spune Hristos: „Aici este Adevărul", și ei vor spune „dar noi pe acesta l-am căutat de atâta timp. Aici este Viața".

Pentru că viața este Trupul și Sângele lui Hristos și prin această viață învie și cotidianul nostru.

Binecuvântarea neputinței

Pericopa noastră evanghelică de astăzi pomenește evenimentul tămăduirii celor zece leproși (v. *Luca* 17, 12-19). Aici se menționează că zece leproși și-au cerut în genunchi tămăduirea de la Domnul și au primit-o. Însă numai unul dintre aceștia s-a întors ca să-i mulțumească Domnului și ca să-și exprime recunoștința pentru vindecarea sa. Atunci Domnul a pus întrebarea: „Ceilalți nouă unde sunt? Pentru ce nu au venit?". Continuând lectura pericopei evanghelice, îl vedem pe Domnul nostru că-l îndreptățește duhovnicește pe acel unul, care mai era și samarinean, spunând că credința lui l-a mântuit.

Avem prezente aici două elemente. Acela al binefacerii și acela al recunoașterii.

Întâi de toate, trebuie să analizăm faptul că din cei zece leproși cel de neam mai de jos a primit acest privilegiu, adică acela de a-i fi recunoscută de Domnul credința lui și posibilitatea mântuirii lui. Acela care nu era de neam ales, cel străin de neam, acela care nu se afla în cadrul poporului moștenirii lui Dumnezeu.

De cele mai multe ori problema se află în faptul că noi suntem atât de izolați în noi înșine, încât nu putem să vedem nimic mai departe.

Fie că aceasta este o idee, fie că aceasta este o virtute, fie că este orice altceva. Fiecare dintre noi își confecționează un sistem de gândire, de sentimente și funcțiuni personale, care nu are nicio legătură cu celălalt, nu are nicio legătură cu Hristos. Dar aceasta este o închidere asfixiantă în noi înșine. Odată cu trecerea timpului sufletul se osifică într-o anumită stare, iar omul devine precum betonul și astfel capătă o anumită formă. Are certitudini, are obsesii și nu admite schimbări.

Din cei zece leproși care s-au tămăduit, cine a venit și și-a manifestat recunoștința sa? Cel neputincios! Acela care nu era de neam ales. **Așadar, în cele din urmă este un privilegiu să fim neputincioși, să fim vlăguiți, să nu fim recunoscuți. Este un privilegiu, pentru că nu ne închinăm la noi înșine.**

Există, desigur, primejdia dezamăgirii, care în realitate este un simptom al mândriei, dacă omul respinge acest simptom și primește cu răbdare nevrednicia sa personală, întorcându-se spre Dumnezeu, are toate acele premise necesare pentru a ieși din microcosmosul său, de a ieși din limitarea sa vizuală, astfel încât să-l vadă pe celălalt și mai departe.

De obicei, sistemul gândurilor și al funcțiunilor noastre personale este sprijinit pe îndumnezeirea mulțumirii noastre de sine, a satisfacerii noastre. Lucrul acela pe care noi îl grăim

„să mă simt bine". Așadar, de mult ori există această dilemă: să mă simt bine, să petrec bine jertfind Adevărul, căutarea lui, sau să aleg acest proces dureros de căutare a Adevărului, care mă va scoate dintr-un impas existențial, de viață? Această dilemă se pune zilnic în fața noastră și de multe ori capătă și dimensiuni tragice. Să alegem dorirea Adevărului sau compromisul prin mijlocirea căruia vom petrece bine și vom fi aranjați?

De obicei omul caută rațiunea echilibrului său psihic, psihologic, dar nu a odihnei lui ontologice. Omul se luptă să afle o clipă de mulțumire, dar este neputincios și indiferent să afle limitele vieții și rațiunile vieții. Adică desfășoară o deosebită luptă pentru a găsi un artificiu, prin mijlocirea căruia să se simtă bine, artificiu care poate să fie și viața religioasă, dar să nu intre în procesul de a afla rațiunea vieții, rațiunea faptelor sale, rațiunea alegerilor sale.

Omul vrea să se simtă bine, să-l iubească ceilalți de pildă, dar nu intră în aventura de a căuta ce este în cele din urmă dragostea? Cum se întâmplă să fie? Cum se definește? Omul devine pur și simplu un receptor pasiv al stărilor plăcute sau neplăcute. Iar pe Dumnezeu și-l dorește ca pe un mag, care într-un mod pasiv, deodată și fără propria lui participare, fără coparticiparea libertății lui, fără participarea la căutarea adevăratei rațiuni, îl va face pe om să se simtă bine. Asemenea rezolvări căutăm.

Nu este însă cu putință ca omul să înainteze în acest fel. Există evenimente în viața noastră care ne aduc în dileme tragice. De multe ori ne aflăm față-n-față cu viața sau cu moartea. Iar omul atunci simte un nod în gât. Simte înlăuntrul său că i se zdrobesc, că i se spulberă puterile. Din ce motiv? Pentru că exact atunci intră în confruntare cu sine însuși. Conștiința lui îi mărturisește faptul că alegerea aranjării lui este o tăgăduire a vieții. Și se întreabă ce să facă?

Viața este exact această trezire a existenței noastre și a intensificării activității ei. Să simtă omul că merită faptul că a venit în această viață, că există cu adevărat, că trăiește în spațiu și timp. Nu într-un mod abstract, nu într-un mod ideologic, ci cu o rațiune practică, prin mijlocirea căreia caută și se verifică pe sine însuși.

Simptomul acestor obsesii ale noastre, ale rațiunii psihologice și ale tăgăduirii celei ontologice, conduce la diferitele sisteme de gândire. Uneori chiar și sistemul bisericesc este rodul infirmității sau al alegerii omului de a nu voi să găsească viața.

Astfel se creează grupurile alese, parohiile alese, oamenii aleși, religiile alese, sistemele filosofice alese și neamurile alese. Pentru aceasta și Hristos în mod scandalizator nu tămăduiește pe vreunul dintre cei aleși, pe vreunul dintre iudei, ci tămăduiește și mărturisește virtutea unuia care nu era un „ales", a unui samarinean.

Cineva ar putea spune că unii sunt cu adevărat harismatici, că genele anumitor oameni îi fac să fie speciali. Și ce-i cu asta? Se mântuiesc? Pur și simplu aceștia au mai multă răspundere. Dacă, desigur, ei se înfumurează pentru superioritatea genelor lor și pentru harismele lor, ce fac? Tăgăduiesc modul duhovnicesc, potrivit căruia puterea omului se vede în faptul de a vrea să fie învins, în faptul de a îndura înfrângerea și mai cu seamă dacă înfrângerea sa este posibilitatea vieții pentru altul.

Omul, însă, funcționează cu o rațiune antihristică, cu o rațiune care este refuz al Crucii. El vrea să pară puternic și să-l stăpânească pe celălalt. Să-l recunoască drept puternic, indiferent dacă promovarea propriei sale puteri este consumarea completă a celuilalt, este spulberarea celuilalt.

Ales, în cele din urmă, este acela care vrea să trăiască în chipul lui Hristos. Așadar, este alegerea noastră de a ne integra „întru pocăință" în Trupul lui Hristos. Fie că suntem superiori din punct de vedere biologic, psihologic sau chiar și genetic, fie inferiori. Vom avea de dat într-o mai mare măsură seamă lui Dumnezeu dacă noi suntem mai aleși decât alții.

Dumnezeu nu este părtinitor, nu caută la fața omului, nu-i deosebește pe oameni în buni și răi, ci însuși omul alege să se deosebească în fața lui Dumnezeu, preferând virtutea sau răutatea, adoptând rațiunea vieții sau rațiunea morții.

Raţiunea vieţii este să învăţăm să iubim, adică să fugim de închiderea noastră, de microcosmosul nostru. Acest microcosmos de multe ori este creat şi prin lucruri bune, prin ideile noastre, prin virtuţile noastre şi prin însăşi conştiinţa noastră religioasă.

Conştiinţa religioasă a creştinului nu este una instituţionalizată, ci este o conştiinţă a „persoanei", este conştiinţa lui Hristos, este conştiinţa vieţii.

Toate acestea, ştiţi, constituie cadrul teoretic. Însă, fiecare om are momente în viaţă când este judecat. Dacă el îl alege pe Hristos sau pe sine însuşi. Dacă alege viaţa sau moartea. Dacă alege să experieze o raţiune a vieţii, dacă alege planul ontologic, planul duhovnicesc sau dacă va rămâne ţintuit în forme, fără să existe acolo propria lui participare dureroasă, care se exprimă drept cale a nevoinţei şi a Crucii. Dacă, în final, cere o odihnă, o aranjare şi o relaxare, care să-l facă să petreacă el şi familia lui clipe plăcute până când va pleca din această lume.

Atrăgându-L pe Dumnezeu

Astăzi ne este înfățișată pericopa din Evanghelie după *Luca* 16, 19-31, care se referă la săracul Lazăr, la bogatul cel nesocotit și la parcursul existenței lor în veșnicie. Prin mijlocirea parabolei se înfățișează pe de o parte problema morții, iar pe de alta a răului moral. Există, desigur, această contradicție în legătură cu moartea, care este ceva urât, dar de către Sfinții noștri Părinți este socotită a fi doctorie împotriva răului, „pentru ca să nu devină răul nemuritor".

Acest lucru nu-l înțelege mintea noastră, dar, în mod sigur, înțelegem cu toții că avem un mare adversar. Acesta este moartea pe care ne străduim în orice mod să o biruim.

Cultura noastră de astăzi, ca să poată face față morții și să găsească o posibilitate de biruire a ei, o trece sub tăcere și o respinge. Astfel, fiecare dintre noi trăiește organizându-și în mod analog viața lui.

Biserica lui Hristos, însă, înfățișează moartea drept o provocare a posibilității vieții. Anticii cred că aveau o mai mare înțelepciune decât noi care suntem botezați, pentru că ei numeau filosofia „cugetare asupra morții".

Drept pentru care există această aporie: Cum să ne poziționăm în fața morții? Ne este supără-

tor faptul de a ne raporta la aceasta, deoarece, așa cum am spus, cultura noastră ne constrânge să respingem gândul la ea și s-o uităm.

Însă aici, în pericopa evanghelică, moartea este înfățișată sau cel puțin nu este ascunsă. Nedumerirea este, însă, de ce trebuie să existe moartea pentru ca să nu devină răul nemuritor? Ar putea cineva să vadă toată chestiunea aceasta într-un mod cu totul diferit.

Provocare morții, a acestui mare dușman, are două moduri de abordare. Trecerea ei sub tăcere, fapt care creează alte efecte secundare foarte importante, sau ieșirea ei la suprafață, arătarea ei ca să putem găsi modul ei de abordare.

Adevărul morții *de facto*, dacă nu vrem să ne mințim pe noi înșine, ne înfățișează cerința căutării Adevărului. **Însuși evenimentul morții ne conduce la faptul de a căuta Adevărul. Un mod de răspuns la evenimentul morții este descoperirea Adevărului.**

Adevărul – și în conștiința obștească a umanității – este posibil să fie definit printr-un contact nemijlocit cu modul considerării morții, adică al faptului cum răspunde cultura și civilizația fiecărei epoci la acest eveniment ontologic concret.

Prin această perspectivă am putea de asemenea să spunem că răul „nu devine nemuritor" atunci când se activează în om dorirea arătării Adevărului, atunci când lucrează în el dorul după Adevăr.

Frica de moarte, problema morții, activează în om această dorire de a găsi Adevărul, de a vedea ce se întâmplă și de a pune întrebarea: Ce se întâmplă în existența mea? Pentru ce am venit în lume? Unde este Adevărul? Ce este Adevărul? Cine este Adevărul?

Așadar, moartea ne face acest mare bine: Ne îndeamnă să căutăm și să găsim Adevărul. Să-l descoperim sau să ni se reveleze. Acesta este începutul tămăduirii noastre.

Prin urmare, prin această perspectivă se deplasează problema binelui sau a moralității de la evenimentul unei ordini psihologice – adică de a fi bun așa, pentru a împlini o lege, pentru a ține o ordine morală, sau fie și numai pentru faptul de a fi conform cu legea – și se înfățișează problema moralei ca posibilitate a vieții de-acum, ca posibilitate a biruinței morții, ca posibilitate a descoperirii și a arătării adevărului.

O formă de secularizare a Bisericii o reprezintă epuizarea spiritualității ei într-un discurs social, etnic sau moral, care însă nu are posibilitatea perspectivei biruinței asupra morții. Astfel, în acest caz, se limitează căutarea existențială a biruinței asupra morții și, prin urmare, se minimalizează simțirea, gustarea și descoperirea Adevărului. Este deosebit de primejdios acest lucru, adică acela de a nu exista perspectiva biruinței asupra morții, de a se anchiloza în om dorirea

după Adevăr. Pentru că, dacă doriți, un imbold important, cel mai important imbold al nostru, al oamenilor de după cădere, este această stânjenire, această rană a morții, care ne activează dorul de a simți și de a intra înlăuntrul Adevărului.

Așadar, în acest înțeles există perspectiva, dorirea Adevărului. Dar în ce mod? Ne-a spus aceasta astăzi Apostolul Pavel. Lui i s-a descoperit adevărul, nu l-a învățat, nu i s-a transmis, ci i l-a descoperit Dumnezeu, i s-a arătat față către față Hristos.

Aceasta este perspectiva vieții noastre. Fiecare să-și găsească modul său. Aici nu sunt valabile formele prestabilite. În acord cu caracterul său, cu temperamentul său, cu harisma lui specială pe care i-a dăruit-o Dumnezeu, toate acolo conduc și lucrează această posibilitate: să se descopere Dumnezeu.

Prin urmare, Dumnezeu nu se descoperă ca o capacitate proprie nouă, o capacitate de pe oricare nivel, ci se descoperă în omul care este smerit. Nu poți să-L afli pe Dumnezeu cufundat fiind în cărți și în cugetarea ta, dacă nu există simțirea invalidității, a nedeplinătății tale. Dorirea după Adevăr, după Hristos, așadar, când străpunge inima îi activează simțurile pentru căutarea Lui prin orice mod. Însă dorirea de a-L urma presupune arătarea smereniei noastre, care se realizează atunci când ne ridicăm crucea noastră, îndreptându-ne spre Golgotha noastră personală.

Noi cercetăm despre el, poate discutăm despre el, poate îl căutăm ca pe un sport ca să ne liniștim și să ne relaxăm. Dar Adevărul nu presupune relaxare. Presupune durere, adică să-mi răstignesc voia proprie. Altfel se creează satisfacția că ceva-ceva am izbutit să fac, am citit și am aflat, m-am nevoit și am devenit mai bun.

Așadar, posibilitatea de a gusta adevărul este pur și simplu un act al lui Dumnezeu. El ni se descoperă nouă. Însă este și un act de împreună-lucrare, care necesită și voința noastră de a ne preda Lui. Dar în ce mod se întâmplă aceasta? În practică nu este ceva fără vreo legătură cu viața noastră cotidiană, fapt pe care ni-l consemnează pericopa evanghelică pe care am citit-o astăzi. Se întâmplă prin smerenie, care se arată în dragoste, în oferirea de sine, în îngăduință, în capacitatea de a ierta, în faptul de a ne păsa unul de altul, în faptul de a ieși din noi înșine.

În ansamblu, așadar, nu ne fragmentăm opțiunile noastre și libertatea noastră. Omul care este smerit, care înseamnă că-și dorește biruirea morții, vrea Adevărul, înțelege că nu poate el singur și i se predă lui Dumnezeu. Îl atrage pe Dumnezeu înăuntrul său prin ethosul pe care i-l oferă Dumnezeu însuși. Ethosul dragostei, al jertfelniciei și al îngăduinței. Atunci i se dau omului premisele necesare în orice nevoință ar alege să se exercite în viața sa duhovnicească:

post, rugăciune, milostenie, studiul Scripturilor, neosândirea aproapelui etc.

Ca să înțelegem aceasta într-un mod mult mai simplu, să încheiem printr-un exemplu. A venit un cuplu tânăr ca să se spovedească, care avea și doi copilași. Unul dintre ei era un băiețel de trei anișori și a vrut și el să se spovedească, lucru care ni s-a părut a fi o glumă. L-am luat, așadar, ca să se spovedească și, glumind, i-am zis: „Spui vreo rugăciune mică?". Zice el: „Da". „Și ce spui?" „Îi spun lui Dumnezeu «ești Sfânt!»". În acel moment i s-a descoperit copilului în Duhul lui Dumnezeu sfințenia lui Dumnezeu, care-i depășește pe învățații universitari care-și dublează capetele lor prin acumularea de cunoștințe. Acest cuvânt „ești Sfânt" a fost o întreagă Sfântă Liturghie. Pentru că ce spunem noi la Dumnezeiasca Liturghie? „Sfânt și Preasfânt ești Tu și Fiul Tău cel Unul Născut". Vie și nemijlocită este relația copilului cu Dumnezeu; un copil ortodox și lucrător.

Aceasta este Ortodoxia noastră, aceasta este Dumnezeiasca Liturghie. Această legătură nemijlocită cu Dumnezeu, care ne scoate din noi înșine. Noi însă ce facem? Facem rugăciune și cerem una și alta. Noi cerem osificarea noastră în cele din urmă și fortificarea narcisismului nostru, cerând în plus și confirmarea lui Dumnezeu. Copilul scapă de propriul eu și funcționează ca un duh slujitor, ca un înger al lui Dumnezeu, care-L adoră

pe Dumnezeu. Această abordare a lui Dumnezeu, această acceptare a sfințeniei lui Dumnezeu este bucuria noastră, este viața noastră, ne hrănește, ne împuternicește, biruiește moartea, dacă acceptăm această sfințenie a lui Dumnezeu.

Așadar, aceasta este perspectiva vieții noastre. De obicei copiii civilizați vor căsuțe, mașinuțe și altele asemenea. Pe acestea le vor și copiii mari, adică noi. Dumnezeu, însă, cere altceva de la oameni. Să-i spunem Lui că este Sfânt și El să ne spună că ne iubește. Să avem o legătură personală cu El, ca să avem această posibilitate de a ne spune aceasta și unul altuia. Pentru că fiecare dintre noi este icoană a lui Dumnezeu, fețe nenumărate ale lui Hristos.

Osteneala iubirii

În pilda de azi Domnul nostru s-a referit la întâmplarea cu bogatul și săracul Lazăr și la finalitatea vieții celor doi oameni (v. *Luca* 16, 19-31). În această pericopă Domnul se vede că dezaprobă cu asprime împietrirea inimii bogatului.

Ceea ce se naște ca întrebare, însă, încă de la început, este de ce săracul are nume, în vreme ce Scriptura este indiferentă în privința numelui bogatului, descriind doar situația lui?

Este foarte interesant acest fapt pentru că arată că omul care are „nume" este acela care poate să participe la viața altuia, să aibă părtășie, este acela care poate să refuze izolarea și individualismul său iubitor de sine. Astfel, în cele din urmă înțelegem că Raiul este posibilitatea comuniunii și a relației.

Așadar, bogatul nu are nume. Existența lui a fost determinată de bogăția lui. Este dependent de bogăție. Orice lucru ar fi acela de care suntem dependenți și de la care primește semnificație viața noastră și care determină identitatea noastră existențială determină „persoana" noastră, determină și „numele" nostru. Într-adevăr, aici este valabil ceea ce spune

Domnul, „acolo unde este comoara noastră, acolo este și inima noastră".

Bogatul, așadar, nu are nume deoarece s-a lipsit de posibilitatea comuniunii celei întru dragoste. Întreaga predică evanghelică este promovarea noțiunii de persoană iubită, adică ceea ce adaugă conținut și identitate vieții noastre. Hristos cel plin de dragoste, prin ascultarea față de Dumnezeu Tatăl, a primit „nume mai presus de tot numele", așa cum grăiește Apostolul Pavel despre persoana desăvârșită a lui Iisus Hristos. Așa și noi, prin hristificare primim o nouă numire și devenim hristofori.

Dragostea transformă dinlăuntrul nostru „fața", „persoana", „numele"; altfel suntem o masă biologică impersonală, condamnați la acel „vreau"al nostru, la interesele noastre individuale.

Însă ce este acel fapt care l-a făcut pe Lazăr să fie „persoană"? Este posibilitatea de a se deschide, de a se afla în relație, de a căuta, de a vorbi împreună cu celălalt, de a iubi. Omul care nu poate să iasă din el însuși, din interesul său și să contacteze o relație cu celălalt, nu are posibilitatea de a avea o identitate personală. Este aceea la care face aluzie cunoscuta frază, care este invocată de către juriști ca principiu în ceea ce privește martorii în tribunale: unus testis nullus testis (cu un singur martor nu există mărturie).

Să venim însă și la bogătaș. În principal, creștinul trebuie să stea departe de obsesii.

Dintru început nu înseamnă că bogatul este un rău, iar săracii cu totul sfinți. Acestea reprezintă prejudecăți generalizate, în spatele cărora se ascund într-o oarecare măsură propriile noastre criterii cu privire la administrarea bogăției, refuzând să ne apropiem de măreția proniei lui Dumnezeu. Desigur că noi ne înfățișăm convingerile noastre cu privire la egalitatea de drepturi și de obligații, astfel încât să justificăm uneori chiar și revoluțiile sângeroase.

Potrivit Părinților Bisericii noastre și în mod concret potrivit Sfântului Ioan Gură de Aur, Dumnezeu îngăduie să existe bogați și săraci, ca să poată să învețe dragostea unul de la altul. Să ceară cel neputincios și să dăruiască cel puternic. Așadar, după cum copilul nu se naște de la început puternic, ci la primii lui pași este neputincios și dependent, de aceea este susținut de către mama lui. Prin acest proces al relației se dezvoltă posibilitatea omului de a avea „persoană" și „nume".

Bogăția nu este rea. Lăcomia este rea. Bogatul nu este rău. Împietrirea inimii bogatului este rea. Nu se mântuiește nimeni numai prin sărăcia sa, dacă sărăcia lui este mai cu seamă o stare de a refuza să depună osteneală în viața sa. Deoarece, precum știți, este foarte comod să dezvoltăm teorii, dar foarte anevoios, de pildă, să fim într-o lucrare și să vedem că nu-l suportăm pe patronul nostru sau pe colaboratorul nostru.

Însă, numai în cadrul acestui proces dureros se poate dezvolta capacitatea omului de a relaționa cu un alt om, să-și descopere identitatea sa existențială și să devină „om".

Omul leneș nu are „nume". Este anonim, este același cu bogătașul din pildă. Aparent, bogatul nu are nicio legătură cu un om leneș, care nu vrea să lucreze. Însă amândoi sunt anonimi pentru că refuză să intre într-un proces dureros de relaționare. Oricare relație înseamnă osteneală. Ce credeți? Osteneala este doar pentru săracul care lucrează? Nu este osteneală pentru fiecare om să aibă un tovarăș care necontenit să-i contreze „eul" și „voia" lui?

Omul care abordează viața în mod teoretic și prin idei preconcepute nu este capabil nici măcar să iubească. Pentru că el își dorește lucrurile așa cum și le închipuie. Exact așa cum le așteaptă, și munca lui și relația lui și prietenul lui și somnul lui și programul lui și odihna lui. Acesta nu are nume. Acesta, prin prisma vinovăției sale că nu are „nume", îi judecă pe cei bogați ca fiind împietriți la inimă, fiind și el împietrit la inimă. Și, desigur, fără să vrea să vină în opoziție cu sine însuși.

Cum se smerește omul? Atunci când lucrurile îi vin așa cum nu-l aranjează pe el, drept pentru care rabdă și stăruie să se lupte ca să afle mila lui Dumnezeu, să se armonizeze cu voia lui Dumnezeu.

Așadar, această nevoință ostenitoare te face să te depărtezi de prejudecăți, de teorii, te face să te smerești și să privești mai profund și existența ta și pe a celuilalt, dincolo de caracteristicile lui, care ar avea de-a face, de pildă, cu posibilitățile lui financiare și cu diplomele lui. Este altceva, este mult mai adânc.

Așadar, ceea ce condamnă Domnul nostru este împietrirea inimii, care se naște din neputința noastră de a ne tăgădui pe noi înșine. Noi, dimpotrivă, ne dorim ca toți să slujească gândului nostru, voinței noastre, închipuirii noastre.

Priviți cât de frumos grăiește despre acestea Domnul în lectura din *Apostol*: El spune că nu se îndreptează omul prin legi, prin dispozițiile legilor, ci prin credința în Hristos. Așadar, ce înseamnă aceasta? Nu poți să fii îndreptățit prin faptele tale dacă nu ai conștiința a ceea ce faci. Adică, dacă nu există o legătură cu Hristos în spatele întregii noastre vieți. **Nu este de ajuns să facem anumite fapte deoarece ele sunt stabilite de lege. Ceea ce îl interesează pe milostivul Dumnezeu este să ne aflăm în relație cu El, deoarece prin dragostea noastră pentru El se zidește Biserica, Trupul lui Hristos.**

În continuare Domnul menționează că „creștin înseamnă asumarea crucii". Procesul realizării relației nu înseamnă doar simple cuvinte, nu înseamnă romantisme religioase. Este un proces dureros să urmezi pilda lui Hristos. Astfel, în acest

mod, prin această răstignire se oferă posibilitatea de a se descoperi Hristos înlăuntrul nostru. Se dă posibilitatea de a se descoperi Împărăția lui Dumnezeu. Ca în acest fel să aibă omul posibilitatea de a recunoaște, de a distinge, de a ști ce are în fața lui, ce există înlăuntrul său, cum să se poziționeze, cum să funcționeze.

Așadar, nici bogatul nu se mântuiește prin bogăția lui, nici săracul nu este condamnat prin sărăcia lui. În altă parte se află miza jocului. Este înlăuntrul inimii noastre, cât de pregătiți suntem să lucrăm pentru noi înșine și să acceptăm cele ale vieții noastre cu duh de ucenicie și de smerenie.

Așadar, această fobie a noastră, frica de durere, frica de osteneală, conduce la o percepție asupra vieții care ne face să dezertăm și să refuzăm responsabilitatea noastră personală. Ceea ce se întâmplă în viața noastră este posibilitatea pe care ne-o dă Dumnezeu fiecăruia, astfel încât să iubească, să aibă relații, și prin mijlocirea acestui proces să dobândească „nume", identitate duhovnicească.

Omul fără „nume" este un om păcătos, condamnat prin teoriile sale anonime, prin făptuirea nimicului. Pentru că, spun Sfinții noștri Părinți că „un păcat mai rău chiar și decât egoismul este acela de a nu face nimic". Pentru că acela care face ceva va găsi ceva la sfârșit. Dimpotrivă, acela care a ascuns talantul său temându-se de hoți,

nu a sporit suma de bani, de aceea a fost osândit de Domnul. Cei ce s-au nevoit pentru sporirea talanților au fost lăudați.

Oboseala unei lucrări practice știți ce aduce? Smerenie. Se smerește trupul nostru, se smerește și gândul nostru. În acest fel ne cunoaștem și limitele noastre. Omul care se va relaxa în situația lui aranjată nu se va smeri niciodată. Va trăi în dauna altora și va condamna sistemul pentru că este de vină pentru toate. În orice caz sistemul este de vină. Este un sistem lumesc, nu este unul dumnezeiesc. Există vreun sistem bun? Poate să existe un sistem bun? Dar toate sistemele sunt prin firea lucrurilor creații după cădere. Așadar, în loc să urmărim sistemul, să urmărim sistemul păcatului care se află înlăuntrul nostru. Totuși, întrucât ezităm sau nu suntem hotărâți să ne luptăm, proiectăm vinovăția trândăviei noastre asupra societății. Societatea este de vină, tatăl meu și mama mea sunt de vină, Biserica este de vină. Noi nu suntem de vină niciodată.

Trebuie să ne întoarcem înlăuntrul nostru ca să se facă o lucrare în stare să ne înmoaie inima. Să tăgăduim obsesiile, certitudinile și ideile noastre și să intrăm în procesul căutării adevărului duhovnicesc. Prietene dragă, nu îți place sistemul? Foarte bine. Nu lucra pentru sistem. Strânge bani și dă-i mamei tale, tatălui tău sau prietenului tău care are nevoie. Care este mai puternică? Teoria ta sau dragostea pentru fratele tău?

Puterea rugăciunii

Domnul nostru în pericopa evanghelică de astăzi (v. *Luca* 18, 35-43) i-a dăruit lumina ochilor orbului din Ierihon. Din această pricină îl rugăm și noi pe Hristos să ne dea luminarea duhovnicească, să ne dăruiască lumina sufletului pentru ca să avem discernământ și să punem în valoare în mod corect viața noastră.

Păcatul, despărțirea de Dumnezeu ne-au adus și orbirea, iar orbirea se exprimă ca lipsă a cunoașterii și în același timp ca lipsă de judecată. Adică să nu putem să distingem rațiunea reală a existenței noastre, destinația noastră reală și să ne cheltuim timpul nostru într-un asemenea mod, astfel încât să ne fie cu totul potrivnic mântuirii noastre.

Chiar și acest parcurs al nostru din spațiul Bisericii de multe ori se află într-o direcție greșită. Probabil că puțini sunt acei oameni care trăiesc cu adevărat lumina lui Dumnezeu, trăiesc adevărata bucurie și adevăratul dar al lui Dumnezeu.

Pentru noi luminarea înseamnă să înțelegem, să simțim starea noastră de orbire duhovnicească, care se exprimă ca lipsă a bucuriei, care se exprimă ca frică de moarte, care se exprimă ca absență a adevăratei orientări. Într-un mod

nebunesc – în spatele căruia se ascunde iubirea noastră de sine – ne străduim să stăpânim asupra celorlalți oameni din jurul nostru, fie că acest lucru se întâmplă în Biserică, fie în afara Bisericii.

Această lipsă a vieții și a bucuriei este starea orbirii noastre. Starea de luminare, însă, nu constituie obiectul propriilor noastre puteri, ci este obiectul harului. Răspunderea noastră este aceea de a activa harul dumnezeiesc înlăuntrul nostru.

Noi socotim, trăind în chip greșit lucrurile duhovnicești, că putem să ne luminăm prin propriile noastre puteri. În acest punct se nasc diferitele sisteme de gândire. Dar, mai presus de toate, este nevoie să înțelegem, să percepem și să acceptăm că luminarea, starea de har, simțirea și gustarea vieții și biruința asupra morții este lucrarea lui Dumnezeu. Lucrarea noastră este aceea de a cere luminarea de la Dumnezeu și să ne orientăm libertatea noastră spre El.

De multe ori există o anumită constrângere, care este impusă fie de noi nouă înșine, fie de către alții, fie chiar și de către Biserică, că trebuie adică să devenim „oameni mai buni", că trebuie să sesizăm un adevăr sau altul al lui Dumnezeu. Însă descoperirea nu poate să se întâmple fără ca Dumnezeu să vorbească în inima noastră.

Dumnezeu unora le grăiește, iar altora nu? **Dumnezeu vrea să le grăiască tuturor, dar îl împiedicăm noi. Starea de luminare este lucrul**

lui Dumnezeu. Propria noastră luptă duhovnicească este să încetăm, prin iubirea noastră de sine și prin obsesiile noastre, să-l împiedicăm pe Dumnezeu să lucreze înlăuntrul nostru.

Prin urmare, prima mișcare pe care suntem datori s-o facem este raportarea noastră la Dumnezeu, este rugăciunea. Unii ar putea să spună că „nu este de ajuns doar să-L invocăm pe Domnul, ci suntem datori să facem și voia Lui, așa cum spune Scriptura". Dar, ca să facem voia Lui, mai întâi de toate trebuie să zicem „Doamne, Doamne". Să spunem acest „Doamne, Doamne", să ne rugăm cu durere în inimă. Această durere exprimă nu doar că suntem păcătoși, că suntem lipsiți de Lumină, că suntem lipsiți de viață.

Să fim consecvenți cu noi înșine. Să fim onești cu noi înșine. Să ne iubim pe noi înșine și să recunoaștem în noi înșine când nu avem lumină, când nu avem bucurie și să cerem prin rugăciune această lumină, această bucurie, această luminare.

Prin această conștientizare rugăciunea noastră nu va fi o constrângere. Va fi o nevoie stringentă, va fi dorire, va fi dor și vom cere, necontenit, cu stăruință, astfel încât să-L „plecăm" pe Dumnezeu să vină în inima noastră și să ne lumineze.

Această rugăciune este aceea care va naște și simțirea faptului că Dumnezeu ne iubește. Această simțire ne naște bucurie. Această bucurie ne dă

forța propulsoare să facem și voia Lui. Pentru că știm de acum de ce anume trebuie să facem voia Lui, știm care este scopul vieții noastre.

Începem atunci să punem în valoare lucrurile vieții noastre, evenimentele vieții noastre, într-un mod adevărat și corect, după un criteriu drept. Criteriul nu este constituit din anumite cerințe de după cădere, efemere, ci este adevărata noastră cerință, aceea a gustării și simțirii lui Dumnezeu. Biruința asupra morții se exprimă în chipul faptului că pot să coexist cu Dumnezeu, cu mine însumi și cu ceilalți oameni. Așadar, pot să am părtășie, să mă aflu în relație, să desființez propria mea singurătate.

Această posibilitate a desființării singurătății și a legării de Trupul lui Hristos, care este constituit din toți frații mei, această stare a vieții este adevărata dragoste. Este împreună-cuprinderea persoanelor, unul să dea loc celuilalt, nu unul să silească, să-l constrângă pe altul, ci fiecare să-și dea drepturile sale celuilalt „întru libertate", aflând astfel adevăratul drept al vieții și al dragostei.

Însă această perspectivă nu se realizează doar deoarece ne-am gândit la ea, deoarece am vorbit despre ea, deoarece am auzit despre ea, ci pentru că ne impulsionează înspre această direcție harul. Și, ca să urmărim harul, trebuie să avem înainte de toate luminarea simțirii faptului că suntem în întuneric, în păcatul nostru.

Faptul însă de a ieși din întuneric este peste puterile noastre. Noi nu putem să dobândim aceasta. Pentru aceasta cerem dinlăuntrul unei stări de nevoie stringentă mila lui Dumnezeu, luminarea lui Dumnezeu.

Iată, așadar, că cerința rugăciunii noastre nu este aceea ca Dumnezeu să ne facă mai buni, nu este ca Dumnezeu să ne împlinească anumite cereri. Cerința rugăciunii noastre este aceea de a-L afla pe Dumnezeu, bucuria, luminarea și rațiunea existenței. Să găsim prin mijlocirea acestei rațiuni a vieții adevăratele noastre dimensiuni care se extind dincolo de mormânt și se biruiește moartea, se biruiește mormântul și se dăruiește posibilitatea Învierii.

Pentru că dacă cerința noastră este aceea de a deveni oameni mai buni fără ca baza acestui mai bine, a bunătății noastre, să fie biruință asupra morții, atunci și acesta este un fapt de după cădere, o cerință a stării noastre de după cădere, este o strădanie bolnavă faptul de a birui moartea prin propriile noastre posibilități. Nu putem să devenim buni și nu se poate concepe „binele" dacă nu este biruit mormântul din noi înșine. Aceasta ne depășește, însă, deoarece este lucrarea harului.

Prin urmare, ceea ce avem noi de făcut și este prima și fundamentala și integrala mișcare a pocăinței este rugăciunea întinsă din adâncul sufletului, care încheie un legământ cu Dumnezeu.

Smerenie și dragoste

Biserica, prin evenimentele pe care le promovează, încearcă să ne dea posibilitățile duhovnicești ale propriei noastre Răstigniri și Învieri.

Primul pas, așadar, care este începutul pregătirii și baza oricărei lucrări duhovnicești, este smerenia, pocăința, așa cum sunt acestea prezentate în pilda vameșului și a fariseului (v. *Luca* 18, 10-14).

Nicio lucrare duhovnicească nu aduce roade dacă nu este întemeiată, pe de o parte pe „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului", iar pe de alta pe acceptarea fratelui și pe un duh care nu-i osândește pe ceilalți.

Măsura judecății lui Dumnezeu este cu totul diferită de aceea a oamenilor. Măsura noastră depinde de obicei de comportamentul exterior, iar și mai mult ea se localizează în judecarea pentru încălcarea legii, a oricărei legi. Drept pentru care această atitudine se adaptează la datele fiecărei epoci.

Însă Domnul are o altă lege care depășește schema exterioară, care este diacronică și are de-a face cu adâncul și cu calitatea inimii fiecărui om. O mai bună dovadă în acest sens nu există alta decât pilda vameșului și a fariseului.

Fariseul ținea legea, făcea milostenie, postea, era un om moral. În ceea ce privește datele lumii, acest om era acceptabil și apt prin excelență ca să-i judece pe alții după măsura moralei timpului său. Celălalt, vameșul, era un răpitor, un exploatator al altora. Orice ar fi făcut el era respins. Un element al moralei lumii este faptul că, dacă săvârșim la un moment dat o greșeală, oricât neam pocăi apoi, rămâne ca un stigmat tot restul vieții noastre și ca un motiv de respingere din societate. Așadar, după morala lumii, orice ai făptuit, s-a terminat, orice ai face, crimă este.

Pentru ochii lui Dumnezeu există un alt criteriu: Criteriul inimii, potrivit căruia sănătatea ei se judecă prin două elemente, smerenia și dragostea.

Smerenia și dragostea pot exista atunci când omul se tăgăduiește pe sine însuși. Ce înseamnă ca omul să se tăgăduiască pe sine însuși? Înseamnă că omul nu se îndreptățește pe sine. În profunzime toate legile, dacă nu au posibilitatea de a propune o altă atitudine și un alt mod de viață, atunci toate legile ascund cursa îndreptățirii de sine. Logica ascunsă, care este exprimată în mod distinctiv de către fariseii din toate timpurile, este: „Deoarece am ținut legea, suntem cu totul îndreptățiți".

Însă Cuvântul lui Dumnezeu spune: „Nimeni nu este curat de întinăciune, chiar dacă viața lui ar fi o singură zi".

Neputința omenească și limitarea posibilităților noastre nu ne îndreptățesc și firește nici oricare lege omenească.

Atunci pentru ce există legea? Pentru ca să ne descopere în mod pedagogic un alt mod de viață, o altă atitudine de viață, aceea a legăturii personale cu Dumnezeu și cu fratele nostru. **Dacă faptele noastre, dacă cuvântul nostru nu conduce pedagogic spre acest proces al încheierii unei relații de dragoste cu Dumnezeu și cu fratele nostru, atunci este o lege care ne oferă posibilitatea să judecăm și să osândim.** Prin urmare, baza vieții duhovnicești – care nu există deoarece așa i-a venit lui Dumnezeu ideea, ci pentru că așa este iconomisită posibilitatea mântuirii noastre – este posibilitatea încorporării în Trupul lui Hristos și posibilitatea acceptării fratelui nostru.

Atunci când omul își recunoaște căderea sa, recunoaște că toți suntem păcătoși, atunci el își asumă în strigătul său de pocăință păcatul întregii lumi fără să-i despartă pe oameni în mai morali sau mai puțin morali. În acest strigăt de pocăință al său, unește întreaga lume în inima lui și se înfățișează la Crucea lui Hristos, ca să fie spălate păcatele noastre cu Sângele Lui.

Acest strigăt de pocăință este temelia, este posibilitatea omului de a se naște „în Duhul Sfânt" și de a avea inimă. **Aceasta este taina vieții duhovnicești. Pentru aceasta stăruie Biserica.**

Nu este considerat omul drept sfânt din starea lui de nepăcătuire, ci din măsura pocăinței lui. Pocăința însă nu este o stare momentană, ci este o stare continuă, care indică faptul că „fără Hristos și fără fratele nu pot să trăiesc".

Dacă omul vrea să trăiască cu religiozitatea lui fără Dumnezeu și fratele său, atunci el doar se îndreptățește pe sine! Este sfânt pentru ochii lumii, dar Dumnezeu va iconomisi să cadă, să se păgubească, ca să aibă posibilitatea nașterii duhovnicești.

Prin urmare, dacă omul promovează în viața lui această măsură a vieții și exprimă acest ethos, se odihnește el însuși, se odihnesc și cei din jurul lui.

Dacă sufletul funcționează prin ethosul „rugăciunii vameșului", fără să se înfumureze, fără să se trufească, amintindu-și cuvintele lui Hristos „oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța", atunci se va oferi pe sine în cadrul acestui spațiu mai larg pentru Hristos. Astfel, Biserica, în calitate de trup al unor astfel de oameni, funcționează ca așteptare a întregii lumi până când fiecare își va afla odihna și nu-l va mai osândi pe aproapele său, atunci când îl va vedea că păcătuiește. Pentru că el știe faptul că toți în același păcat ne aflăm. La acest duh îndeamnă Biserica noastră.

Când este judecat omul? Atunci când se află într-o lipsă de pocăință, adică atunci când păcatul lui devine necinstire. Atunci el disprețuiește cele

dumnezeiești ca să promoveze și să funcționeze păcatul lui. Însă și pentru acesta și-a vărsat Hristos sângele Său, de aceea nu încetează să bată la ușa sufletului său.

Cineva ar putea să zică: „Eu nu vreau să păcătuiesc, ce să fac?". Noi îi spunem: roagă-te, fă metanii, fii cu luare-aminte la aceasta, fii cu luare-aminte la aceea", dar cel mai de temelie lucru îl spune Hristos astăzi în pilda Lui: „Oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța".

Dacă noi nu ne înălțăm pe noi înșine și suntem necontenit plecați într-această cugetare, să știm că aceasta este cea mai mare apărare față de cel „viclean", față de plasele păcatului. Această cugetare ne va da necontenit posibilitatea să ne bucurăm cu dragostea lui Dumnezeu și să înțelegem că jugul lui Hristos este ușor.

Noi credem că sunt aspre poruncile lui Dumnezeu și cu anevoie de purtat greutatea vieții duhovnicești pentru că nu am învățat acest ethos, acest fel de a fi al Lui, adică de a fi necontenit plecați sprijinindu-ne pe Crucea Lui, care este mărturia iubirii Lui.

Dumnezeul iubirii părintești

În lectura evanghelică de astăzi (v. *Luca* 15, 11-32) Biserica noastră dă citire pildei fiului risipitor, continuând pregătirea noastră pentru Postul cel Mare, care este prin excelență o perioadă a pocăinței. Pocăința în această pildă are ca element principal ideea întoarcerii.

Pocăința nu este o stare lăuntrică statică de întristare de sine sau de îmbunătățire a imaginii noastre, ci este un proces de întoarcere și de restaurare a relației noastre cu Dumnezeu. Ceea ce este important este faptul de a găsi premisele acestei întoarceri și acestei relații.

Elementele sunt două. Primul este certitudinea că Dumnezeu este Părintele nostru, care ne iartă și ne iubește și pe toate le iconomisește nu în vederea unei efemere mângâieri sufletești, ci în vederea unui parcurs statornic al mântuirii „persoanei" noastre. Așadar, nu poate să existe o rațiune a pocăinței sau o nevoință duhovnicească în care să nu existe limpede faptul că Dumnezeu este Părintele nostru.

Ceea ce l-a salvat pe fiul cel risipitor și i-a dat premisele întoarcerii, ale mântuirii și ale restaurării este ceea ce nu a uitat nici măcar o clipă în țara cea îndepărtată, nici în ceasul păcatului:

că Dumnezeu este un Părinte milostiv. Întreaga noastră luptă în cele din urmă și întreaga noastră căutare este să ne încredințăm de prezența și de mărturia în viața noastră a lui Dumnezeu Tatăl.

Dacă omul nu se încredințează de iubirea părintească a lui Dumnezeu, nu se poate lupta duhovnicește. Dacă omul nu se încredințează de iubirea părintească a lui Dumnezeu, nu poate să vorbească despre Dumnezeu. Dacă omul nu poate să fie încredințat, să-i mărturisească Dumnezeu că este Părintele lui, nu poate să aibă viață nici ca să facă ceva esențial, adică ceva care să aibă perspectivă veșnică în viața lui. Deoarece chiar și ținerea poruncilor și nevoința lui personală nu se fac pentru ca să păzească, să ocrotească, să sporească să caute această relație, ci ca să se închine pe sine însuși lui Dumnezeu. Așa se luptă omul, între conservatorism și liberalism, între moralitate și imoralitate și este condus în chip pedagogic de către pronie. Însă și cele două cadre, al moralității și al imoralității, sunt iadul, sunt robie, dacă omul nu s-a încredințat de iubirea părintească a lui Dumnezeu.

Așadar, toată lupta noastră numai atunci doar poate să fie justificată, dacă omul, înainte de a pleca din această viață, se încredințează de dragostea părintească a lui Dumnezeu. Se încredințează că Dumnezeu este Dumnezeul dragostei, al iertării și al lăsării păcatelor. Este Dumnezeul nu al celor îndreptățiți, ci Dumnezeul celor ce se pocăiesc.

Al doilea element este simțirea îndepărtării de această relație. Simțirea căderii din această relație, care nu are nimic de-a face cu înțelesul strâmt al încălcării poruncii și legii, ci are de-a face cu o lipsire și cu o ofensare a acestei relații.

Dacă omul nu a gustat această relație, nu poate să vorbească despre moralitate sau imoralitate. Nu a înțeles încă valoarea poruncilor și a legilor drept căi pedagogice care-l conduc la și-i asigură această relație. Omul care nu a gustat bucuria nu ar putea să simtă nici absența acesteia.

Adevărata pocăință nu este o nenorocire, o întristare de sine că nu am reușit într-un anumit lucru. Ci pocăința este simțirea pierderii Raiului. Este simțirea pierderii iubirii părintești.

Dacă omul recunoaște faptul că comoara lui este această simțire a iubirii părintești, atunci nu este presat de nimeni și nu este constrâns ca să țină poruncile și să-și păzească integritatea persoanei sale departe de păcat, ci dimpotrivă, el însuși se străduiește să nu ofenseze și să nu piardă această bucurie și acest har.

Simțirea harului Dragostei lui Dumnezeu și simțirea lipsirii și a pierderii lui – din pricina fugii noastre și a dezlegării noastre de El – sunt cele două elemente care ne conduc pe calea mântuirii. Orice altceva în afara acestui cadru, a acestei experiențe și a acestei stări este iad, chiar și dacă în mod aparent omul este fără de păcat.

Prin urmare, măsura moralei, măsura virtuții, măsura păcatului pentru Dumnezeu nu se epuizează la o ținere scolastică a poruncilor, nici la o scolastică investigare de control a noastră sau a altora cu privire la cantitatea păcatului nostru, ci se epuizează și se concentrează în faptul dacă am păzit această relație, dacă am crezut în această relație și în bucuria pe care ne-o dă.

Dacă omul crede cu adevărat că întreaga lui viață, toate lucrurile sunt Dumnezeu-Tatăl, atunci cu adevărat trăiește libertatea fiilor lui Dumnezeu și este condus spre un parcurs pe care nu l-a bănuit mai înainte. Virtutea și păcatul sunt robie dacă omul nici nu a căutat, nici nu a refuzat această experiență și încredințare: că, așadar, Dumnezeu este un Părinte milostiv. De altfel, așa este caracterizată în tradiția noastră lectura evanghelică de astăzi: „Parabola Părintelui milostiv".

Dragostea este viață

Astăzi este duminica lăsatului sec de carne, iar Biserica noastră citește din Evanghelie pericopa Înfricoșatei Judecăți (v. *Matei* 25, 31-46). Este o pericopă destul de răstălmăcită, deoarece îi creează omului o senzația de frică pentru că vorbește despre Ziua Judecății, care se va întâmpla „când va veni Fiul Omului întru slava Sa". Omul se teme, și din această pricină se ivesc înlăuntrul său simțiri negative.

Dacă intrăm însă puțin în profunzimea lucrurilor, vom vedea că criteriul Judecății este Dragostea. Înțelegem atunci că lucrurile nu sunt înspăimântătoare, și că Domnul, prin acest cuvânt evanghelic, ne dă o măsură a vieții, descoperindu-ne că înlăuntrul vieții există dragoste și că această dragoste este viața. **Orice lucru care nu are dragoste, care nu are posibilitatea comuniunii cu fratele care pătimește, care încă nu are posibilitatea împăcării cu noi înșine, nu poate să se numească viață. Este îndepărtarea de bună voie – ca o formă de autopedepsire – de dragostea lui Dumnezeu, este moarte.**

O altă dimensiune care este promovată în pericopa evanghelică de astăzi și care oglindește o altă problemă este tocmai aceea a criteriilor Judecății.

Astfel se pune, așadar, întrebarea: „Dacă noi suntem milostivi, dacă noi ne îngrijim de fratele care pătimește și-i oferim toate bunurile materiale pe care putem să i le oferim, aceasta înseamnă că suntem pregătiți pentru Rai?". Ei bine, lucrurile nu stau tocmai așa.

În principiu, trebuie să păstrăm două elemente care sunt foarte importante. Primul este acela că, atunci când Domnul vorbește despre dragoste, se așază pe El însuși în locul fratelui care pătimește. Prin urmare, vorbim despre dragostea cea întru Hristos și nu despre orice fel de dragoste.

Al doilea element este acela pe care-l spune Domnul: „Să-l iubim pe fratele nostru ca pe noi înșine", care are o varietate de dimensiuni și diferite planuri. Ce înseamnă să-l iubim pe fratele nostru ca pe noi înșine?

Înseamnă că, analog cu calitatea dragostei pe care o avem pentru noi înșine, în același mod să-l iubim și pe celălalt. Analog cu calitatea cinstirii față de noi înșine, în același mod să-i cinstim și pe ceilalți. Toate cele proprii nouă să se oglindească și în ceilalți. Observați-vă pe voi înșivă. Observați-i pe ceilalți. În măsura în care este adevărată dragostea pentru noi înșine, este adevărată și dragostea față de ceilalți. Dacă dragostea față de noi înșine este aceea de după cădere, căzută, iubitoare de sine (filavtică), de același fel, interesată, este și iubirea față de cel

de lângă noi, care dragoste desigur că așteaptă și recunoașterea celorlalți.

Prin urmare, ce înțelege Domnul atunci când spune: „Am flămânzit și mi-ați dat să mănânc, am însetat și mi-ați dat să beau [...] în temniță am fost și ați venit la Mine"?

Năzuința lui Dumnezeu nu este legată de bunurile materiale, ci, înainte de toate, este conștiința, cunoașterea adevărului, cunoașterea duhovnicească. Iar atunci când spunem „am flămânzit" și „am însetat" nu se concentrează numai pe bunurile materiale, ci și pe cele duhovnicești.

Și continuă pericopa: „Când te-am văzut bolnav sau în temniță și am venit la tine? [...] Întrucât ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei preamici, Mie mi-ați făcut". De vreme ce ați făcut aceasta fratelui vostru, Mie mi-ați făcut. Nu este oare sufletul nostru întemnițat, nu este înfometat, nu este însetat?

Așadar, în măsura în care ne îngrijim de primul nostru frate, de prima noastră soră, care este însăși existența noastră, sufletul nostru, care este cu totul traumatizat și rănit, în această măsură îl servim și îl slujim pe Hristos însuși.

De asemenea, în măsura în care grija, interesul nostru, inima noastră, sufletul nostru se află înlăuntrul harului lui Hristos, aceasta se oglindește și în relația noastră cu ceilalți oameni. Devenim adevărați dacă în această măsură și cu aceeași grijă avem grijă de altul. Iar acest

lucru îl facem nu ca să-l judecăm sau să-l controlăm pe celălalt om, ci ca să oferim premisele pocăinței și ale raportării duhovnicești. Aceasta poate să presupună tăcere, poate să presupună mult discernământ și multă durere lăuntrică.

Dar dacă nu avem un asemenea interes și dragoste pentru sufletul nostru, cum îl vom iubi pe altul? Cu ce măsură, după ce criteriu, cu ce calitate?

Prin urmare, primul temei pe care îl pune Domnul nostru atunci când spune „să ne îngrijim", este acela ca, în principal, să ne îngrijim de evenimentele duhovnicești. Unde eveniment duhovnicesc este numită cunoașterea Adevărului, relația cu Adevărul și legătura cu Viața.

Dacă, așadar, noi nu ne iubim pe noi înșine în acest mod, dragostea noastră față de ceilalți este un pretext ca să acoperim vinovățiile care se datorează faptului că încă trăim în minciună. Filantropia, spre pildă, poate să ascundă interesul egoist.

Din această pricină de multe ori omul se rănește și reacționează atunci când oferirea lui nu este recunoscută. Și consideră că nerecunoștința este cel mai mare cusur. Nu este nerecunoștința cel mai mare cusur. Cel mai mare cusur este minciuna. Să trăiești înlăuntrul minciunii și să te fățărnicești că trăiești în adevăr.

Însă, unde merge făptuirea milosteniei? Dar un om care trăiește întru Adevăr este cu putință

să ignore, să fie indiferent față de fratele său care este suferind? Față de fratele său care suferă fie din pricina lipsei de bunuri materiale, fie din pricina bolii trupești? Față de fratele său îndurerat care suferă de singurătate și este dat de-o parte? Este cu neputință.

Ar putea să spună cineva: „Dacă mai întâi eu trebuie să trăiesc întru Adevăr, să-L aflu mai întâi pe Dumnezeu și apoi să dăruiesc dragoste, altul a scăpat de acest lucru deoarece are o nevoie urgentă". Și desigur că eu voi ajuta. Iar acest ajutor înseamnă că participarea la durerea altuia, chiar și fără premise duhovnicești, este o formă de rugăciune care mă smerește și-mi dă posibilitatea de a mă sensibiliza și în căutarea mea existențială.

De aceea, nu este clară linia despărțitoare care să indice când bunurile sunt materiale și când duhovnicești. Este cu putință să fii indiferent duhovnicește sau să te afli întru minciună, însă să cauți Adevărul și să te rogi.

O formă de rugăciune este și filantropia, prin care participi fără vreun interes egoist la durerea altui om care te readuce la realitate și vezi că nu există doar bucurie, mai există și durere. Cum dar vom birui această durere?

Această mărinimie a ta, să participi chiar și fără premise duhovnicești la durerea altui om, sensibilizează milostivirile lui Dumnezeu ca să-ți deschidă alte căi duhovnicești și să începi să te trezești în căutarea ta duhovnicească.

Nu poate să te smerească durerea altui om? Atunci mare este problema ta, și în altă parte ar trebui s-o cauți. În mod fiziologic cu siguranță, participarea la durerea altui om ne dă în plus simțirea adevăratei noastre măsuri a vieții, care este suferința, care este stricăciunea, care este moartea. Moartea reclamă o soluție reală, care este Învierea lui Hristos, care este participarea la Trupul lui Hristos cel Înviat.

Noi, însă, căutăm o Biserică la măsurile noastre. Căutăm o Biserică care să ne facă să biruim suferința, durerea, să înlăturăm durerea printr-un act magic, iar nu o Biserică care ne învață să trăim suferința noastră într-un mod terapeutic, drept o posibilitate a vieții.

Noi vrem ca Biserica să fie un loc de tămăduire magică, și Dumnezeu un mag, care, printr-o singură mișcare, să îndulcească sau să elimine durerea noastră. Un astfel de Dumnezeu adorăm noi, care să poată prin magie să ne ia durerea, iar nu un Dumnezeu care să vrea să coparticipăm și să facem față durerii, astfel încât aceasta să devină posibilitate a vieții.

Să devină Hristos văzut în viața noastră

Biserica noastră pomenește astăzi evenimentul alungării lui Adam din Rai. Scopul acestei pomeniri este acela de a ne ajuta astfel încât simțirea ieșirii omului din Rai să devină trăirea noastră personală ca să avem motiv pentru pocăință și pentru întoarcere, dar și motiv pentru lupta duhovnicească.

„Călătoria virtuților s-a deschis; cei ce voiți să vă nevoiți intrați", cântă imnograful astăzi, în ultima duminică dinainte de Postul Mare, care este perioada prin excelență a pocăinței și a postirii. În acest interval de timp – care va determina restul anului bisericesc, dar și restul timpului vieții noastre – Biserica noastră oferă prin intermediul citirilor motivele pentru o luptă duhovnicească mai intensă și esențială. Un astfel de motiv este și pomenirea alungării lui Adam din Rai.

Pentru ca omul să poată să înțeleagă rațiunea, dar și ethosul pocăinței sale, trebuie ca mai întâi să-și însușească trăirea plânsului și a exilului lui Adam din Rai. Iar aceasta pentru că dacă omul se află departe de harul lui Dumnezeu și

este despărțit de Hristos cel înviat, trăiește în stricăciune, în osteneală, în moarte.

Perioada postului nu este o perioadă a schimbării hranei, nu este o strădanie de înălțare a omului pe un alt nivel moral mai bun printr-o îmbunătățire a vieții sale morale, ci această perioadă a Postului Mare este strădania omului de a avea o relație revelatoare personală cu Dumnezeu. Întreaga noastră luptă duhovnicească, întreaga noastră „silire" lăuntrică, este strădania ca Dumnezeu să devină văzut (vizibil) în viața noastră. Iar dacă Dumnezeu devine văzut în viața noastră, să ne încredem în dragostea Lui și să i ne predăm Lui.

Ceea ce nu-l biruiește pe marele nostru dușman este exact ignorarea adevărului, este indiferența față de rațiunea pentru care am venit la existență. Rațiunea nu este alta decât aceea de a deveni Dumnezeu văzut în viața noastră.

Lupta noastră nu este ca să fim recunoscuți noi înșine, ca să ne simțim realizați, ca să simțim că am izbutit să realizăm ceva, ca să simțim – să zicem – că am dominat cu cea mai mare lejeritate peste instinctele și peste dorințele noastre bolnave. Nu, lupta noastră nu este ca să ne regăsim pe noi înșine, ci pe Dumnezeu.

Lupta noastră este – iar acesta este izvorul vieții și al slobozirii noastre – ca să devină Dumnezeu văzut în viața noastră, în modul pe care-l știe El, în modul în care de fiecare dată noi

putem să-l înțelegem. Dacă Dumnezeu nu a devenit încă văzut în viața noastră, nu putem să vorbim despre Înviere. Lupta noastră este exact aceea de a ieși din aceste stereotipuri.

De multe ori spunem că în Biserică este rău formalismul, sunt rele stereotipurile, și aceasta deoarece contribuie la o „denaturare duhovnicească", adică la o înstrăinare de trăirea dinamică întru duhul. Dacă suntem izolați în formă, de obicei nu ne luptăm ca să căutăm relația personală cu Dumnezeu, nu ne luptăm ca să aflăm modul în care îl vom „sili" pe Dumnezeu să se facă văzut în viața noastră.

Această nevoință duhovnicească este depășirea oricărui hotar și a oricărei legi. Însă acest lucru ni se pare utopic, paradoxal, ne îndoim de posibilitatea lui, și din această cauză ne căutăm odihna în legile omenești, în legile bisericești, ca să simțim într-acestea o anumită siguranță, adică un sentiment de dreptate.

Dreptatea noastră poate să fie sau adevărată sau mincinoasă. Dreptatea mincinoasă este să ne spunem nouă înșine și în principal să ne spună alții că suntem buni, morali, virtuoși. Însă acest lucru nu ne îndreptățește. Poate să ne aducă o subțire simțire de bucurie, însă aceasta ascunde slava noastră deșartă. Aceasta nu este viață. Acest artificiu nu poate să biruiască moartea. Adevărata dreptate este să devină Hristos văzut în viața noastră. Iar aceasta reclamă sinceritate, onestitate.

Nu pot să mă fățărnicesc că sunt credincios, că adică îl cunosc pe Dumnezeu sau îl iubesc pe Dumnezeu, când eu nu L-am văzut pe Dumnezeu în modul pe care El îl știe.

Deoarece noi socotim că experierea lui Dumnezeu este o stare de neatins pentru noi, noi ne limităm la a face doar ascultare de Biserică, să fim ai Bisericii, și astfel pur și simplu să ne fie comod în formele Bisericii, fie că acestea se numesc postiri, fie Dumnezeiasca Împărtășanie. Tot acest cadru dintr-o anumită perspectivă limitează pornirea pentru căutarea duhovnicească. Acum suntem buni. Ne-am simțit excelent. Câți dintre oameni nu-și doresc o emoție și o euforie lăuntrică în Biserică? Iar pe aceasta o numim duhovnicie și spunem că acum „am simțit" Dumnezeiasca Împărtășanie.

Faptul că am simțit Dumnezeiasca Împărtășanie înseamnă că sunt pregătit pentru moarte și nu mă înspăimântă moartea. Am simțit Dumnezeiasca Liturghie – înseamnă că Dumnezeu a devenit vizibil (văzut) în viața mea. Însă a devenit Dumnezeu vizibil în viața mea? Dacă nu a devenit, avem multă nevoință duhovnicească de făcut. Acesta este modul de a fi, acesta este ethosul Postului Mare. Dacă Dumnezeu se face văzut în viața mea, atunci sunt purtător al harului.

Oamenii însă vor modele, vor predici, vor învățături. Acestea capătă valoare dacă sunt plasate în perspectiva „transmutării" lor pe tro-

nul cel ceresc al Împărăției slavei. Dacă ochii mei L-au văzut pe Dumnezeu, atunci fiecare om care mă vede îl vede pe Dumnezeu. Lumea nu se schimbă, noi înșine nu ne schimbăm, nu se schimbă copiii noștri, pentru că nu văd pe fața noastră prezența lui Dumnezeu. Ochii noștri încă nu au văzut nimic.

Așadar, atunci când ochii mei lăuntrici, când întreaga mea existență devine un ochi, și Dumnezeu se face văzut în viața mea, atunci fiecare om care mă vede pe mine, care L-am văzut pe Dumnezeu, îl vede pe Dumnezeu. Așa se poate schimba omul, nu prin argumente și cuvinte exterioare. Atunci este vie Biserica, atunci suntem noi mădulare vii ale Bisericii.

Biserica nu are nevoie de legi morale, de oameni buni, de oameni harismatici sau inteligenți. Are nevoie – și avem și noi nevoie – de această cerință: să fie viața noastră un Post Mare, o plângere necontenită, îndârjită, până când se va pleca Dumnezeu spre smerita și ticăloasa noastră viață și va arăta mila Lui în viața noastră.

Acest om este theologul, acesta poate să thologhisească, acesta pătimește cele dumnezeiești, participă la harul lui Dumnezeu.

Crucea mântuirii noastre

Astăzi este duminica închinării Cinstitei Cruci (v. *Marcu* 8, 34-9,1), și în mijlocul fiecărei biserici este așezată cinstita Cruce. Crucea care, deși a fost un simbol al suferinței și un simbol al rușinii, prin Mântuitorul Hristos devine simbol al biruinței. Iar aceasta pentru că a dobândit o altă rațiune, un alt conținut. Noul conținut pe care l-a dobândit este dovada cu privire la măreția iubirii lui Dumnezeu. Hristos a arătat măreția iubirii Sale prin aceea că a asumat Crucea. Prin urmare, pentru noi Crucea devine modul mântuirii noastre.

Evenimentele vieții noastre dobândesc un conținut analog nu atât cu înfățișarea lor exterioară, cât cu rațiunea lor lăuntrică, prin care sunt împreună-legate.

O formă a crucii este și suferința trupească care, chiar dacă pare negativă în viața noastră, poate să devină izvorul și pricina vieții. De pildă, așa cum se întâmplă când un organism se află într-o primejdie de moarte, iar durerea ajunge să fie motivul pentru care se depun toate eforturile și îngrijirile pentru tămăduire; dimpotrivă, dacă vreun organism nu simte durerea, aceasta creează un sentiment de relaxare față de boala latentă,

și în consecință devine o uriașă primejdie pentru sănătatea lui. La fel se întâmplă și în viața duhovnicească, durerea și viața lăuntrică a omului devin arătarea nădejdii că este cu putință să existe viață, dar și să fie activată această viață.

Posibilitatea omului de a simți durerea, suferința, sau să aibă de-a face cu evenimente care-i nasc durere, este activarea „nervilor" duhovnicești, să zicem, ca să poată omul să întoarcă durerea sa acolo unde trebuie, ca să nu fie limitat folosul suferinței, ci ca să se activeze și să devină pricină a cunoașterii și a înaintării duhovnicești. Crucea, așadar durerea, este începutul posibilității omului de a înaintea, de a se dezvolta în evenimentele vieții.

Însă faptul că nu este propusă Crucea doar ca fapt al durerii, ci și ca fapt al Învierii și al nădejdii, este vădit din pericopa evanghelică de astăzi, pe care ne-o pune înainte Biserica nu ca pe o formă de condamnare, ci ca pe un simbol al biruinței, ca simbol al nădejdii.

La slujba Utreniei vedem că imnele cântate au un conținut de cruce-înviere. Nu poate să existe în viața duhovnicească durerea despărțită de tămăduire. Nu există Înviere despărțită de Cruce, și Crucea fără Înviere nu se poate concepe. Aceste lucruri antagonice, care sunt unite, răspund afirmativ evenimentului mântuirii, răspund afirmativ evenimentului vieții.

Astăzi ne temem de durere. Ea ne alungă traiul tihnit. Noi vrem paradisuri magice, indiciu al faptului că nu avem o viață adevărată. Nu neam trezit încă la viață. Pentru că toate înlesnirile și toate comoditățile dacă ne-ar fi date, la sfârșit vom avea amărăciunea golului, a absenței sensului. Iar aceasta **pentru că absența suferinței desființează posibilitatea ca să fie treze și priveghetoare toate organele noastre cunoscătoare, ca să putem să-l înțelegem pe celălalt om și să ne aflăm în relație cu el.**

Negarea durerii înseamnă izolarea într-o formă de „eudemonism[4]", care reprezintă desființarea rațiunii vieții, a rațiunii „persoanelor", a rațiunii relațiilor.

Trebuie însă să distingem cu foarte mare subțirime faptul că îndemnul spre nevoință al Bisericii, care se exprimă în chipul Crucii, nu este o stare de deprimare, nu este negativism, nu este deznădăjduire fără posibilitatea nădejdii. Nu este întristare, ci este calea care ne conduce la adevărata bucurie, pe care nu o poate răpi moartea, care nu se strică, ci ne conduce din slavă în slavă.

Dacă parcursul nostru ascetic, dacă prea mica luptă duhovnicească, pe care o facem în

[4] Eudemonismul reprezintă o filosofie care caută dobândirea fericirii prin plăcere. Aici și cu sensul de căutare a plăcerii (*n.tr.*).

viața noastră și care are chipul suferinței, nu naște posibilitatea luminii și a bucuriei, este o luptă strâmbă. Este un fapt psihologic care de multe ori ascunde o anumită stare de îndreptățire de sine, o stare de dreptate morală. Lucrurile sunt, însă, cu totul diferite.

Crucea este propusă drept „copacul cel cu umbră deasă" în pustia vieții ca să ne odihnească. Ce odihnă putem avea? Iată, în mijlocul bisericii în această săptămână va exista Crucea ca să i ne închinăm. Ne spune: „Ai păcate, ai eșecuri, ești deznădăjduit? Trăiești o plictiseală lăuntrică, o lenevie, o akedie? Nu vezi nicăieri vreo nădejde? Trăiești cu frica morții? Unde se află Dumnezeu?". Iată dovada existenței Lui. „Cât de mult mă iubește?" **Mă iubește până în punctul în care se răstignește, se dezartă El însuși, nu pentru anumiți oameni în chip nedefinit, ci pentru fiecare om în mod personal, nu doar din vremea Lui, ci până la sfârșitul acestei lumi și al acestui veac.**

Cât de mare este dragostea lui Dumnezeu atât de mare nădejde putem să avem. De aceste roade ne putem desfăta prin pocăință: de iertare și de mila lui Dumnezeu.

În cele din urmă aceasta este cuviința, distincția creștinului. Să ia un simbol al condamnării și să-l afirme ca dragoste a lui. Să devină dragostea lui deoarece este certitudinea lui că Dumnezeu îl iubește până la moarte. Ca să

poată și el însuși să se îndrăgostească în același mod. Să se jertfească pentru aproapele său până la moarte.

Dar cum putem să facem noi un asemenea pas, dacă nu avem certitudinea acestei experiențe? Noi trăim într-o constrângere sufletească în Biserică deoarece considerăm că trebuie să fim buni fără ca mai înainte să fim încredințați în mod personal despre valoarea și conținutul real al Jertfei lui Hristos, care este dovada iubirii Sale.

„Credință, post și rugăciune"

Acest neam de demoni cu nimic nu poate ieși, decât numai cu rugăciune și cu post, ni se spune în pericopa evanghelică ce s-a citit astăzi (v. *Marcu* 9, 17-31). Aceasta se referă la cuvântul Domnului nostru despre neamul „potrivnicului", adică al diavolului. Mântuitorul ne spune că diavolul nu se poate îndepărta de la om decât numai prin post și rugăciune.

Acestui cuvânt i-a precedat dialogul Domnului cu omul care avea copilul bolnav din pricina diavolilor, în ceea ce privește credința. Domnul l-a chemat pe om să aibă drept premisă a tămăduirii fiului său credința, iar acela a zis că el crede, dar credința lui este una anemică. Credința însă, precum toate harismele, este darul harului lui Dumnezeu.

Aici sunt introduse trei noțiuni. Credința, rugăciunea și postul. Care este relația dintre ele?

În principiu, atunci când zicem credință, nu înțelegem o acceptare intelectuală cu privire la existența lui Dumnezeu, ci mărturisim credința noastră în persoana lui Hristos. Mărturisim încredințarea noastră că posibilitatea vieții este posibilitatea relației personale cu Hristos. Credem, așadar, că viața noastră este acolo, în per-

soana lui Hristos. Relația noastră cu El este aceea care ne face vii, ne dăruiește pacea și ne aduce un echilibru lăuntric, în calitate de arătare a vieții.

Aceasta înseamnă că îndepărtarea de acest cadru pe care ni-l propune Hristos nouă drept viață duhovnicească, îndepărtarea de relația personală cu Hristos, naște ideea de religie, care epuizează credința la o formă rațională de relație cu Hristos, adică o expresie intelectuală a credinței.

Această îndepărtare de relația împreună cu El este cea care naște, sau masca religioasă care desființează posibilitatea vieții și a relației, sau respectiv naște masca lumească. Iar acolo există o alunecare duhovnicească fundamentală, unde omul, negustându-L pe Hristos ca dar, ca bunătate, ca așteptare, ca îndreptare, încearcă să-și găsească dreptatea lui prin puterile omenești.

Astfel se naște „bunul creștin" și „omul bun". Această morală a bunului creștin sau a omului bun este promovată astăzi de omul bun burghez, care încearcă să se îndreptățească și să se facă recunoscut de ceilalți, luând și un ifos sau un stil corespunzător potrivit cu locul unde se află, în Biserică sau afară în lume.

Aceasta, dacă o decodificăm, vom vedea că ascunde în spate ei dorința omului de a se justifica pe sine. Adică ascunde lupta lui de a dovedi că este dator să creadă în el însuși. Însă aceasta naște toată acea multitudine de probleme psiho-

logice lăuntrice în om. Naște dedublare, neliniște și nesiguranță. Omul se luptă ca să fie recunoscut la început în sufletul său și apoi în cercul în care el se învârte, fie că acesta este religios sau lumesc.

Ce este dator să facă omul? Să se încredințeze că Dumnezeu este acela care îl mântuiește, că harul și dragostea lui Dumnezeu sunt acelea care îl învrednicesc să fie ceva. Că din pricina acestei relații de încredințare și de vrednicie în această mișcare a lui Dumnezeu spre noi răspundem și noi de bunăvoie și liber prin faptul că ținem poruncile Lui. Pentru că poruncile Lui sunt acelea care fixează hotarele în posibilitatea vieții.

Dacă, însă, omul refuză credința ca relație și o asumă ca lege, ca poruncă strâmtă și ca pe un proces de justificare de sine, atunci poruncile nu sunt o delimitare a vieții, ci un fel de constrângere sufletească, din care omul nu se eliberează și nu se odihnește.

Prin urmare, întreaga chestiune nu are de-a face cu un fenomen exterior, ci cu o stare lăuntrică. Începutul acestei stări lăuntrice este credința că Dumnezeu este Dragoste. Dar cum se va întâmpla aceasta? Din partea noastră este nevoie de credință, spune Domnul. Prin exemplul tatălui din pericopa evanghelică de astăzi ni se arată și nouă propria noastră stare în căutarea relației care se naște din credință. Iar căutarea acestei relații are de-a face cu dispoziția de a crede.

Atunci când, de pildă, o pereche de tineri își dezvoltă o legătură și-și jură credință veșnică și dragoste, este o înșelare și o minciună dacă această relație nu se întemeiază pe o luptă continuă. Crucea este aceea care determină credibilitatea. Însă, atunci când omul își simte relația asigurată, sau când o consideră un drept, iar nu ca o deschidere și ca o oferire, care arată investiția făcută în această relație, atunci omul este condus spre dedublare, spre un chin lăuntric, și atunci el dorește soluții magice, dorește propriile sale calmante psihologice. În același fel ar putea să fie chiar și religia și Biserica.

Drept pentru care, de ce anume este nevoie din partea noastră? De postire. Ce înseamnă postirea? Nu este numai postirea de alimente. **În spatele postirii de alimente este mărturisită postirea de egoism, postirea de credința că eu sunt principiul vieții.**

Cum aș putea să consolidez acest lucru și să-l activez? Îl voi activa prin rugăciune. Ce înseamnă și ce este rugăciunea? **Rugăciunea este tăgăduirea propriului meu cuvânt și arătarea Cuvântului lui Dumnezeu. Negarea propriului meu dialog interior cu puterile mele psiho-intelectuale și cu gândurile printr-o deschidere de încredere și de investiție în Dragostea lui Dumnezeu. Atunci omul se hrănește din harul lui Dumnezeu.**

Unii spun că Biserica nu-l insuflă pe om pentru că noi, creștinii, nu suntem purtătorii acestui cuget, ai acestei mentalități a pocăinței, a smereniei și a încrederii în Dragostea lui Dumnezeu. Nu purtăm stigmatele Crucii lui Hristos pe fața noastră, așadar nu suntem purtătorii iubirii Lui de oameni.

Din această pricină nu avem bucurie și suntem nefericiți. Ce poate să insufle un nefericit și ce valoare poate să aibă un conservator sau un liberal nefericit?

Omul are nevoie de arătarea vieții, care nu este altceva decât posedarea certitudinii în viața noastră cu privire la Dragostea lui Dumnezeu. Aceasta se poate exprima prin recunoașterea greșelilor noastre – o recunoaștere onestă – dar, în principal, prin încredințarea cu privire la iertarea lui Dumnezeu.

Deznădejdea și împietrirea inimii

De mâine începe Săptămâna Mare (*Ioan* 12,1-18). Poporul îl slăvește pe Hristos deoarece crede că este atotputernic, deoarece crede că poate să-i îndeplinească cererile. Poporul îl slăvește pe Hristos, deoarece crede că poate să-l facă atotputernic, deoarece crede că poate să-l facă să stăpânească, astfel încât să se desfăteze de cinstirile și de slava acestei lumi.

Cu toții, într-adevăr, ne minunăm de un astfel de Dumnezeu. Un Dumnezeu care poate să ne facă puternici astfel încât să putem să controlăm viața noastră precum și pe a celorlalți. Pe un astfel de Dumnezeu îl adorăm. Un Dumnezeu care poate să întărească voia noastră și drepturile noastre. Intrarea noastră și șederea noastră de multe ori în Biserică constă în faptul că există această așteptare. Că, de vreme ce pot să am un Dumnezeu puternic, pot să devin și eu puternic. Poporul iudeu, în ignoranța lui, un astfel de Dumnezeu aștepta, iar astăzi cei mai mulți dintre oameni pe un astfel de Dumnezeu îl slăvesc.

Din acest motiv nu este înțeleasă Crucea din Marea Joi, Sfântul Epitaf din Vinerea Mare.

De aceea devine Crucea scandal, de aceea este părăsit Hristos.

Existența lui Hristos în lume nu este un eveniment istoric care s-a întâmplat cândva, ci este un eveniment duhovnicesc veșnic. Însă, atâta vreme cât omul rămâne la puterea lui omenească, nu-L poate slăvi pe Dumnezeul cel adevărat. Numai dacă omul își tăgăduiește puterea lui și primește dragostea și împăcarea, poate să recunoască în persoana lui Hristos cel Răstignit atotputernicia Lui.

Acesta nu este un artificiu intelectual, ci o chestiune de viață, o conduită de viață. Problema nu este aceea dacă facem fapte bune sau urâte, ci ce fel de conduită și ce fel de ethos al vieții s-a format înlăuntrul nostru. Conduita Crucii sau conduita atotputerniciei noastre? Conduita relației și a unității, sau conduita legii și a stăpânirii peste ceilalți?

Săptămâna Mare scoate în fața neamului omenesc, în fața libertății omenești, această dilemă: Vom alege să adorăm propria noastră putere, care poate lua și o formă religioasă, sau îl vom adora pe Hristos cel Răstignit, care pătimește de bunăvoie pentru că este atotputernic, deoarece nu se teme de neputință, deoarece ne iubește în chip nelimitat?

Atâta vreme cât omul rămâne izolat în dreptățile lui, nu are nicio legătură cu Hristos cel Răstignit. Atâta vreme cât omul rămâne țintuit de gândirea lui, nu poate să guste Învierea.

Biserica există ca să ne dea această conduită a Crucii și această gustare a vieții, gustare a Învierii. Dacă nu trăim cu acest gând, cu această dorire și cu această raportare, ajunge să fie un timp pierdut timpul nostru petrecut în Biserică, și mai ales un timp primejdios, deoarece credem că îl cunoaștem pe Dumnezeu, și din această pricină nu înaintăm în căutare. În cele din urmă ignorăm totul. Prin urmare, aici, de mâine, de când vom începe Săptămâna Mare, trebuie ca fiecare să ia o nouă hotărâre de viață.

Va iubi fiecare Crucea în calitate de izvor al vieții, sau o va tăgădui ca pe o pricină de scandal și ca o nebunie? Va alege să se lipsească de o bucată din el însuși, ca să o dea fratelui său? Va accepta să fie limitat spațiul său ca să poată să respire mai liber fratele său? Va accepta să-și tăgăduiască propria putere și să devină în întregime o zdrobire, așteptând ca prin această zdrobire să-l dospească Hristos înlăuntrul său pe omul cel reînnoit.

Măsurile vieții duhovnicești și ale ordinii bisericești nu suportă logica și concepția noastră. Nicio logică nu acceptă ca desfrânata să spele picioarele Domnului și să mai fie și lăudată. Să devină pildă veșnică în cuvântul evanghelic. Nicio logică nu poate să accepte un ucenic care să trădeze. Nicio morală logică, niciun om „cum se cade" nu suportă ideea ca primul locuitor al Raiului să ajungă să fie un tâlhar. Iar aceasta se rea-

lizează prin puterea Crucii. Hristos răstoarnă tot acest sistem deoarece urmărește să facă cunoscută starea firească, că adică El posedă existența. Răul ca absență a binelui are un conținut negativ și nu are ipostas. Hristos ocolește epifenomenul caracterizat de către practicile păcătoase și se întoarce către bunătatea inimii.

Ceea ce pare exagerat, și de aceea am putea spune că Hristos este revoluționar, nu este de fapt esența, nu este Adevărul. Nu a venit Hristos ca să ne spună: „Iată, Eu îi întăresc și îi învrednicesc pe desfrânată și pe tâlhar". Ei înșiși, desfrânata și tâlharul, se învrednicesc prin pocăință și se cutremură adâncurile inimii lor. Hristos scoate, dincolo de epifenomenul faptelor lor păcătoase, inima lor.

Și care inimă poate să-L primească pe Hristos? Inima smerită, inima care are dorirea lui Dumnezeu. Inima care nu s-a întors de la capacitatea de a dori cu ardoare, de a gusta și de a se desfăta. Inima moartă, inima iubitoare de sine, este aceea care este deja incapabilă să se desfete, care e incapabilă să aștepte și se simte obosită. O inimă desfrânată este mai puțin păcătoasă decât o inimă obosită, care nu are poftă de viață, care nu caută și se compromite în spatele sistemelor religioase.

Hristos nu a venit să facă doar această ruptură, ceva impresionant, ci să facă cunoscut impresionabilul care există înlăuntrul nostru, adică adevărul.

Drept pentru care Săptămâna Mare este hotarul judecății noastre.

Fiecare dintre noi este dator să stea drept pe picioarele sale, personal, în Săptămâna Mare, la Cruce și la Înviere. Să-și vadă propria sa inimă. Să-l vadă pe ucenicul care-L tăgăduiește pe Hristos, care doar regretă și nu se pocăiește, deoarece nu se încrede în dragostea lui Hristos. Să-l vadă și pe celălalt ucenic care-l trădează și acesta pe Hristos, dar plânge cu amar și ajunge întâistătător în Rai. S-o vadă și pe desfrânată, pe care Hristos o cinstește și-i dă premisele pocăinței prin mângâierea Lui compătimitoare și de oameni iubitoare. Prin urmare, cea mai mare nebunie a noastră este aceea de a fi izolați în gândurile noastre, în păcatele noastre și în deznădejdile noastre.

Două sunt păcatele uriașe care există în om: deznădejdea pe de-o parte, care este hulirea lui Dumnezeu, și împietrirea inimii pe de alta. Pe cei împietriți la inimă diavolul îi susține în virtute ca să aibă posibilitatea, împietriți la inimă fiind, să osândească fără să posede taina și bucuria unității și a comuniunii. Și pe cei sensibili îi războiește diavolul din partea stângă și-i conduce spre păcat ca să ajungă la deznădejde.

Dar în amândouă pervertirile, în deznădejde și în împietrirea inimii, rădăcina este comună, aceea că refuzăm să recunoaștem că izvorul vieții noastre nu este propriul nostru eu, ci jertfa Hristosului nostru.

Izvorul vieții noastre și mântuirea noastră este Crucea lui Hristos, nu așa întâmplător. **Hristos ar fi putut să ne mântuiască și într-un alt mod, dar El a ales modul cel mai lipsit de demnitate, ca să poată și omul cel mai lipsit de demnitate să se apropie de El. Ar fi putut să ne mântuiască și într-un alt mod Hristos, într-un mod atotputernic. El alege, însă, Crucea, ca să învățăm și noi să ne răstignim pentru altul.** Ca să ne dovedească că dragostea se exprimă în modul delicat al slujirii aproapelui, așa cum a fost acela al spălării picioarelor ucenicilor Săi, și se consumă în slujirea fratelui nostru, în oferire, în deschidere. Închiderea, împietrirea inimii, este moarte, oricât de moral ar fi omul.

Prin urmare, Săptămâna Mare are de-a face nu cu evenimente formale, ci cu un anumit ethos și cu o anumită conduită de viață. Fiecare trebuie să se hotărască dacă le va primi, dacă le va accepta sau le va tăgădui.

Pocăința în acest punct se exprimă. În acest loc se judecă. Pocăința nu se judecă după o mâhnire trecătoare pentru greșelile noastre, care au trecut peste măsura pe care o așteptam pentru noi înșine. Pocăința în acest mod se exprimă, dacă ne tăgăduim propria noastră putere și acceptăm puterea lui Hristos, care este Crucea Lui și Învierea Lui.

Vistieria fecioriei

Astăzi este duminica de dinaintea Nașterii Domnului, s-a citit pericopa evanghelică de la Matei 1,1-25 despre arborele genealogic al Domnului nostru, Biserica vrând astfel să propovăduiască și să sublinieze întruparea lui Hristos, faptul că S-a făcut om cu adevărat și că nu a fost un eveniment închipuit în niciun fel.

În consecință, referirea la arborele genealogic al lui Hristos semnalează istoricitatea persoanei Sale, semnalează firea Lui omenească, semnalează înomenirea Lui.

Auzim în lectura pericopei noastre evanghelice faptul că Hristos S-a născut din Preasfânta Fecioară și din Duhul Sfânt.

Preasfânta L-a născut pe Hristos pentru ca fiecărui om să-i fie cu putință să guste această Taină a nașterii lui Hristos în inima lui.

Omul este chemat, așa cum și Maica Domnului a fost, să devină Theotokos (Născătoare de Dumnezeu). Praznicul Nașterii acesta este. Participarea noastră la sărbătoare este ceva mai mult decât un romantism religios, este un eveniment real al vieții noastre. Biserica, prin prăznuirea anuală a Nașterii Domnului, ne dă prilejul potrivit, astfel încât întreaga noastră viață să fie o

pregătire în vederea acestei întâmpinări, a acestei Nașteri lăuntrice a lui Hristos în sufletul nostru.

Premisele, însă, ca să se nască Hristos înlăuntrul nostru, care sunt? Este acea premisă pe care a avut-o și Maica Domnului: fecioria.

Ce este, așadar, fecioria? Este faptul de a lupta, astfel încât să scoatem orice lucru mincinos și plicticos din conștiința noastră, din gândul nostru, din libertatea noastră. Să luptăm ca să respingem orice lucru străin față de această perspectivă a zămislirii, a Nașterii lui Hristos.

Ocuparea noastră cu multe treburi este rezultatul unei boli sufletești, care vine să acopere o invaliditate duhovnicească, adică faptul că lipsește ținta esențială a vieții noastre. Ignorăm această țintă, iar dacă o cunoaștem, o cunoaștem doar teoretic, în vreme ce în mod practic nu știm cum s-o activăm.

Absența acestei singure rațiuni, de bază a existenței noastre, a perspectivei Nașterii lui Hristos înlăuntrul nostru, este cea care dezbină, fărâmițează personalitatea omului, adică „persoana" umană. Astfel apare apoi boala sufletească a ocupației cu multe treburi, a angoasei, a nesiguranței sau a luptei cotidiene pentru a izbuti în realizarea unor scopuri mărunte, care însă nu au perspectiva veșniciei.

Fecioria, așadar, este faptul de a păzi nefalsificată înlăuntrul nostru așteptarea Nașterii lui Hristos și de a ne nevoi înspre această direcție. Fiecare face aceasta în acord cu caracterul, cu

personalitatea, sau cu chemarea pe care o are de la Dumnezeu.

Pentru realizarea acesteia nu ne împiedică căsătoria, nu ne împiedică serviciul, nu ne împiedică problemele, nu ne împiedică bucuriile. Atunci când omul are maturitatea de a-și păzi curată inima sa în această țintă și dincolo și mai presus de orice lucru pe care-l face. Când perspectiva lui, râvna lui, libertatea lui se mișcă în această direcție, atunci își păstrează fecioria sa, atunci și ceea ce face dobândește sens, dobândește conținut.

Cum putem să deosebim că pășim spre această țintă, că suntem în această perspectivă? Există anumite indicii. Există anumite simptome care arată starea noastră. Așa cum, când un oarecare bolnav merge la doctor, doctorul, prin mijlocirea simptomelor, vrea să ajungă la pricina problemei și se străduiește să facă o diagnoză exactă, tot așa trebuie să se realizeze și diagnoza noastră. Trebuie să vedem anumite date, dacă suntem în trupul lui Hristos și dacă purtăm în mod adevărat numele Lui.

Cercetându-ne pe noi înșine, constatăm că un singur lucru este fundamental, care mărturisește că suntem cu adevărat pe calea lui Hristos sau nu. Desigur că sunt multe lucruri, dar în principal este unul: Cum reacționăm noi atunci când suntem nedreptățiți.

Cineva va spune: „Dar, oare, nu voi vorbi? Dar nu voi striga?". Aici nu ne-am referit doar la

reacția exterioară, ci la cum se mâhnește inima noastră și cum suportă inima noastră un atac sau o respingere, care desigur poate fi și nedreaptă. Așadar, această reacție lăuntrică mărturisește și calitatea vieții noastre duhovnicești.

Atunci când spunem calitatea vieții duhovnicești, nu înțelegem partea morală, cât de înfrânați suntem, cât de puternică ne este voința, ci atunci când spunem viață duhovnicească, înțelegem cât de mult stăpânește înlăuntrul nostru dorirea lui Hristos, astfel încât să acopere cu totul aceste mici nedreptăți care ni se întâmplă.

Însă ce arată faptul că omul este deranjat de nedreptățile care i s-au întâmplat? Arată că centrul vieții sale este el însuși, că a pierdut ethosul cel feciorelnic. El trăiește în persona-la sa autosatisfacere religioasă, adică simte că izbutește să ducă lucrurile la bun sfârșit, de unde necontenit vrea să se încredințeze cu privire la strădania și cu privire la virtutea lui. Întregul proces, planificarea lăuntrică a gândurilor și a sentimentelor lui, acolo țintește. Spre faptul de a se păzi totdeauna pe sine însuși. De aceea se mâhnește, se ofensează, nu suportă nedreptatea, iar această neîngăduire a nedreptății conduce la scindarea personalității sale. Dacă pierdem ținta vieții noastre, care este calea către Hristos, și ne ocupăm cu modul cum să ne îndreptățim pe noi înșine, vom ajunge chiar și la pierderea legăturilor cu oamenii.

Oameni suntem și vom nedreptăți și vom fi nedreptățiți. Însă atitudinea noastră lăuntrică și poziția noastră față de aceste evenimente dă mărturie și despre calitatea vieții noastre duhovnicești, despre existența sau nu a feciorie și prin urmare a pregătirii pentru primirea lui Hristos.

Nu este întâmplător faptul că Biserica noastră spune că, înainte de a primi Sfânta Împărtășanie, premisa fundamentală este faptul de a ne ierta cu cel care ne-a nedreptățit. Biserica cunoaște foarte bine faptul că iertarea este indicele nu al faptului că omul s-a sfințit, ci al faptului că a intrat pe calea tămăduirii lui.

Noi, însă, vrem să rămânem așa, la suprafață. Strădania noastră trebuie să fie lăuntrică, acolo înăuntru în „vistieria" noastră să vedem și să controlăm reacția noastră, atunci când oamenii nu se poartă față de noi așa cum ne-am dori. Să vedem cât de multă luptă purtăm ca să ne recunoască oamenii, ca să ne accepte.

Așadar, toată această chestiune este baza vindecării noastre personale, dar și a tămăduirii legăturilor interpersonale. Dacă cineva izbutește să aibă dispoziția iertătoare stăpânitoare în sufletul său este în regulă? Desigur, deoarece deacum s-a concentrat înlăuntrul său asupra țintei veșnice a căutării și a așteptării lui Hristos. Atunci el este susținut de dorirea veșniciei; se împlinește cineva numai din dorirea, din dorul

de Dumnezeu, chiar și dacă la un moment dat irealizabilul este existent.

Așadar, atunci când nu se împlinește existența noastră prin această țintă, acționăm pentru moment într-un mod fragmentar. Ne impunem nouă înșine că trebuie să fim buni sau că, în calitate de buni creștini, trebuie să ținem legea morală, dându-le iertare celor care ne nedreptățesc. Dacă aceasta nu are o odihnire lăuntrică, ci doar facem nevoință ca să nu reacționăm sau să ne convingem pe noi înșine că suportăm nedreptățile, atunci într-o oarecare măsură noi trăim într-o minciună. Odihna lăuntrică în faptul de a nu reacționa la nedreptățire, atunci când aceasta este cu adevărat rodul unei relații duhovnicești sănătoase cu Hristos, izvorăște de la sine (automat). Se face fără osteneală. Provoacă în om libertatea, iar nu sclavia.

Prin urmare, toate acestea sunt spuse ca să vedem că în cele din urmă suntem în afară și foarte departe de ținta așteptării lui Hristos.

Vine Nașterea Domnului. Nașterea Domnului nu este doar pe 25 decembrie (Crăciunul). Întreaga noastră viață este o provocare spre Nașterea lui Hristos și o provocare a responsabilității personale la cum vom reacționa și unde ne vom întoarce libertatea noastră ca să putem să găsim odihna.

Totuși, procesul și practica aceasta este: Să ne controlăm gândurile noastre și să arătăm îngăduință oamenilor de lângă noi.

Certitudinea dragostei

Pericopa evanghelică de astăzi ne face pomenire de evenimentul Nașterii lui Hristos (*Matei* 1, 18-25), spunând că Fecioara întru Duhul Sfânt îl va naște pe Hristos, pe Emanuil, Care se tâlcuiește „Dumnezeu este cu noi".

Aceste lucruri sunt legate împreună? Fecioria Maicii Domnului, adică, și faptul că Dumnezeu este cu noi? Cum se leagă împreună acestea? Așadar, cum, ca să poată să se nască Hristos, se impune fecioria și cum Nașterea lui Hristos este prezența și mărturia dragostei lui Dumnezeu și a faptului că Dumnezeu este între noi?

Trăim suferința, trăim chinuri, trăim neliniști. Marea noastră suferință, marele nostru chin este moartea, iar Hristos a venit ca să desființeze moartea. Premisa biruinței asupra morții este voința lui Dumnezeu și fecioria Maicii Domnului.

Noi pătimim din pricina a două lucruri: fie din pricina păcatului, drept pentru care ne și hotărâm să trăim după voia noastră în afara Bisericii, fie din pricina unei vieți religioase greșite, din pricina unei vieți duhovnicești formale, în cadrul căreia inima noastră nu mai lucrează. Drept pentru care, robiți fiind de acestea două, pe de-o parte de patimile noastre, iar pe de alta

de o inimă moartă, care doar se asigură în cadrul formelor Bisericii, nu putem să concepem această posibilitate ca Dumnezeu să fie cu noi.

Dar marea noastră problemă nu este suferința prin care trece fiecare, ci amenințarea pan-umană, care este moartea. Această depășire, adică a suferinței pan-umane a morții, se face prin experierea iubirii lui Dumnezeu, a acelui „Dumnezeu este cu noi".

În cele din urmă, așteptarea întregii noastre vieți este aceasta: „Dumnezeu este cu noi", fie că păcătuim, fie că nu păcătuim – fie că nu păcătuim potrivit concepției noastre. Cu siguranță nu nepăcătuirea noastră ne mântuiește. **Ceea ce ne va mântui este certitudinea iubirii lui Dumnezeu. Această certitudine ne face capabili să primim chiar și evenimentul morții, deoarece dragostea Lui îl depășește.** Drept pentru care cea mai mare provocare este acest eveniment. Să ne luptăm cu această provocare pe care ne-o dăruiește Dumnezeu, care este și o invitație la faptul de a gusta pe acel „Dumnezeu este cu noi". Nicio viață duhovnicească nu poate fi înțeleasă dacă nu posedă această așteptare și dacă nu există această simțire a lui „Dumnezeu este cu noi". Întreaga noastră durere și întregul nostru chin și tot necazul nostru și toată ticăloșia noastră provine din absența acestui eveniment, a faptului că Dumnezeu este cu noi.

Premisa acestui eveniment este fecioria. **Fecioria este cel mai larg înțeles al faptului de a ne dezbrăca de tot ce ne împiedică de la așteptarea lui „Dumnezeu este cu noi", care acesta poate să fie păcatul nostru, poate însă să fie și virtutea noastră. Poate să fie și eșecul nostru, poate să fie și reușita noastră.**

Drept pentru care fecioria este provocarea cea mai cuprinzătoare. Fie că suntem căsătoriți, fie că suntem necăsătoriți, fie că suntem niște ratați, fie că suntem realizați, fie păcătoși sau virtuoși, provocarea noastră este faptul de a ține în priveghere această așteptare și această dorire a lui Emanuil, Care tălmăcit înseamnă **„Dumnezeu este cu noi".**

Astfel trebuie să ne păstrăm inima noastră. Fiecare, potrivit cu chemarea lui, potrivit cu caracterul și cu particularitatea lui, se impune să-și activeze înlăuntrul lui în fiecare zi această așteptare a faptului de a via Dumnezeu în viața noastră și de a gusta Dragostea Lui. Să gustăm acel „Dumnezeu este cu noi".

Această simțire este biruință asupra morții. Este transfigurarea durerii în posibilitate a vieții. Este transformarea păcatului nostru în pocăință și nădejde.

Prin urmare, dacă suntem păcătoși nu este nevoie să cădem în deznădejde, pentru că ceea ce trebuie căutat nu este simțirea nepăcătuirii noastre, ci așteptarea lui „Dumnezeu este cu noi".

Dacă suntem virtuoși, să nu simțim o certitudine pentru că nu ne va mântui aceasta, deoarece mântuirea noastră – care nu este ceva închipuit, ci este un eveniment real, fie că îl trăim, fie că nu – se realizează prin evenimentul înomenirii Cuvântului. Emanuil ne îmbrățișează și ca Dumnezeu și ca om. Sfinții noștri Părinți se întreabă de ce Dumnezeu S-a făcut om. Răspunsul pe care ei îl dau este: ca să poată omul să recunoască un Dumnezeu apropiat după firea omenească și astfel să se realizeze fără piedici comuniunea cu El.

Simțirea acestei dumnezeiești comuniuni trece prin despărțirea de orice ne împiedică de la așteptarea pe care Dumnezeu a sădit-o înlăuntrul nostru, a faptului de a veni și a locui, de a Se naște înlăuntrul nostru, de a fi „Dumnezeu este cu noi", de a gusta dragostea Lui. Astfel viața nu este chin, ci este posibilitatea bucuriei și posibilitatea mulțumirii către Dumnezeu.

Privilegiul întunericului

Poporul cel ce locuia întru întuneric a văzut lumină mare. Marea lumină pe care a văzut-o poporul, care se afla în întuneric, a fost descoperirea, arătarea lui Hristos (v. *Matei* 4, 1 2-17).

Avem aici confruntarea a doi termeni: lumină și întuneric. Omul, prin diferitele sale cuvinte, ascunde pentru fiecare dintre ele un conținut care nu se identifică în mod necesar totdeauna la toți. Cuvintele lumină și întuneric nu sunt percepute de către toți cu aceeași calitate, deoarece nu se apropie de ele potrivit cu lărgimea și adâncimea lor.

Însă ce valoare și ce calitate au acești termeni evanghelici, așa cum ni-i descoperă Cuvântul lui Dumnezeu?

„Poporul cel ce locuia întru întuneric a văzut lumină mare." Poporul se afla în întuneric, ședea în întuneric și a văzut lumină mare, lumina cunoștinței, lumina descoperirii (a revelației). Toți avem nevoie, fiecare în mod personal, să cunoaștem adevărul, să vedem lumina și să fim departe de întunericul nostru.

Însă, dintru început ce înseamnă întuneric pentru fiecare dintre noi? Întuneric poate să fie o greutate financiară sau un eșec sentimental sau o stare păcătoasă. Poate să fie o simțire a eșecului.

Întuneric poate, de asemenea, să fie și ignorarea adevărului și absența orientării existențiale. Adică omul să se afle într-o confuzie existențială și să nu știe unde să se întoarcă.

Întuneric înseamnă absența luminii, faptul de a nu avea părtășie cu lumina lui Dumnezeu, faptul de a nu gusta descoperirea lui Dumnezeu. Prin urmare, cerința vieții este dorirea și căutarea luminii cunoștinței. Ceea ce definește omul ca om, ceea ce definește persoana umană ca persoană recunoscută (vrednică), este parcursul existenței sale în căutarea luminii cunoștinței, a luminii existenței sale. Cel care nu se orientează spre căutarea luminii sau este indiferent față de cunoaștere nu poate să fie om adevărat și creștin adevărat.

Aceste lucru este foarte mult evitat de o religiozitate care doar satisface narcisismul nostru duhovnicesc, sau de o religiozitate fortificată pe anumite forme bisericești de unde de cele mai multe ori este provocată mulțumirea de sine.

Însă, pentru noi adânc înlăuntru există cerința pentru adevăr, pentru lumină și pentru cunoaștere. Am pus noi în lucrare această cerință? Am cinstit noi această dorire a existenței noastre pentru adevărata cunoaștere, pentru adevărata lumină? Acolo se judecă creștinătatea noastră, acolo se judecă calitatea vieții noastre. În ce măsură cinstim și ținem întru priveghere această dorire a adevăratei lumini și a adevăratei cunoașteri.

Așadar, primul element este dorirea luminii și conștientizarea întunericului nostru. Este în regulă, avem dorirea pentru lumină. Când spunem lumină înseamnă cunoaștere, iar atunci când spunem cunoaștere înseamnă adevăr, și când zicem adevăr înseamnă Hristos. În ce mod, cum putem să ne împărtășim de această lumină?

Este foarte important ceea ce ne spune Sfânta Scriptură, anume că „poporul ce locuia în întuneric a văzut lumină mare". **Prima mișcare importantă pe care o avem de făcut ca să dobândim posibilitățile, revelatoarele posibilități ale luminii, este să locuim în întunericul nostru. Să stăm în întunericul nostru și să așteptăm, mai dinainte știind că cunoașterea luminii nu este propria noastră lucrare, ci este a Aceluia. Nu este descoperire, ci revelație.**

Ce înseamnă să stau în întunericul meu? Înseamnă că nu cred în cunoașterea mea, că nu cred în puterea minții mele (a creierului meu, literal *n. tr.*) și în puterea inimii mele. Nu cred în propria mea pricepere ca posibilitate a comuniunii cu lumina și nu cred în propria mea sensibilitate, în propriile mele sentimente, care, eventual, pot ascunde aroganță sau egoism. Pentru că deseori egoismul este foarte frumos acoperit, atunci când zic „eu doresc lumina, eu îl doresc pe Hristos și urmăresc să mi-L apropii prin puterile omenești citind, căutând" etc.

Dar nu cumva acesta este modul de abordare al gnoseologiei theologice? Zice undeva Domnul „cercetați Scripturile", iar Biserica spune că trebuie să descoperim, trebuie să căutăm. Cum să căutăm? În ce mod? Având ca organ, ca dinamică a cunoașterii, propria noastră minte? Potrivit Sfinților Părinți, căutarea lui Dumnezeu, care se face având în centru angajarea puterilor omenești, conduce de obicei spre înșelare.

Uneori omul ajunge la o anumită cunoaștere, poate chiar una duhovnicească, ajunge încă și la o îndrăgostire de lumină, dar de care lumină? Se pare că în cele din urmă de lumina propriei sale minți, nu de lumina dumnezeiască. Și ajunge la o simțire a satisfacției, dar în spatele acesteia se află ascunsă îngâmfarea, trufia, mândria.

Este nevoie, așadar, să se facă această dezgolire, ceea ce spune undeva avva Isaac Sirul, că „este mai de preferat să te socotești pe tine drept neînvățat". Această neștiință de bunăvoie, această neștiință voită, arată o adâncă înțelepciune în măsura în care tăgăduim propria noastră cunoaștere. Din nefericire, chiar și pe calea duhovnicească, chiar și în pastorația credincioșilor, chiar și în relațiile noastre, în cele din urmă măsura și criteriul vieții este propria noastră cunoaștere, cunoașterea minții noastre.

Marea noastră luptă este aceea de a ține pe de-o parte dorirea existenței noastre pentru cunoaștere, iar a doua mare luptă este aceea de a

ședea liniștiți în întunericul nostru. Să ne liniștim în întunericul nostru și să cerem mila lui Dumnezeu. „Învățați-vă și cunoașteți că eu sunt Domnul Dumnezeu." Doar atunci poate să se nască adevărata rugăciune. Atunci când stau în întunericul meu și cer mila lui Dumnezeu. Trăiesc luminarea ce provine nu de la mine, ci de la Hristos.

Aceasta este o stare potrivită de viață. Și atunci la ce cunoaștere ajunge omul? Mintea mea, inima mea, le voi gestiona ca să stau în întunericul meu pentru ca să gestionez corect întunericul meu și să cer mila lui Dumnezeu. Mintea și inima mea nu sunt acelea ce produc cunoașterea, dar sunt acelea care primesc cunoașterea, iar mintea și inima mea descriu cunoașterea.

Dumnezeu i se descoperă omului, iar chintesența vieții noastre – dacă este cale a pocăinței și smereniei, care în mod simbolic se definește prin înțelesul expresiei „stau în întunericul meu" și țin această dorire – este încet-încet faptul de a se dospi cunoașterea prin existența noastră, prin inima noastră. Atunci când spunem inimă nu o înțelegem drept centru al sentimentelor, ci al existenței noastre. Cunoașterea inundă inima noastră și în continuare puterile sufletului nostru, într-un asemenea mod, încât toate funcțiunile sufletului să se miște de către și către lumină.

Aceasta depășește cunoașterea din cărți și cercetarea prin intermediul rațiunii. Așa se face

o corectă prețuire și valorizare a minții și a inimii noastre. Pentru că atunci începe omul să dobândească o altă minte, o altă inimă, devine „Hristoform" (după chipul lui Hristos) în întregime, devine o parte a cunoașterii, adică o parte a lui Hristos. Atunci formarea lui, educația lui și ethosul lui sunt toate ale lui Hristos.

Noi ce facem? Ne străduim – iar aceasta este o greșeală de educație pe care noi de multe ori o facem – ca să ne formăm un anumit ethos și o educație în Hristos prin predici, prin impunere, printr-o pastorație, în care se ascunde nu duhul lui Hristos, ci puterea poate a rațiunii, a simțirii, poate chiar și a duhovnicilor noștri.

De ce anume avem nevoie? De rugăciune. Să stăm în întuneric și să așteptăm să ne arate Dumnezeu ceea ce trebuie. Să încetăm să acționăm noi înșine. În acest fel înțelege omul că, pentru a deveni „Hristoform" nu trebuie să preceadă vreo strădanie constrângătoare pe plan psihologic, ci o strădanie prin care trebuie să se descopere întreg în rugăciune, să se dospească întreg în această durere a căutării, să se lase pe sine în întregime în mâinile lui Hristos; pentru ca să dospească inima noastră Hristos, să se descopere în inima noastră Hristos, și atunci simțurile noastre se vor minuna de acest eveniment al descoperirii (revelării) Luminii.

Așadar, noi avem două posibilități de cunoaștere: sau să citim cărți sau să ne activăm

inima noastră. Dacă avem o inimă întunecată, smerită, rugătoare, dar care caută mila lui Dumnezeu, atunci Dumnezeu se va descoperi în inima noastră. Atunci vom angaja și toate posibilitățile dreptei cercetări și ale cunoașterii cărților. Cărțile vor fi un motiv, astfel încât să fie activată mintea și inima noastră întru dorirea cunoașterii. Cărțile, cuvântul, predicile vor fi merinde în această nevoință personală, în această singulară luptă personală a fiecăruia dintre noi pentru căutarea lui Hristos.

Asumarea lui Hristos este lucrul de căutat în viață pentru fiecare dintre noi. Modul variază analog cu dispoziția auto-abandonării noastre în mâinile lui Dumnezeu. Dumnezeu niciodată nu ofensează libertatea noastră. Șade cu răbdare și bate la ușa inimii noastre. La un moment dat, stând noi în întuneric, vom avea râvna și mărinimia de a deschide ușa pentru ca să intre lumina, ca să se unească veșnicia cu trecătorul, ca să se adeverească planul dumnezeiești iconomii, ca să se arate tainele lui Dumnezeu, **ca să devină Biserica păcătoșilor Biserica dreptilor.**

Dumnezeu cel plin de Dragoste și de milă niciodată nu va înceta să caute oaia Sa cea pierdută, oricât de mult s-ar fi îndepărtat aceasta de El.

Cuprins

Cuvânt înainte 7
Biserica păcătoșilor 11
Necredința cea „bună" 17
Acele femei care L-au iubit fierbinte pe Hristos 26
Căutând sinele nostru pierdut 31
Măsurând propășirea noastră duhovnicească 38
Păcatul și singurătatea 46
Suntem vrednici de Rai 54
Hristos îngăduitorul 60
Depășirea logicii 66
Acela care voiește să creadă 74
Dorirea lui Hristos 81
Deznădăjduirea optimistă 87
Hristos ne deschide calea 92
Nu se mântuiește acela care se simte sigur 99
În ciuda păcatelor noastre, nădăjduim! 104
Cultul personalității, hulire a lui Dumnezeu 110
În greutăți ne scandalizăm 115
Dumnezeu ne iartă, ne iubește 122
Răsturnarea moralei lumești 128
Atunci când Dumnezeu se retrage 135
Calea suferinței 141
Creștin „viu" sau mort? 148
Din singurătate în comuniune 156

Biserica îi primește pe toți 167
Viața noastră să devină Dumnezeiasca Liturghie ... 174
Binecuvântarea „sărăciei" 179
Mântuirea omului este mai presus de lege 185
Căutarea lui Hristos 189
Relație de viață 194
Păcatul suficienței de sine 201
Binecuvântarea neputinței 207
Atrăgându-L pe Dumnezeu 213
Osteneala iubirii 220
Puterea rugăciunii 227
Smerenie și dragoste 232
Dumnezeul iubirii părintești 237
Dragostea este viață 241
Să devină Hristos văzut în viața noastră 247
Crucea mântuirii noastre 252
„Credință, post și rugăciune" 257
Deznădejdea și împietrirea inimii 262
Vistieria fecioriei 268
Certitudinea dragostei 274
Privilegiul întunericului 278

BDSI
PROVENIENȚA PREȚ
cu 1075 15 lei

Distribuţie:
S.C. Egumeniţa S.R.L.
O.P. 1
C.P. 150
800720 Galaţi
tel./fax: 0236-326.730
e-mail : editura@egumenita.ro
www.egumenita.ro